

რაჭავ, ჩემო თვალის ჩინო...

რაჭველი

№ 2 (76) 1.02.2016 - 1.03.2016 შპს: 2 ლარი

ყოველთვიური გამოცემა

რა შეთხვევაში დაუბრუნდება რაჭველი რაჭას

ბიჭვინტაძე გენდერულ ტექნოლოგიებში მთის უკანდნს?

**ვასილ
ლობჯანიძე**
„ბრივოს“
მედიაციური
წევრი გახდა

39

33

ნელი
რიხტიადის
საწესრიგო
პატიოსნებას

ოზგო უფსაძე:
სოფელი
კაცი ვერ
ვნახე,
რამ სხლი
გადავითოვლეს

2

**ოთარ
სოსაძე**

34

ბოქლობადაბელი
სახლების
ეხთაეხთი იბელი

12

ლევან ფრუიძე
როგორ გადაარჩინეს
სსიპ-სტამბოლში
მყოფი მინაბი
გაყიდვას

არც ერთი გოჯი მინა არ
უნდა დავთმოთ, თორემ
შთამოგავლთა შეგვარვენებს

აგროლაურის მუნიციპალიტეტში
2015 წელს დაფინანსებული პროექტები

შპანასკნელი

მეჭიკანი

სოფელი სადგელი

ვერა ჯანელიძე

ნათია გოგონიძე

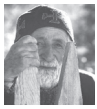
უწინ, ამბობდა, რომ ახლოს, სთელი სადგელიდან მთხასლომთა მთიდან მარტი ჩაასასლოს. მთაში მამინ ათულომით თჯასი დატრია და ცსთურემც გაგბრულდა, მაგტამ შემდეგ სთელი ნულ-ნულა დაიცალა სასლომის რემეცსთმა რუპაგტნთდ დატრია. ცსთურემც აქ ადრე გაგათსულზე იწყემა, ტთცა ადგილ-მამრულემის დასამრუემულად მამაპაპისეულ მიწემს ეწუეიან, მაგტამ მრემიუად აქ, ტნი ქალმაცტნი ცსთურემს 80 ქლის ნათულა მრემნიბუ და 88 ქლის ურტა ჯანულიბუ. ისინი მთელი სთელის მაცტნ-პაგტნეში ატიან რულიან ერთმანეთს, თაუიანთ სასლ-ჯატს და ატრ დაუეცილ სასლომს აულიბუნ მგტრეულტმას. იქნემ ვი ვინბემ დამტრემა გადაწყვიცტს და აქარტმას მაინც შერუნარტრეშით. რულიან სათლავუმს, დადიან სალტცავუმი და თაუიანთი მტნატრისათუის ლტრულტმუნ.

სჯალინდრული დღის შიში აქვთ, იციან, ტთმ მათ შემდეგ სთელი მთლიანად დაიუეცემა.

აი, ეს ატის შერი, ტთმულსაც სამწესატდ შერტი მალალმთიანი ტეგითნის სთელი გაიგიატმს.

სარჩევი

რა შემთხვევაში დაუბრუნდება

რაჭველი რაჭას?2

იმედის გმირები5

როდის გთვლის რაჭველი

თავისიანად?6

ნინო რეხვიაშვილი —

გაზაფხულა 11

ლევან ფრუიძე —

როგორ გადაარჩინეს მშობლიური

სოფლის მიწები გასხვისებას და რა

ელის წინაპართა საძვალეს 12

სოლომონ ტაბუცაძე

შაჰ-აბასის უნმინდური კვალი

მრავალძალში..... 16

ვილემ მარდალეიშვილი —

რაჭველებისა და

ოსების ამბავი 20

ვილემ მარდალეიშვილი —

რაჭველი რაჭას შენატრის..... 21

ზოდუკო ხომასურიძე —

სატირალში 22

გივი სინარულიძე

გივი 7226

ვეფხია გავაშელი

ძმა და კაი ყმა29

შენს სუფრაზე.....29

რისი პატიება შეუძლია

თამარ სხირტლაძეს?.....30

ნინო რეხვიაშვილი

ნდობა..... 32

ნელი ჩხარტიშვილი. შედეგი,

რომელიც აუცილებლად მოვა.... 33

ნინო რეხვიაშვილი

ოთარ სოხადის არჩევანი 34

ამბროლაური სრულიად

საქართველოს ამცნობს 36

ვასილ ლობჯანიძე „ბრივის“

ოფიციალური ნევრი გახდა.....39

ვარდენ მაისურაძე40

მინა მაისურაძე 40

მთავარი რედაქტორი —

ნინო რეხვიაშვილი

ტელ: 599 74 68 10

დამფუძნებელი —

გონა გუტაშვილი

ტელ: 599 53 58 94

კომპიუტერული უზრუნველყოფა

დალი ჯვარაშიაშვილი

ტექსტი ააწყო

თამარ გოგინაძე

მისამართი: თბილისი, ლესელიძის

ქ. №27, მე-2ს., 790 74 68 10

ელ-ფოსტა: nino153@mail.ru

ჟურნალი „რაჭველები“ ემიგრანტ

რაჭველებს და არა მარტო მათ,

გთავაზობთ თანამშრომლობის პროექტს _

გამოგვიგზავნეთ მასალები, ფოტოსურათები,

რითაც შეძლებთ მოეფეროთ თქვენს

მონატრებულ ქვეყანას, ოჯახებს და ამავე

დროს მხარში დაუდგეთ ჟურნალს.

ტელ: 599 74-68-10

მეირფასო მკითხველო!

გაცნობებთ, რომ რედაქციაში შემოსული მასალების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი. რაც შეეხება სარეკლამო ტექსტს, მთელი პასუხისმგებლობა რეკლამის შემკვეთს ეკისრება.

ჟურნალში მასალების განთავსება ფასიანია!

მოგზიერით, წაწამ
სოფელში ყვამლი
ყიფივ ამოცის

რა შედეგებზე დაუბრუნდება რაჭველი რაჭას?

ჩვენი მკითხველი ჟურნალის წინა ნომერში კარგად გაეცნო კანონს „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“, მის არსს და მნიშვნელობას რაჭის განვითარებაში.

კანონში ხაზგასმითაა ნათქვამი, რომ აღნიშნული პირობები დემოგრაფიული პროცესის შეჩერებისკენაა მიმართული და უფრო მეტიც, მისი მიზანია სტიმული მისცეს მთის მოსახლეობას — რაჭველი კაცი დაუბრუნდეს მშობლიურ კუთხეს და ხელი მიჰყოს სოფლის მეურნეობის, მეცხოველეობისა და ადგილობრივი მრეწველობის განვითარებას.

აღნიშნული პოლიტიკა მიმართულია მაღალმთიან რეგიონში მცხოვრებ პირთა კეთილდღეობის, ცხოვრების დონის ამაღლების, დასაქმების ხელშეწყობის, ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებისაკენ.

ქართული კაცის ბუნებიდან გამომდინარე პატარა წინგადადგომული ნაბიჯიც კი სასიხარულო და მისასალმებელია. ეს არის ჭეშმარიტად საკეთილდღეო პოლიტიკა იმ ადამიანებისათვის, ვინც იმ ცხოვრობს და არსად წასვლას გეგმავს.

რაც შეეხება კანონით გათვალისწინებულ შედეგებზე, რომელიც ამოქმედდება 2016 წლის 1 იანვრიდან, მდგომარეობს შემდეგში:

- ◆ კანონის ამოქმედების შემდეგ დაბადებულ პირველ და მეორე ბავშვზე, ერთი წლის განმავლობაში ყოველთვიური 100 ლარიანი დახმარება, მესამე და შემდგომ ბავშვზე 200 ლარიანი დახმარება 2 წლის განმავლობაში;

- ◆ ხელფასის სახით მიღებული 6000 ლარამდე შემოსავალი თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან სამუდამოდ;
- ◆ მენარმე ფიზიკური პირები თავისუფლდებიან საშემოსავლო გადასახადისაგან 10 წლის ვადით;
- ◆ სანარმოები ქონებისა და მოგების გადასახადებისგან თავისუფლდებიან 10 წლის ვადით;
- ◆ 10 წლის მანძილზე საშემოსავლო გადასახადისგან გათავისუფლდებიან მთაში მუდმივად მცხოვრები პირები;
- ◆ მთაში მუდმივად მცხოვრები პირების საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი სამუდამოდ თავისუფლდება ქონების გადასახადისაგან;
- ◆ სკოლებზე და მაღალმთიან რეგიონებში მდებარე პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებზე მოხდება ვაუჩერის გაზრდა.

ხოლო 2016 წლის 1 სექტემბრიდან განსახორციელებელი პროექტები შემდეგში მდგომარეობს.

- ◆ ექიმებისათვის დანამატი სახელმწიფო პენსიის ორმაგი ოდენობით, ხოლო ექთნებისათვის - სახელმწიფო პენსიის (ერთმაგი) ოდენობით;
- ◆ სახელმწიფო პენსიაზე და სოციალური პაკეტის მიმღები პირებისათვის დანამატი 20 % ის ოდენობით;
- ◆ ზამთრის პერიოდში გათბობის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა;
- ◆ სკოლის და პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების მასწავლებლებისთვის სახელფასო დანამატი არანაკლებ 35 % ის ოდენობით;

დისკუსია

◆ საქართველოს განათლების და მეცნიერების სამინისტროს პროგრამებში მონაწილე მასწავლებლებზე გათვალისწინებული იქნება დამატებითი ანაზღაურება ხელფასის არანაკლებ 50 % -ის ოდენობით.

2017 წელს მთავრობა ელექტროენერჯის ხარჯების 50%-ის ანაზღაურებას გვპირდება.

ეს ნამდვილად საკეთილდღეოდ მიმართული ვექტორია.

თუ აქამდე ოჯახს შვილის შექენისას არავითარი ფინანსური დამხარება არ ჰქონია, ახლა პირველ და მეორე ბავშვზე წელიწადში ყოველთვიურ 100 ლარიან დახმარებას მიიღებს. მესამე და შემდგომ ბავშვზე 200 ლარიან დახმარებას ორი წლის განმავლობაში. ეს მართლაც საუკეთესო გადაწყვეტილებაა. რაც ნამდვილად ნიშნავს, რომ მთავრობა საკუთარ თავზე იღებს ბავშვის ელემენტარულ ხარჯებს.

მეორე პუნქტი ითვალისწინებს შემდეგს:

6000 ლარამდე მიღებული წლიური შემოსავლის შემთხვევაში სამუდამოდ თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან. რაც იმას ნიშნავს, რომ პირს თვიური ანაზღაურება უნდა ჰქონდეს 500 ლარი.

ეს ფაქტი მოსასმენად ძალიან უარგია, მაგრამ ადვილი დასათვლელია რაჭაში ვის და რამდენ ჯაცს შეიძლება ჰქონდეს ამხელა შემოსავალი? იმ დროს, როდესაც ადგილობრივი მოსახლეობა მასიურმა უმუშევრობამ მოიცვა და ხშირ შემთხვევაში აღარც ასაკი აძლევთ ამის საშუალებას.

ძალიან უარგია, რომ მენარმე ფიზიკური პირი თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისგან 10 წლის ვადით. საწარმოები ქონებისა და მოგების გადასახადისგან თავისუფლდებიან

ასევე 10 წლის ვადით.

ასევე უქმდება საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის ქონების გადასახადი. სკოლებსა და პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებზე მოხდება ვაუჩერების გაზრდა.

ეს რაც უკვე ძალაშია. 2016 წლის I სექტემბრიდან შეღავათი ეხება ექიმებს, - სახელმწიფო პენსია მიეცემათ ორმაგი ოდენობით, ხოლო ექთნებს ერთმაგი ოდენობით.

პენსიონერებსა და სოციალური ჰაჯეტის მფლობელთ დანამატი ექნებათ 20%-ის ოდენობით.

ზამთრის პერიოდში გათბობის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა - (უმჯობესი იყო მეტი კონკრეტია)!

პედაგოგების სახელფასო დანამატი იქნება 35%-ის ოდენობით. სამინისტროს პროგრამებში მონაწილე მასწავლებლების დანამატი კი 50%-ის ოდენობით გაიზრდება.

ეს ყველაფერი საუკეთესოა, მაგრამ რატომღაც მიჭირს ამ პირობებში გლეხის, სოფლად მაცხოვრებელი ადამიანის კეთილდღეობის დანახვა. პირი, რომელიც არ არის მასწავლებელი, ექიმი, მენარმე, ის ყვლავ შეჭირვებული რჩება.

რაც შეეხება ამ პროგრამაზე დაყრდნობით ადამიანების სოფლად მიბრუნებას, მაჰატიეთ, მაგრამ ვერც აქ ვხედავ ლოგიკას. გლეხი ყვლავ გაჭირვებულია! მას სხვა ხელშეწყობა სჭირდება. ცხადია, ყველა მენარმე ვერ გახდება. აქ ალბათ სხვა პუნქტებიც იყო გასათვალისწინებელი!

ამ თემაზე დისკუსია ვიფიქრე მართებული იქნებოდა. მით უფრო, ბატონმა რეზო ბერაძემ დამირეკა და მითხრა, იქნებ აღნიშნულ საკითხზე აზრი რაჭველებისთვისაც გვეკითხაო.

შენახოთ, ვინ რას ფიქრობს ხანონზე, რომელიც ჩვენი
უთხისთვის არის გათვალისწინებული.

რეზო (ქუჩი) სხირტლაძე

ეს ისეთი მიღგომია, რომ ამით ვერ მოხიბლავ ადამიანს. კაცმა რაჯაში დაბრუნებაზე რომ ითქვინოს, საამისოდ მთავრობამ უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა მისივე სახლის შეკეთების შესახებ. შეუძინოს 3-4 სუკი პირიყვი, ავტომობილი „ნივა“, გაუყოფინოს ხელშეკრულება იმ პირობების გათვალისწინებით, რომ გლეხმა ანაწილონ პირობა, ეს იქნება ჩმის ნაწარმი თუ სხვადასხვა სახის ბოსტნეული, ხოლო წინასწარი შეთანხმების საფუძველზე აღნიშნულ ვადებში მასთან მივიღეს თინმა თუ სახელმწიფო და ხელსაყრელ ფასად შეისყიდოს აღნიშნული ნაწარმი. გლეხმა არ უნდა ითქვინოს იმაზე, თუ სად და როგორ გაყიდოს წლის მოსავალი?

დისკუსია

ქალქიდან წასვლა ოჯახს 1-2 წელი ნამდვილად სჭირდება სელმეზღობა, შემდეგ ის თავად მიხვდება თავს. ამასთანავე, მიხრა ვითხნათ, რომ პაციენტები, რომლებიც შემთხვევით მოხვდნენ ციხეში და აწიან სანაღებო საზოგადოებრივ სივრცეში, საყვედურთ გადონადავით თუ მათ დასასრულზე მარადმთიან ზონაში თავის ოჯახთან უნდა, შევუძენთ მცირე მეყენებობას და ადგილზე მოვხვდებით სანჯვალს, მის მიერ წარმოებულ პირობებში ნაწილი თავად დაიხრეს და ნაწილი სახელმწიფოს ხაზინაში შეიხვიდა.

ჩვენ შევხება რეკონსტრუქციას, თავი დასვით მთავრობამ მათთვის მინარჯსაწარმოებელი სახლები მშენებლობას. ყპრობანი იქნება მათი სასახლეები მარადმთიან ზონაში. აქვე იგივე, საწარმოები პირობების გათვალისწინებით. 100 ოჯახიდან ორი მათიც იქნება თანხამ და ავად თუ პირად სოფელი მართლაც ამოიხსნება.

კანონი, რომელიც ახლახანს მიიღო საქართველოს პარლამენტმა ძალიან პირდაპირია, აქამდე ვერც სომ არ იყო? ყპრობა წინ ვადრეგული ნაბიჯია, მაგრამ ეს პირდაპირი იქ მაცხოვრებელი პირობების გაწვევით ნაწილობრივ მხოლოდ! ეს არ არის ვლადიმერ სელმეზღობა.

ასევე აყვადებდა მარადმთიან სოფლებში ცხოვრების განვითარებას.
წინააღმდეგ შემთხვევაში ქალქიდან კაცო ქართულ პენსიუ ვერ დაიხსნება.

ვეფხია ბაგაშვილი

ეს კანონი ძალიან ზედაპირულია. მთის ხალხისთვის თქვითონდა ვერაფერი იმეცხება. არაფერი მომიქვია ეს ყოველივე. მიხანი, ჩვენ ამ კანონპროექტს აქვს, რომ რეგულირებული პირობები შეაჩვენოს და ქალქიდან მიიხვიოს ხალხი, ამ კანონის შემთხვევაში მოხსნება.

პირდაპირ, ოჯახში გააჩნია 1 შვილი, 2, 3... სულ სომ შევლებს არ გააჩნის. ან კიდევ ორი წლის შემდეგ ყპრა ბავშვს სელმეზღობა სწორად, ჩანს სთავაზობს სახელმწიფო პენსიუპროექტ ოჯახებს? არაფერი. თქვდა პენსიის მაცხება, პირდაპირ, მაგრამ ეს არ არის მნიშვნელოვანი თანხა.

პენსიონერი რომც დაიხსნება მთაში, მან რა ყპრა აკეთოს, მეყენებობა არ აქვს, პენსია ყველაფერში უყოფა?

ახალგაზრდობა ისე და ისე ყპრეგულირდება.

უფროსი იმანე, რომ ვაქვით ყპრობების სესხი 10 წლის ვადით, ხალხი სულს მოითქვამდა და გაწვევით რჩობის შემდეგ სახელმწიფოს ვაღს ვადამხდობა. იქნებ ისეთი პირობები 10 წელიწადში პირდაპირ ათმაგდება.

ასე, რომ ამ პირობებში საიმედოს ვერაფერი ვხედავ.

ოზანო ზომბაძე:

ღიუბს მდგომარეობით ძალიან პირდაპირ, მაგრამ იმეცხნის ხალხი ბავშვებს სომ ვერ გააჩნის. რომ ვიყოფი იქ თავს ვიხრეს, თბილისში უნდა იყოფი არ ვაჩვენებთ, მაგრამ აბა როგორ? 20% პენსიის მაცხება საქმეს ვერ ყმეველის.

მე და იმეცხნობს არ ვიხრდა, თავი დასვით, ახალგაზრდობს შეყენებ სელი, დასაქმობ პირდაპირ რიგში, რეგულირება საქმე დაიხრ და ოჯახების ნაწილი იყოფი რაბიყენებაზე, სულ მცირე მიგროსია რომ შეიხვიდა, ეს რამხელა ამბავია? სოფლებში კაცო ვერ ვხანე, რომ ხალხი ვადამითოვლოს, ესაა საქმე!?

პირობები პირდაპირ, კაცო თუ მოიხვიდა ყველაფერი გააჩვენებს, მაგრამ სახელმწიფოსგან მართლაც ეს საკმაოდ არ არის.

ოჯახური კადრები

ანგელინა გავაშელი მოსწავლეებთან ერთად

ანგელინა გერონტის ასული გავაშელი დაიბადა 1936 წელს, ონის რაიონში, სოფ. ღებში. აქვე დაამთავრა საშუალო სკოლა და ამბროლაურის პედაგოგიურ ტექნიკუმს მიაშურა. ამასობაში დაოჯახდა კიდეც, მეუღლე ოთარ სოგრატის ძე გავაშელი ანგელინას ყურადღებას არ აკლებდა. ტექნიკუმის დამთავრებისთანავე ანგელინამ ღების სკოლაში დაწყებითი კლასების მასწავლებლად დაიწყო მუშაობა. პარალელურად ქუთაისის პედაგოგიურ ინსტიტუტში გააგრძელა სწავლა, სამი კურსი დახურა, სამწუხაროდ სწავლის გაგრძელება ვეღარ შეძლო, რადგან უკვე სამი შვილი ჰყავდა და ოჯახს განსაკუთრებული ყურადღება სჭირდებოდა.

ანგელინა დამსახურებული პედაგოგი იყო. მისმა ნამოწაფრებმა გულწრფელი ცრემლით დაიტირეს აღმზრდელი. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებიდან იღებდა ოჯახი სამძიმრის წერილებს. სწორედ ასეთ ქალზე შეიძლება ეთქვათ: „ქალებს ამშვენებს სიტყვაძვირობა და მორთულობის უბრალოება“.

ოთარმა და ანგელინამ სამი შვილი აღზარდეს, უმაღლესი განათლება მიაღებინეს და დააოჯახეს. დღეს მათ ექვსი შვილიშვილი და ექვსი შვილთაშვილი ჰყავთ, თუმცა ოჯახის დიდი ქალბატონი ანგელინა ცოცხალი აღარ არის.

ოთარი სწუხს თავის მეუღლის გარდაცვალების გამო და სიამოვნებით იხსენებს იმ წლებს, როდესაც საოჯახო ჭაპანს ერთად ეწეოდნენ.

ოთარ გავაშელი თანასოფლელებმა 50 წლის იუბილეზე ღების ხევისბერად აღიარეს.

ოთარ გავაშელი
1975 წელი. ესენდუკი.

ჩოქოს პოქოს ჩაჭველი თავისიანაა?

თლულის ძბანია

რაჭის სევდა დღეს საყოველთაოა. იცლება სოფლები. თითო-ოროლა სახლის საკვამურიდან თულა ამოდის კვამლი... აქ ის ხალხი ცხოვრობს, ვინც მამა-პაპათა საძვალეები არ მიატოვა. მათი შვილები და შვილიშვილები სარჩოს საძიებლად დიდ ქალაქებში მიმოფანტულან, ზამთრობით მოხუცებს შორიდან მოიკითხავენ (სასაყვედუროდ ენა არ მოგიბრუნდება - რაჭის მაღალმთიან სოფლებში ასვლა ხომ ისეთი რთულია, თბილისის მრავალჯერ მოივლი), ზაფხულობით კი მთელი ჯალაბით ადიან და საქართველოს ამ ულამაზეს კუთხეს სიცოცხლე უბრუნდება. რაჭაში არ მოიძებნებოდა სოფელი, საარსებო სახსარი რომ არ ჰქონოდა. უმთავრესად მემინდვრობას, ხვნა-თესვას მისდევდნენ, შემდეგ - მევენახეობას, მესაქონლეობას, მეხილეობას, მეფუტკრეობას, მონადირეობასა და ხელოსნობას. ყველასოფელს თავისი თავმოსაწონებელი მოხელეები ჰყავდა: ნაკიეთელები ცნობილი კალატოზები იყვნენ, უწერლები - ხე-ტყის ოსტატები, ქვემო რაჭაში განთქმული ქვისმთლელები ჰყავდათ, ფარახელ მესტირეებს ხომ მთელ საქართველოში იცნობდნენ... სადაც არ უნდა მოხვედრილიყო რაჭველი, პატიოსნებისა და შრომისმოყვარეობის წყალობით ყველგან სიყვარულსა და პატივისცემას იხვეჭდა. საარაკოდ ქცეულიყო რაჭველების შინაგანი კულტურა, დარბაისლობა, გულუბრყვილობა და სიკეთე... დღეს კი... სადღაა ძველი რაჭა, უხვი და ხალხმრავალი, გამრჯე და მუყაითი, მოცალეობის ჟამს - მოქეიფე, მოჯირითე, მოზურთალი, მოკრივე, მოჭიდავე და მონადირე... ამდენი სიკეთის პატრონი, საკუთარ გასატყვარს „უცხო ნათესავს“ სისხლის ფასად რომ არ დაუთმოზდა... - ასე იყო, ბატონო, უწინ, ახლა ქვე სალა არიან, დეინრიტა სიცოცხლის ნიშატი! - შესჩივიან ერთმანეთს გიზგიზა ღუმელს მიფიცხებული მოზამთრე რაჭველები, გრძელ ზამთარში, ორიოდ ღერი შეშა დაგვეზოგოსო, ხან ერთთან რომ იყრიან თავს და ხან მეორესთან. რაო, შეშაო? როგორ გეკადრებათ, ეს მხოლოდ საბაბია. ერთმანეთთან ყოფნა სურთ, ჭირისა და ლხინის გაზიარება. შინ ხმის გამცემი რომ არავინ გყავს, რა უნდა ქნა? კაცი კაცს თუ არ დაელაპარაკა, გული თუ არ მოიფხანა, შეიძლება „ქვეც აურიოს“. რაჭველები სიდინჯით, სიდარბაისლით, თავაზიანი სიტყვა-პასუხით გამოირჩევიან. თუ ასე მოგმართეს: მანანიკა, ხათუნიკა, დათუნიკა, - უნდა მიხვდეთ, რომ თავისიანად გთვლიან. ყველუკას, პურუკას და ღვინუკას თუ არ დაუნუნებთ, სანაქებო მასპინძლობასაც გაგინვევენ. საქართველოს ეს უმშვენიერესი კუთხე ოდესღაც მეღვინეობით იყო განთქმული. ახლა

რაჭული ხვანჭკარაც სანთლით არის საძებარი, თუმცა აქა-იქ ჯერ კიდევ მოიძებნებიან მოხუცები, რომელთაც მამაპაპურ ჭურ-მარანში წინაპართა წესით დაყენებული და დაძველებული ღვინის ფასი იციან. რაჭის თითქმის ყველა ოჯახში სუფრის დასასრულს ყველანმინდას სადღეგრძელოს სვამენ: „შეგვენიოს ყველანმინდა, ხოტევი და ნიკორნმინდა, ზემო ბარი, ქვემო ბარი, ქოლოსი და მრავალძალი, აგარა და უყეში, ღმერთმა მოგვცეს ნუგეში“. ცნობილ ხალხურ სიმღერას „წერეთელმა დაგვიბარა“ დღეს იშვიათად გაიგონებთ. ნეტავ რა დაუბარა თავადმა წერეთელმა რაჭველებს - მინა თუ რაიმე სანუგეშო? ვინ იცის! სამაგიეროდ, იციან, რომ მსოფლიოში ყველაზე სწრაფები არიან და მეტისმეტ სიდინჯეს სულ ტყუილად აბრალებენ. რას აღარ ჰყვებიან მათზე, მაგრამ კეთილი რაჭველები ოდნავადაც არ ბრაზობენ. დინჯად გაიღიმებენ და ნათქვამს ჩირადაც არ აგდებენ ხოლმე...

ჩემი სოფელია თლუღი. მეც რაჭველი ვარ, ჩემო მკითხველო, თანაც როგორი რაჭველი - მისხალი სისხლი არ მირევიან სხვა კუთხისა. ჩემი გვარი სოფელ თლუღიდან მოდის. ცაგურიშვილები წინათ კაციტაძეები ყოფილან. ერთ თლუღელს, სახელად ცაგოს, მრავალი შვილი ჰყოლია. გამვლელისთვის უკითხავთ, ვისთან მიდიხარო. ცაგურას შვილებთანო, მიუგია. ასე გამხდარა კაციტაძეების ის შტო ცაგურიშვილი. თლუღში მისვლამდე ხარისთვალი, ნიკორნმინდა, ჭელიაღელე და აგარა უნდა გაიაროთ. ტრიალი ხატიმინდორას შემდეგ კი ჩემი სოფელია. თლუღში არასდროს მიცხოვრია, მაგრამ ყოველ ზაფხულს იქ ვატარებდი. მამის მამა, მინა ბაბუა, არ მახსოვს, ბებიაჩემი კი ცხადად შემოინახა მეხსიერებამ. მახსოვს, როგორი სიხარულით გვმასპინძლობდა და რა თვალცრემლიანი გვაცილებდა. მეგონა, ჩემს სოფელზე ბევრი რამ ვიცოდი... თურმე ვცდებოდი. ამას მაშინ მივხვდი, როცა ძირისძირობამდე ჩავწვდი მის წარსულს... მეგონა დასასვენებლად მივდიოდი. ვინ გაცალა - ჟურნალისთვის მასალის მომზადება დამავალეს. თლუღის გარდა რაჭის სხვა სოფლებიც მოვიარე. ბევრ იქაურს შევხვდი, ბევრის ჭირი და ლხინი გავიზიარე და მათი ნაამბობი დიდი სიყვარულით მოვიტანე თქვენამდე. ჩემი სოფელი ქვემო თლუღია. არის მეორე - ზემო თლუღიც. მოსახლეობა ქვემო თლუღში უფრო მეტია. თლუღი ისტორიულ წყაროებში XVIII საუკუნის მიწურულიდან იხსენიება. სოფლის ახლოს ნასოფლარია, ოლანს ვეძახით. სამეურნეო სამუშაოების დროს აქ სამარხებიც აღმოაჩინეს. „საკუთარი თვალით მინახავს ადამიანის თავის

ქალები, სამეურნეო დანიშნულების ნივთები, თიხის ჭურჭელი, ისრის პირები”, - მიაბობს აქაური სკოლის მასწავლებელი, ისტორიკოსი მალხაზ გურაბანიძე. ამავე ტერიტორიაზე მიკვლეულია ადრექრისტიანული კულტურის ნიშნები - ბრინჯაოს ბალთა ხარისა და მზის გამოსახულებებით. სოფელი საკმაოდ მოზრდილი ყოფილა. მაღლობზე ეკლესიაც მდგარა. დროთა განმავლობაში ხალხს მიუტოვებია ეს ადგილი და დაბლობში გადმოსახლებულა - იქ, სადაც ახლა ქვემო თლულია. ნაეკლესიევს ახლა მუხნარი ფარავს, თუმცა მაინც კარგად სჩანს ეკლესიის ნანგრევი და გალავნის ნაშთები. მოშორებით, დღევანდელი შაორის წყალსაცავის პირას, სამონასტრო კომპლექსი ყოფილა. ამ მონასტერს ვახუშტი „მეფეთა განსაცხრომ ადგილს” უწოდებს. გადმოცემის თანახმად, იქ ისვენებდა ქართლ-კახეთის მეფე თეიმურაზ I.

1928 წელს შაორის პირას ჭიჭინაძეების ხუთ კომლს უცხოვრია. ერთ-ერთს ბუხრის მოსაპირკეთებლად მონასტრის ჩუქურთმიანი ქვები გამოუყენებია. 60-იან წლებში ეს ოჯახი ქვემო თლულში გადმოსახლებულა. ის მოჩუქურთმებული ქვები დღეს ქუთაისის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმშია დაცული. მიმდებარე ტერიტორიას ნასაჯვარევი ჰქვია. შესაძლოა, იმიტომ, რომ აქ ოდესღაც ჯვრის ნიში იდგა. ამ ადგილს ნამოცხვარევისაც (ნაცხოვრებს) ეძახიან. სოფლის მკვიდრს, ვახტანგ ჭიჭინაძეს, ხვნის დროს გუთანზე საეკლესო ნივთები წამოსდებია, რომლებიც შემდეგ უგზო-უკვლოდ დაკარგულა. ზემო თლულში წინათ ტეხისის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძართან არსებული სამრევლო სკოლა ყოფილა. ხუთი წლის წინ პედაგოგებმა მისი 125 წლის იუბილე აღნიშნეს. ქვემო თლულში უფრო მეტად ჭიჭინაძეები, ქემოკლიძეები, კაციტაძეები ცხოვრობენ. შემდეგ მოდიან კბილაძეები, გოცირიძეები, გურაბანიძეები, ცაგურიშვილები, ქევანიშვილები, გოგსაძეები, ციმაკურიძეები, მიქაუტაძეები, დონაძეები, გურგენიძეები, კობახიძეები, მესხები, სოფრომაძეები, კალატოზები... სოფელში სულ 32 გვარია. ზემო თლულში უმთავრესად კობახიძეები, გურგენიძეები, როინიშვილები, ჩიხლაძეები, კერესელიძეები, გურაბანიძეები ცხოვრობენ. გოცირიძეები და ციმაკურიძეები აზნაურები ყოფილან. გურაბანიძეებს XVI საუკუნის წერილობითი წყაროები ნიკორწმინდის ტაძრის საეკლესიო გვარად იხსენიებს. თლულში ყველა გვარს თავისი მეტსახელი აქვს. ჭიჭინაძეებს ჭუკიებს და კვარკვალიტებს ეძახიან, ქემოკლიძეებს - კრუტუნებს, კაციტაძეებს - ჭაპუნებს, კბილაძეებს - კვინტრიშებს, დონაძეებს - სერსერებს, ცაგურიშვილებს - კულას (კულა სურის მსგავსი ღვინის ჭურჭელია, ოღონდ უყურო). „მამაჩემის ბაბუა, ზაქარია, ხელოსანი იყო. მისგან ვიცი, რომ ეს სახელი გვერქვა”, - მიაბობს ჩემი მოგვარე ჯოტობიძა, სოფელში ცოცხალ ენციკლოპედიას რომ უწოდებენ. გაღმაუბნელ ცაგურიშვილებს ვორეჩიებსაც ეძახიან. ვინმე ამირან ცაგურიშვილი სამეგრელოში ერთ ოჯახს

სწვევია. ჭიშკართან მისულს მასპინძელმა გამოსძახა თურმე, ნამუ რექო? - რომელი ხარო? ამირან ორექო, გასძახა მან. მას მერე შეურქმევიათ ამ შტოსთვის ორეჩიები.

სკოლა

თლულს წინათ სკოლაც ჰქონდა, ფოსტაც, ბიბლიო-თეკაც და კინოც. მინისძვრამ ყველაფერი ნანგრევებად აქცია. ძველი სკოლა მინისძვრამ დაანგრია. სანაცვლოდ ისეთი აავგეს, იტყვი, თვალი მომცა და მაყურებინაო, მაგრამ რად გინდა - მოწაფეები წლიდან წლამდე ცოტავდებიან. ასე თუ გაგრძელდა, მალე კედლები და დარჩება... პირველ კლასში წელს სამი ბავშვი შემოდის, მეორეში - ორი, მესამეში - ერთი, მეოთხეში - ოთხი, მეხუთეში - ექვსი, მეექვსეში - ორი, მეშვიდეში - ოთხი, მერვეში - ოთხი, მეცხრეში - ოთხი... საშუალო განათლებას ნიკორწმინდისა და ამბროლაურის სკოლებში იღებენ. ამხელა გზას ზამთარ-ზაფხულ ბავშვები ფეხით გადიან. ზამთრობით გაკვეთილები ხშირად ცდება. ევროპული მოდელი, რომელიც სკოლების გამსხვილებას გულისხმობს, კარგს არაფერს მოიტანსო, ფიქრობენ მაღალმთიან სოფლებში, სადაც მიმოსვლას ორი-სამი დღე სჭირდება... ეს კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს სოფლის მიგრაციას.

ამ სოფელში ტბა უხსოვარი დროიდან ყოფილა. მწერებით შენუხებულ მოსახლეობას არაერთხელ უცდია მისი ამოშრობა. სოფელ სხვაგვამ, თამარ დედოფლისეულსასახლეში, კვარაცხესრომ უწოდებენ, უამრავი ძველი ნივთი ყოფილა შემორჩენილი. ვიღაც უცხოელებს ზოგი დაუმტვრევიათ, ზოგიც თან წაუღიათ, ზარბაზნები კი თლულის ტბაში ჩაუყრიათ. ახლა ტბა აღარ არის, მაგრამ ამ ადგილს ძველი სახელწოდება შემორჩა. გადმოცემა აქაურ პედაგოგს ქალბატონ ქეთო მესხს ჩაუწერია.

ხატიმინდორა

თლულსა და აგარას შორის ულამაზესი ნაძვნარია - ხატიმინდორა. გადმოცემის თანახმად, აქ ღვთის-მგობელებს სინმინდეები დაუნვათ. ეს თქმულება ამბროლაურის რაიონულ გაზეთშიც დაიბეჭდა. რამდენიმე კომუნისტს მღვდელ ივანე ჭიჭინაძისთვის აუკიდებიათ, რაც ეკლესიაში ხატები იყო და თავს ზემოთ შემართული წმინდა გიორგის ხატით სოფლის განაპირას მდებარე მინდვრისკენ წაუყვანიათ. შემდეგ ფიჩხი მოუზიდავთ და კოცონი დაუნთითათ... ტკაცანით ინვოდა ხატები. ხალხმა თვალზე აიფარა ხელი - ამ ღვთის რისხვას, არ შევხედოთო ათესიტები კი იდგნენ უვნებელნი და მომლიმარნი. მას შემდეგ შეერქვა ამ ადგილს ხატიმინდორა. არსებობს მეორე გადმოცემაც, როგორც სჩანს, უფრო სარწმუნო:

ხატების დანვა 1923 წელს მოხდა, მინდორს კი ეს სახელი ძველთაგანვე ერქვაო, უთქვამს სოფლის მკვიდრს, პედაგოგს, ან განსვენებულ გრიშა გოცირიძეს. მის ხელნაწერებში ვკითხულობთ: „მე და

ჩემი ამხანაგები 1914-1915 წლებში დავიარებოდით თლუღიდან ჭელიაღელის სკოლაში და [მინდორს] მაშინაც ეს სახელი ერქვა. მოხუცებისგან გამიგონია, რომ ამ ადგილზე აგარისა და უყეშის ხალხი მართავდა საეკლესიო ცერემონიალებს. მაგალითად, გვალვა რომ დადგებოდა, ხატებით გამოდიოდნენ ამ მინდორზე, კლავდნენ შესანიშნავს და ლოცულობდნენ: აღარ გვინდა გორახიო, ღმერთო, მოგვეც ტალახიო”.

შაორი

შაორს სამი მხრიდან ტყე აკრავს. აქ ოდესღაც ვრცელი მინდორი ყოფილა, რომელსაც სათიბად და საძოვრად იყენებდნენ. 25 წელიწადზე მეტია, მისი ნაწილი ხელოვნურ ტბას უკავია. აქაური მხარის ტოპონიმის მკვლევარის მიხედვით ალავედის ცნობით, შიდრონიმ შაორის მნიშვნელობა ჯერჯერობით უცნობია. შესაძლოა, ეს ფშა ორს ნიშნავდეს. ფშა მდინარის ტოტია. მდინარე შაორს სათავეში ორი მთავარი შენაკადი ქმნის. ალბათ აქედან წარმოდგა მისი სახელიც.

ჩიკვაიძის ბალი სოფლის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, ტყის პირას, ნაძვნარ-ფიჭვნარი ადგილია, რომელსაც აქაურები ჩიკვაიძის ბალს უწოდებენ. თავადი ჩიკვაიძე ქუთაისელი ინჟინერი, თვითნასწავლი აგრონომი ყოფილა. ფილტვების ავადმყოფობა დამართნია და ექიმებს ნაძვნარში ცხოვრება ურჩევიათ. უპოვია ასეთი ადგილი, დაუდგამს სახლი, გაუშენებია ბაღ-ბოსტანი და... რამდენიმე წლის შემდეგ განკურნებული დაბრუნებულია ქუთაისში, მის ნასახლარს კი ჩიკვაიძის ბალი შერქმევია.

წულუპიძის სასახლე

თავად წულუპიძეს ხონში უცხოვრია, საზაფხულო აგარაკი კი თლულში ჰქონია. მის სასახლეში ახლა თლუღის სკოლაა. თლულს შაორის მხრიდან აკრავს სალხინო (ჭიჭინაძეების ძველი უბანი), სადაც, ვახუშტი ბატონიშვილის თქმით, ყოფილა „საზაფხულო სასახლე აწინდელთა მეფეთა“, ადგილი მშვენიერი, „კეთილგარაკოვანი“. გადმოცემით, როცა თამარ მეფე რაჭის ერისთავ კახაბერთან იზრდებოდა ბარაკონში, თლულში ხშირად ამოჰყავდათ.

წყაროები

ზემო თლულში ძალიან ცივი წყაროა ხორეულა. ამბობენ, წყალი ხურხულით რომ გადმოდის, ეს სახელიც იმიტომ შეერქვაო. ქვემო თლულში, ქემოკლიძეების უბანში, სიპი ქვიდან კამკამა წყარო მოედინება. კბილაძეებისა და ცაგურიშვილების უბანში საჭიის წყალი დის. ნეკერჩხალსა და ნიგუბას გარდა სხვა წყაროებიც არის. სოფელი ძირითადად ჩოლაგის წყლით მარაგდება, რომელიც რაჭის ქედის, სანალიკის, ვერდობის ძირში მოედინება.

დავით ბაბუას ნაამბობი

სოფელში ყველაზე მსცოვანი დათიკო მესხია. დათიკო ბაბუამ 90 წელს გადააბიჯა, მაგრამ სიტყვა-პასუხითა და აზროვნებით ბარე ორ ახალგაზრდას ჩამოიტოვებს უკან. ეს არის, ფეხების ტკივილს უჩივის და ისე ხშირად ველარ გამოდის სანახშოზე. არადა, ისეთი მოყოლა იცის, სმენით ვერ გაძღები. სტუმრობის მიზეზი რომ გაუშხილე, თავპატიჟი როდი გამოიდიო; ჩინებულადაც მიმასპინძლა და უამრავი ამბავიც გაიხსენა. დათიკო მესხი, თავად მეტყვევებ-ინჟინერი, საბოლოოდ სოფელში დამკვიდრდა. სწორედ მისი მეუღლე გახლდათ პედაგოგი ქეთო მესხი, რომელმაც სოფელ თლუღის შესახებ უამრავ ისტორიულ მასალას მიაკვლია. ჰყავს ორი ვაჟი. ერთი თბილისში ცხოვრობს, მეორე კი სოფელს და მოხუც მამას ვერ ტოვებს. დახვეწილი ქართულით მოსაუბრე დათიკო ბაბუა, ჩემს ნათქვამს კარგად რომ ვერ გაიგებდა, ჩამეკითხებოდა ხოლმე: „ბატონი, შვილო?“ საუბარში ეკლესია ვახსენე თუ არა, მითხრა: ნაზიარები ვარ და დღესაც მახსოვს იმ ტკბილი კვერის გემო, ზიარებისას რომ იძლევიანო. რა სუფთა კაცი ბრძანდებოდა-მეთქი, აღმომხდა უნებლიეთ ამის გამგონეს... - ოთხი წლის ვიყავი, წვეროსნებმა მამაჩემი სახლიდან რომ გაიყვანეს... მას შემდეგ აღარ მინახავს. ფოტოსურათიც არ დამრჩენია. მამაჩემის მამას ოთხი ძმა ჰყოლია. მათგან გვარის გამგრძელებელი მხოლოდ ბაბუაჩემს დარჩა. ერთი, ალექსი, უშვილო ყოფილა. წერა-კითხვა მთელ სოფელში მხოლოდ მას და სეთი ჭიჭინაძეს სცოდნიათ. ონის რაიონის სოფელ ბარიდან ვართ წამოსული. თლული რომ გაშენდა, აქ მაშინ გადმოვსახლებულვართ. ჩემი ანგარიშით, 1700 წელი იქნებოდა. თლულელებს ქველხუმელებს გვეძახებდნენ. ცოტას მევიხულებდით ახალგაზრდები. ქეიფიც ვიცოდით, დღეობაც... ქურდობა და ყაჩაღობა სად იყო! 1920-იან წლებში, შიმშილობისას, ბედელი გაგვიძარცვეს, ისიც - სხვასოფლელებმა. თლულელების მთავარი დღეობა ტეხისობა იყო, წმინდა გიორგის ტაძრის დღესასწაული (ტეხისა ზემო თლულშია - თ.ც.). ამ დღეს დაპატიჟება არ იცოდნენ. ყველა ოჯახი თავისი

სამზადისით იყო გართული. ტეხისის სალოცავის დიდი შიში და მოწინება ჰქონიათ აქაურებს. ერთი გლეხისთვის ურემი მოუპარავთ. ქურდი ვერ უპოვიათ. - ეს გლეხი მერე ქვე წვეიდა ეკლესიაზე და ხატზე გადასცა ქურდი, - მიაბობს დათიკო ბაბუა, - თან შეთხოვა ხატს, რაც ძალა გაქ, დემეხმარე და ჩემი ურემი გოუტანეო. ხალხი შეშინდა. ქურდმა ურემი მიუტანა. ამის მერე დამნაშავეებს აქ ტეხდენყე... ტაძარი მოქმედი მახსოვს. ოვალური სახურავი ჰქონდა, ზოგან - შეკუთხული, დაქანებული. მახსოვს ჩუქურთმები და მოხატულობაც. ტაძრის სამრეკლოდან ზარების ხმა ქვემო თლულამდე აღწევდა. მახსოვს ტაძრის ღვთისმსახური, მღვდელი სერაფიონ გურგენიძე, საშუალო ტანის, ქერათმიანი კაცი. კარგად მახსოვს მღვდელი მინა მესხიცი, რომელიც ყელიაღელის სკოლაში ქართულ ენას მასწავლიდა. მახსოვს, დედაჩემმა, ოლამ (დეალის ქალი იყო) ტეხისაზე რომ ამიყვანა. მღვდელს ხელი გავუწოდე და მანაც ხელისგულზე დამიდო პურის ნაჭერი, რომელსაც ელოგიას ვეძახდით. მისი გემო დღესაც მახსოვს. მახსოვს, როგორ იდგა დედაჩემი ხატების წინ და ხმამაღლა ლოცულობდა. აღდგომას კომუნისტებამდე ვდღესასწაულობდით, მერე სალა იყო ეკლესია... მახსოვს, აგარის წმინდა გიორგის ტაძრიდან ხატები გამოიტანეს, დაამტვრიეს და დაწვეს. მეც ვესწრებოდი ამამბავს. 6-7 წლის ვიქნებოდი. ვინ გაბედავდა დაშლას... იმ დროს დაიკეტა ტეხისის ეკლესიაც და ვეღარ ავდიოდით თავისუფლად. რაც უფრო დაიფიქრა ხალხმა ღმერთი, დანაშაულმაც იმატა. მაშინ, ისე მახსოვს, თითქოს დანაშაული ნაკლებად იყო. უღმერთობამ შეცვალა ხალხი. მორიდება, სინდისი, პატიოსნება აღარ არსებობს. უფროს კაცს ისე მოგატყუებენ, არც შერცხვებათ. ეკლესიურად ვერ ვცხოვრობდი, მაგრამ რაღაც ძალას ყოველთვის ვგრძნობდი. ცუდის ჩადენა მინდოდა და რაღაც მაკავებდა. პირჯვრის წერა დედამ მასწავლა. ყოველ დილას პირჯვრის წერით ვიღვიძებ... ბევრჯერ ცუდად ვყოფილვარ და გამოვსულვარ მდგომარეობიდან. მჯერა, ღმერთი მეხმარება. - დათიკო ბაბუა, დღეს როგორ ცხოვრობთ? - პენსიას ვიღებ. შვილი მეურნეობას ეწევა. კომუნისტების დროს ყველა დასაქმებული იყო, დღეს კი უმაღლესდამთავრებულები მშვირები დაეხეტებიან... თუ ეკონომიურად არ მოვიკეთეთ, ცოდოები ვართ. სოფლები იცლება, თოხი აღარავის უნდა. რაღაც გაკეთდეს ისეთი სოფლებში, რომ ხალხი მოიზიდონ...

მღვდელი სერაფიონ გურგენიძე

ტეხისის წმინდა გიორგის ტაძრის უკანასკნელი მოძღვარი სერაფიონ გურგენიძე ყოფილა. მისი ნათესავები დღესაც ზემო თლულში, მამა სერაფიონისეულ სახლში ცხოვრობენ. მამა სერაფიონის დაბადების თარიღს ვერსად მივაკვლიე. მხოლოდ ის დავადგინე, რომ 1944 წელს გარდაცვლილა. მისი განსასვენებელი ტაძართან არის. მოკრძალებული სამარეა დიდი ჯვრისგამოსახლებიანი ქვით.

ყველაზე მოულოდნელი ის იყო, ჟუჟუნა დეიდამ (ის მამა სერაფიონს რძლად ეკუთვნის) ამ წმინდა კაცის ხელშეწახები წიგნები და საეკლესიო ნივთები რომ გადმომილაგა. ერთ სქელტანიან წიგნს ასეთი წარწერა ამკობს: „ესე მარხვანი კუთვნილ არს სოფლის თლულის წმინდა გიორგის ეკლესიისა, ჩყნა წელსა“, - უკანასკნელ გვერდზე კი წერია: „ვკითხულობდი ამ მარხვანს მელქისედეკ იოვაკიმის ძე გურგენიძე. სამე ორი კვირა და კიდევყა კარგათ ვისწავლე დეოდორობის საკითხავები. გურგენიძე მელქისედეკი, 1881 წელსა, იანვარს“. შედარებით მომცრო, თუმცა საკმაოდ სქელტანიანი წიგნი „დავითნია“. როგორც ჩანს, თავის დროზე განუახლებიათ. უკანასკნელ გვერდზე თარიღად 1873 წელი უზის და ასეთი წარწერაა: „ღმერთო, ისხენ თალაკვაძე, ღმერთო, ისხენ. ეს დავითნი ეკუთვნის მღვდელ იოვაკიმ გურგენიძეს“. ჯვარცმის გამოსახულებით შემკული შავი გარეკანი ჟამთასვლას გაუცრეცია. აქვეა მელქისედეკის მოწაფის ვასილ გურგენიძის ნაქონი ჟამნი. კვერცხის ფორმის ვერცხლის სანაწილის დანახვაზე გავოგნდი (შენდობას ვითხოვ მის ხელისხლებისთვის!). სანაწილეში ვერცხლის პატარა კოვზი დევს. ხელით ნაკეთი კოვზის ტარს ჯვრის ფორმა აქვს. ეს კოვზი თურმე სნეულთა საზიარებლად დაჰქონდა მამა სერაფიონს. ხის ლამაზად გამშვენებულ ყუთში, შუშის ორ პატარა ქილაში, სანათლავი მირონის წვეთები ჩარჩენილა. გვერდით გაცრეცილი ღრუბელი უდევს... ჟუჟუნა დეიდამ ცოტა რამ მიაბო მამა სერაფიონის შესახებ:

„სასულიერო პირების შთამომავალი იყო. მამამისიც ტეხისის წმინდა გიორგის ტაძარში მსახურობდა. ერთი ძმა, სილოვანი, დიაკვანი ყოფილა, სამი დანარჩენი სამხედრო სამსახურში მდგარა. მღვდელი სერაფიონი კეთილი კაცი იყო. ომის დროს ყველა გაჭირვებულს ეხმარებოდა. დიდი მეურნეობის პატრონს არავისთვის დაზარება ხელის გამართვა. მისი მეუღლე პელაგიაც კეთილშობილებით გამორჩეული ქალი ყოფილა. მამა სერაფიონს შვილები არ დარჩენია. ცოლის დისწული უშვილებია, მაგრამ გიორგის გურგენიძის გვარი არ მიუღია, როინიშვილის გვარზე დარჩენილა.

მოგვიანებით მამა სერაფიონმა კიდევ ერთი ვაჟი იშვილა - ძმის, სილოვანის შვილი პლატონი. პლატონ გურგენიძე და გიორგი როინიშვილი ერთ სახლში ცხოვრობდნენ. გიორგის ხუთი შვილი დარჩა: ოთხი ვაჟი და ერთი ქალიშვილი, პლატონს - ოთხი: სამი ქალი და ორი ვაჟი. სასულიერო პირთა დევნის დროს მამა სერაფიონი ერთ აქაურს დაუჭერია და წვერი მოუპარსავს. წვერგაპარსულს მორიდებია ხალხის და სახლში ჩაკეტილა”. ტაძრის დახურვისას მამა სერაფიონს მოუხერხებია და საეკლესიო სინმინდენი, განადგურებისგან რომ ეხსნა, სახლში ჩამოუტანია. ოჯახის წევრების დიდი სურვილია, აღდგეს ტეხისის სალოცავი, რის შემდეგაც სახლში დაუნჯებულ სინმინდებს ტაძარს დაუბრუნებენ.

ივანე ჭიჭინაძე

ქვემო თლულელი მღვდელი ივანე ჭიჭინაძე, ოჯახის წევრების გადმოცემით, სოფელ აგარის წმინდა გიორგის ტაძარში მსახურობდა და იქვეა დაკრძალული. ივანეს სამი ძმა ჰყოლია: სეითი, კოსტა და ერმალო. სეითი განათლებული კაცი ყოფილა, ჩინებული ხელი ჰქონია და საბუთებს სოფელში მას აწერინებდნენ. კოსტას აგარის ტაძარში დიაკვნად უმსახურია. - მამაჩემი ვიქტორი იტყოდა, - ჩვენი გვარი სამღვდლო გვარიაო. მახსოვს სასულიერო ლიტერატურა, ჩვენს ოჯახში რომ ინახებოდა. მახსოვს ხავერდის ნაჭერში გახვეული აგვაროზიც, რომლის განადგურებაც ნდომებია მამა ივანეს ძმისწულის ცოლს ეკლესიის დევნისას. მერე ეს აგვაროზი ჩვენ წამოვიღეთ. ხატების სახლში ჩამოკიდებაც საშიში იყო. ბელელში, სიმინდისა და ლობიოს ქვეშ ვმაღავდით, ბოლოს ტილოში გახვეული თაროზე შემოვდეთ. ახლა ეს ხატები ჩვენს ოჯახშია. ჩემი შვილები ასმათი, ეთერი და მათა კობახიძეები მორწმუნეები არიან და ყველა საეკლესიო წესს ასრულებენ.

ერთი დიდი ხატი ბიცოლაჩემს და მის რძალს მამა ივანეს სახლიდან ეზოში გამოუტანიათ, წყალთან ახლოს დაუდვიათ და თვითონ სახლში შებრუნებულან. რისთვის გამოიტანეს ან ვისთვის უნდა მიეცათ, არ ვიცი... წამოსაღებად მიბრუნებულებს ხატი აღარ დახვედრიათ. ეზოშიც არავინ შესულა უცხო...

ჯოტო ბიძიას ნაამბობი

„ჩვენს სოფელში მშრომელი, წესიერი და ნამუსიანი ხალხი ცხოვრობდა. ერთმანეთს არასდიდებით არ მოატყუებდნენ. ჩაცმულობაც გამორჩეული ჰქონდათ. გაჭირვების დროს შალის

დაფისგან გვიქსოვდნენ სამოსს. ფეხზე ქალამნები გვეცვა. დაიხეოდა თუ არა, საქონლის ტყავის საფენს ჩაფუდებდით... ესეც დიდი ფუფუნება იყო. კალოში ხომ დიდად თავმოსანონებელი გახლდათ. ზამთარში თოვლზე ჭრელ ნაკვალევს ტოვებდა და ვისაც არ ენახა, უკვირდა. მოხუც ქალებს ორი კაბა ეცვათ. შიგნითაზე ჯიბე ეკერათ და ბავშვებისთვის ტკბილეული და ხილი ეწყობო. ქალი სოფელში უთავსაფროდ არ გაივლიდა. ეს მოკრძალების ნიშანი იყო. დღეს ვერ გაიგებ, ვის რა აცვია... იყო დრო, საათი მთელ სოფელში ერთადერთ კაცს - სასო ცაგურიშვილს ჰქონდა. დროის გასაგებად მასთან მივდიოდით. ძველად ჩვენი ოჯახი სალოცავად ტეხისში დადიოდა... კომუნისტობისას სასულიერო პირს პატივს არ სცემდნენ. დღეს ხალხი ისევ შემობრუნდა ეკლესიისკენ. მე 74 წლისა მოვინათლე. ჩვენს სოფელში უმთავრესად მეურნეობას ეწევიან. თუ ხელი არ გავანძრიეთ, პენსია რას გვეყოფა... წელს კი მოუსავლიანი წელინაღია და შრომა ალბათ სულ წყალში ჩაგვეყრება...” ჩვენი ოჯახის რძალი, ნანა კანთელაძე, უკვე ოცი წელინაღია თლულში ცხოვრობს. 36 წლისაა, მაგრამ გამოცდილება დიდი აქვს. მძიმე სამუშაოს არ თაკილობს, თუმცა... - სოფელი დიდად შემოსავლიანი არ არის. ჩვენი მონეული წლიდან წლამდე არ გვეყოფნის - ხომ იცით, ოჯახს რამდენი რამ სჭირდება. ჩვენს სოფელს გარშემო ტყე აკრავს, მაგრამ რამდენიმე წელია, შეშას ვყიდულობთ. ერთი მანქანა 300 ლარი ღირს... სოფლის დატოვება მაინც არ გვინდა. გვიყვარს ჩვენი კუთხე. მოხუცები ჩვენს იმედად არიან. ვისაც მონაგარი არ ჰყავს, მათზე ახალგაზრდები ვზრუნავთ. ერთმანეთს ვანუგეშებთ, ჭირიც და ლხინიც საერთო გვაქვს. სითბო და სიყვარულიც თუ მოიშალა, რაღა დაგვრჩება? თუ სახელმწიფომ ცოტათი მაინც არ მოგვხედა, ვინც დავრჩით სოფლად, ისინიც დავიფანტებით. ზამთარში „ოჩხობიას“ ვაწყობთ ახალგაზრდები, ხან ერთთან ვიკრიბებით, ხან მეორესთან და თავს ასე ვიქცევთ. შინიდან მიგვაქვს ნიგოზი, ვხდით ზეთს და პურის ფქვილისგან ფაფას ვხარშავთ, თითო ჭიქა ღვინით ვადღევრძელებთ ჩვენს სოფელს, წინაპრებს, ჩვენი შეკრების საბაბს. ასეთივე მიმოსვლა გვაქვს შობას. ჩვენი დღე ღმერთის დიდებით იწყება და მთავრდება. დავდივართ ეკლესიაშიც, მაგრამ ზამთრობით შეუძლებელია ამხელა გზის ფეხით გავლა... ღმერთმა დალოცოს ჩვენი მოძღვრები - უანგაროდ გვემსახურებიან და გულგატეხილ მოზამთრე რაჭველებს გვანუგეშებენ. რას ვიზამთ, ასეთია ჩვენი ყოფა...

თეა ცაბურიშვილი

ნიმუ ჩხვიანუილი

გაზაფხული

გაზაფხულის კარიბჭე ფართოდ გაიღო და ცინვისაგან დამზრალი მინა საკინძეშხსნილ გულმკერდს ძალუმად უშვერს უკვე ძალაუფლება აღჭურვილ ცხრათვალა მზეს, ოდნავ ამონვერილი ბალახი ცინვისაგან დალილ დედამინას, მწვანე ხასხასა ფარდაგით მოსავს. ახლად მოფრენილი მერცხლები ჯარასავით დატრიალებენ რომ ახალი ბუდე აიშენონ და ჭიკჭიკით აყრუებენ არემარეს. იები და ენძელები ამ ყოველივეს ეშხსა და ლაზათს ჰმატებენ. ცინულის არტახებისგან თავდალწეული მდინარეები თავისუფლების ჰიმნს მოიმღერიან და სიხარულის ცრემლებს შხეფებად აქეთ-იქეთ აფრქვევენ.

ბუნებას მეჯლისი გაუმართავს. გოგონა, რომელსაც შემდგომში გაზაფხულა დაარქვეს, სწორედ გაზაფხულის ლიბრეტოს ერთ-ერთი პერიფრაზია. სითბოსა და ალერსში გაზრდილი გაზაფხულა დღითიდღე მშვენდებოდა, ლამაზდებოდა. ქათინაურები არასდროს აკლდა. დედა მუდამ ზღაპრების წიგნს უკითხავდა. რატომღაც კონკია მოსწონდა. დელავდა, კონკიას ბედს განიცდიდა. რა იცოდა, რომ უკვე ზრდასრულ ასაკში მასაც კონკიას სავალ გზაზე, სადღაც შორს დედოფლის გვირგვინი ელოდა.

არც ობოლი იყო და არც ფინანსურად შეჭირვებული. თითქოს ყველაფერი ჰქონდა, მაგრამ რეალურად სიცარიელეს დაეჭყვევებინა. ოცნება არასდროს ჰყვარებია. არადა რამდენი რამ უნდოდა, არც პრეტენზია გამოუთქვამს ოდესმე. ასეა

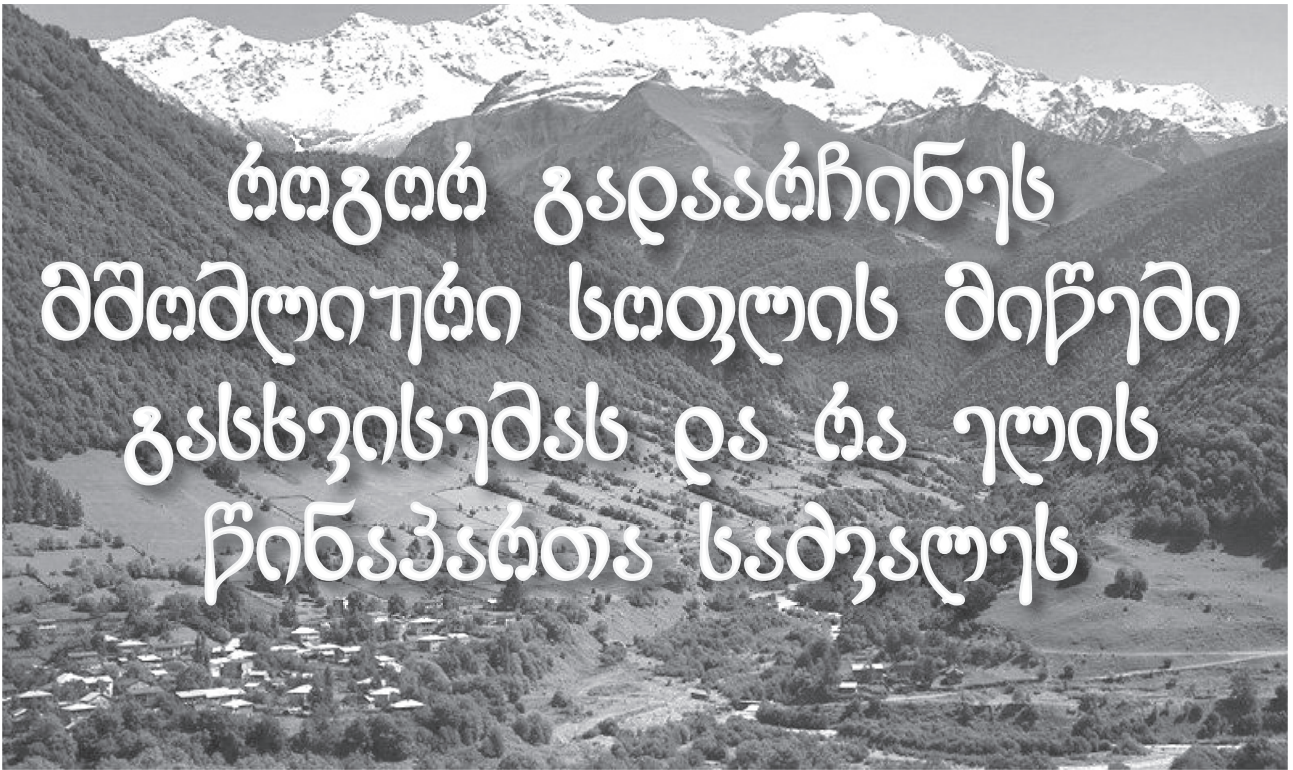
და მორჩა, ეტყოდა ხოლმე საკუთარ თავს და ბედს შეგუებული ცხოვრების ჭაპანს ეწეოდა. ნირნამხდარი, დაჩაგრული, გამორჩეული აღნაგობითა და გონიერებით არარსებული სიმადლისაკენ მიილტვოდა და ცარიელ სივრცეში შორს ვარდისფერ ხაზებს ჭვრეტდა. ამ დროს მხოლოდ სინანული, ღიმილი ეფინებოდა სახეზე, ესეც კიდევ ერთი მოჩვენება, ჩაილაპარაკებდა და კვლავ თავის ქურქში ეხვეოდა.

გავიდა დრო. გაზაფხულამ წლების გარკვეული ნუსხა სკივრში მწყობრისად განალაგა და უეცრად მოულოდნელობის ქარცეცხლში გაეხვია. ნუთუ ყოველივე ეს ჩემს თავს უნდა მოხდეს? ფიქრობს გაზაფხულა და ბედისგან გაუთვალისწინებელ მოულოდნელ საჩუქარს თვალცრემლიანი ეპოტინება, თითქოს ხელს ჰკიდებს და ამ დროს ხელიდან უვარდება.

ეს სადედოფლო გვირგვინია. უფალმა გაზაფხულასათვის დედოფლის გვირგვინი გაიმეტა და სამოთხის ბაღში დაუდო ბინა. მას შემდეგ გაზაფხულას ცხოვრება სრულიად შეიცვალა, ბუნებამ არ უღალატა, ხასიათი არ გაუფუჭა, არ გათამამდა, პირიქით, თითქოს თავს მოხვეული ბედნიერების არ სჯერაო, თვალზე სულ ცრემლი ადგას და მუდამ ღმერთის სამადლობელს ღაღადებს.

გაზაფხულა დღეს დედოფალია, ნატვრა, რომელიც არასდროს გაუბედავს ბედ-იღბალმა ხელის გულზე დადებული მთართვა და ცხოვრების სიტკბო არგუნა. ამაზე იტყვიან „ობლის კვერი ცხვა, ცხვა და გვიან გამოცხვაო“.

ბტგტბ გადგბჩინეს მშტმლიუბი სბტლის მიწბმი გასხუისუბმას დბ ბბ ულის წინბპბბბთბ სბბბუბლუს

სხირტლბბბბბბ ბრბ-ბრბბი მბლბვრბი დბ მრბვბლრბცბხოვბნი გვბრბბ. 1997 წლის მონბცემბბბბ მბთბ რბოდენობბ 2573-ბბ. ბმბბგბნ 1220 თბბლისბი ცბხოვრობს, 284 სბჩხერებბ, ხოლო 170 ჭბბბბბბბბბ. ნბმბნდობლივბბ, რბმ სხირტლბბბბბბ მშობლიურბ მხბრე რბჭბბ დბ ბმუბბბდ ბქ ბმდენბდ მცბრერბცბხოვბნბ ბრბბნ, მბცემულ ბლრბცბვბბბც ბრმბხვდენენ. ბმბსტორბული გვბრბბ ბდგბლის დედბ, ფუბქ, ბუდესოფელი მრბვბლბბბბ, რბმელსბც ბოლშევიკებმბ მბბსკბლბბ უნბდეს. ბგრესბული ბბბბბბბბბ მბჭყრობბბი სბბჭბბბ ხელბსუფლებბ სოფლებბს ქრბსტბბბნულ სბხელებს ვერ ეგუებობბ დბ კომუნბსტურბ მყვბრბლბ სბხელებბბ ცვლბბბ. მრბვბლბბბლლებს ბშკბრბდ გბუმბრბბლბბ, მბბსკბლბბ კბრგბდ შერჩეული სბხელი გბმბდგბ, მრბვბლბბბს ბლსბნბმბნვბდ ბლესბც ბხსენბებბ დბ ქბრბულ სბბჭბბბ ბნცბკლოპედბბბბ ბმ ბბსბხელებბბბბბ შებბბნბლი.

მრბვბლბბბი მბლბლმბბბბბ სოფელიბ, ბბბბქმბს სუბბლბპურ ბოლბბ მდებბრეობს, ბლვის ბონბბბნ 1840 მეტრზე. ბრმბბბბზროვბნი, ქრბსტბბბნული სბხელი მრბვბლბბბ სოფელს წმბნდბ გბორგბს სბხელობბს ეკლესბბბბბბნ ენბბბ, რბმელიც XI სბუკუნებბბ ბშენებული. სბქბრბვებლბს მბსშტბბბბბბ თვბლსბჩბნბ დბ მრბვბლბბბბბბბ ბბბბრბბ, ბმდენბდ მრბვბლბბბბბბ, რბმ გბდმბცემბბბ ბბსბვლებბ სბქბრბვებლბბბ მობლბშქრე ჯბლბლედბბბ დბ შბკ-ბბბბბბ ბბუმბრცბებბბ, რბს ბბმბბბბსტურებებლ ნბმბნბდ ეკლესბბბბბ ბჯბლბლ-ბდბბბბს მუზბრბბბ

დბ შბკ-ბბბბბბს ხმბლი ბნბხებობბ. მრბვბლბბბს წმბნდბ გბორგბს ბბბბრბს სხგბ მრბვბლ სბსნბბულს მბბნერენ. ქბრბვებლბბ სბშეებლბდ ბურმე წმბნდბ გბორგბ ბეცბბბნ მრბვბლბბბბბ ჩბმობბობბ დბ მტრბს შესბმუსრბდ ფბცბსკბცბბბ ლბშქბრბს ბქებბნ მბუბბლბბ. ბმ ბბბბბბლ ბბბბრბს ბხლბც ბებრბ მბვებდრებელი ჰყბვს დბ უბმრბვ მობრნმუნეს ბნბჭებს შვებბს. ხბლხბბ შებმონბხული ლებენბბბბ ბქ მონბსტებრბ ღვბბსკბცებბს - სხირტლბბბბბბ ბბუფუბნებბბბ, ჯერ მბხლობლბდ ჭობლევებბ, მებრე უფლის ნებბბ დბ კურბბვებბ, სოფლის ბბვზე მდებბრე კონცხზე. სხირტლბბბბბბ ბლემბდ რჩებბბნ მრბვბლბბბს წმბნდბ გბორგბს ეკლესბბბს ღვბბსკბცებბბდ დბ მსბხურებბბდ, რბც ბბბბდ ემბყებბბ. 28 ბგვბსტოს, მბრბბმობბს ბლესბსნბულზე, ყობველი ჭებმბრბბბბ სხირტლბბბ, სბბბც ბრ უნბბ ბყოს, მშობლიურ სოფებლბბ უსბბბბბდ ჩბბბს, სბლოცბვზე სბნბებლ-გბნბტებბს გბბბბბს, სბქებყენობ დბ სბგვბრეულბ სბნმბნბბბბბბ ბბბყვბნებბ, ნბნბპბრბბ სბფლბბებბს მობბლოცბვს დბ მბუფვლის, რბბბბც ბრბბვ სოფებლს ბნუ მბრბბბბბბბს შობრბს ქბრბბბბბბბბ კბვშბრბს ბნბრჩუნებბს.

მრბვბლბბბი ბბბბბბბბბბ ხბლხმრბვბლბბ დბ სვებბდნბბრბ სოფელი გბხლბბბ, ვებებ-რბებლბ გბსბტებვბრბბბ დბ ბდგბლ-მბმულიბბბ ბბვმონბნებული. სბხნბვ-სბბბსბ, სბბბბ-სბბბვბრბბ შებმობგბრენშბ ბრ ბკლბბბ, ხოლო მევენბხებობბს, ვბნბბბბნ მბლბლმბბბბბბბბს გბმობ ბდგბლზე ვბბბ ბრ ხბრობბბ, მობშობრებბბ, რბობნბსპბრბ სოფებლ

ლევენდის მიხედვით
სხირტლაძეები დღემდე რჩებიან
მრავალძლის წმინდა გიორგის
ეკლესიის ღვთისკაცებად და
მსახურებად

ხიმში ენოდნენ, ყურძენს იქვე მარნებში – „ბარისახლებში“ წურავდნენ, ტკბილი კოლოტებით და ცალებით მრავალძალში აჰქონდათ და იქ კეთილმონყობილ მარნებში დიდებულ ღვინოს აყენებდნენ, რომელსაც „ხიმშურს“ უწოდებდნენ და „ხვანჭკარას“ აჯიბრებდნენ. საქართველოსათვის უხსოვარი დროიდან დამახასიათებელი მთიელთა მევენახეობა-მეღვინეობის ეს სახე მრავალძალმა დღემდე შეინარჩუნა. სხირტლაძეები ხიმში მამაპაპურ ვენახებს ვერ ელევინ და ცდილობენ შთამომავლობას შეუნარჩუნონ, მიუხედავად იმისა, რომ „მოზამთრები“, ანუ მუდმივი მცხოვრებლები მრავალძალში ოთხი თუ ხუთი კომლილა დარჩა. აქ დასაბამიდან ოდენ ორი გვარი ცხოვრობდა – სხირტლაძეები და იოზაშვილები, სხირტლაძეთა რიცხოვრები უპირატესობით. სხვა გვარი იქ ვერ ხეირობდა და ხარობდა. თვით სხირტლაძეების ქალიშვილები სხვა გვარს მრავალძალში ზედსიძედაც არ უშვებდნენ, თხოვდებოდნენ და მშობლიურ სოფელს გულისტკივილით ტოვებდნენ, მაგრამ მამაპაპურ ფუძესთან სისხლხორცეულ კავშირს არ წყვეტდნენ, ყოველ ზაფხულს მრავალძალში ატარებდნენ და შვილებსაც იქ აფრთიანებდნენ – ჯანსაღ ჰაერზე, მთის რომანტიკით აღსავსე სამყაროში. ამის ცოცხალი მონმე ამ სტრიქონების ავტორია...

მრავალძალს მრავალი ღირსეული მამულიშვილი გაუზრდია. მარტო **სიმონ სხირტლაძე** რად ღირს – განთქმული თამადა, მეცნიერი, მწერალი, უბადლო პედაგოგი, ოქროპირი და მთელი საქართველოს მოძღვართ-მოძღვარი...

ახლახანს (2010 წლის 9 ნოემბერს) მივაბარეთ

მინას სიმონის ძმა **შოთა სხირტლაძე**, ღვინისა და გამაგრილებელი სასმელების ცნობილი სპეციალისტი, ფანატიკურად შეყვარებული საქართველოზე, ქართულ ლიტერატურასა და საკუთარ ძმაზე, მან ჩვეული ქველმოქმედებით, დღედაღამ შრომით, XX ს-ის 90-იან კრიზისულ წლებში შეუძლებელი შეძლო და მშობლიურ მრავალძალში მამაპაპური ისტორიული სახლი, სადაც იმერეთის ეპისკოპოსი, სულმნათი გაბრიელი ხშირად სტუმრობდა, სახლ-მუზეუმად აქცია. ექსპოზიცია არა მარტო სიმონს და მის შთამომავლობას ეძღვნება, არამედ სხირტლაძეთა მთელ გვარს და ძველთა-ძველ სამონასტრო სოფელს – მრავალძალს. ეს მუზეუმი წმინდა გიორგის ტაძრის შემდეგ, მრავალძალეთა წმინდა ადგილია და ამ კულტურულ-საგანმანათლებლო ახალმა კერამ, რასაკვირველია, ტაძართან ერთად, მრავალძალი უნდა გადაარჩინოს, კვლავ ხალხმრავალი და სვებედნიერი გახადოს. ვიმედოვნებ, ეს კულტურული მონაპოვარი მრავალძლის აღორძინების ნიშანსვეტი გახდება. სოფლის მოედანზე შოთამ უბელო ცხენის ნატურალური ზომის ქანდაკება დადგა, თავისი ხარჯით და ესკიზით შექმნილი. იგი მეორე მსოფლიო ომის დროს მრავალძლიდან ფრონტზე განვეული და უკან აღარ დაბრუნებული ერთ-ერთი იორლა ცხენის განსახიერებაა. ცხენი ხომ მრავალძალეთა და შქმერელთათვის წმინდა ცხოველია, მზისკენ ლტოლვის და მარადიული სიცოცხლის სიმბოლი.

ქართველ მოჭიდავეთა შორის **გოგი სხირტლაძე** განსაკუთრებული მოვლენა იყო. რომელი ერთი ჩამოვთვალო, საქართველოს ღირსეული მამული-

გაი თუ ვინმე მოვიდეს და...

შვილები – სხირტლაძეები მიწყვი თვალსაჩინო იყვენენ და არიან, ბუნებრივია, თითოეული მათგანის დასახლება შორს წაგვიყვანს...

მიუხედავად შთამომავლობითი ერთგულებისა, საკუთარი მართლაც მშვენიერი სოფლის განსაცვიფრებელი სიყვარულისა, XXI საუკუნის კვირაძალზე მრავალძალი ყოფნა-არყოფნის ზღვარზე დგას.

კრიზისი საბჭოთა ხელისუფლების წლებში დაიწყო. ღვთის გამობამ და კერძო საკუთრების უარყოფამ მწარე ნაყოფი გამოიღო, საქართველოს მთიანეთი მოერღვა. მიგრაციის შეუქცევადი პროცესი საბჭოთა ხელისუფლების დამხობის შემდეგაც გაგრძელდა. ოცნლიანმა დამოუკიდებლობამ ბოლშევიკური მმართველობის დროს წარმოშობილი სიძნელები არათუ დაძლია, არამედ უფრო გააღრმავა. ქართველი ერის მრავალათასწლოვანი ტრადიციული სოფლის მეურნეობის, მიწათსარგებლობის, საკუთრებისა და დაცვის მამაპაპური სისტემის გაუთვალისწინებლობამ, მკვიდრი მოსახლეობისათვის საშიში ვითარება შექმნა. მოქმედი აგრარული რეფორმით მიწათმოქმედ მიწას წყდება. მიწის გაუცხოება საგანგაშო, შეუქცევად სახეს იღებს. მიმდინარე პროცესების მეცნიერული ანალიზის ნაცვლად, სამამულო მეცნიერების სრული უარყოფითი დილექტანტიზმის ზეობაა. საქართველოს მიწა-წყალი, აუქციონის წესით იყიდება. და აი, მრავალძლის ჯერიც დადგა. მოქმედი კანონმდებლობით, საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს სახელმწიფო ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზაციის რაჭა-ლეჩუმ-იმერეთის სამხარეო სამმართველომ, ონის მუნიციპალიტეტის შესაბამისმა კომისიამ, 2009 წლის 27 ოქტომბერს ონის მუნიციპალიტეტის შენობაში სოფელ მრავალძლის მიწა-წყალი საჯარო ვაჭრობისათვის გასაყიდ დახლზე დადო...

საქართველოს სოფელს დღეს არავითარი თვითმმართველობა არ გააჩნია, ის გეოგრაფიულ ცნებად აქციეს და პატრონი, გულშემატკივარი აღარ ჰყავს.

მიწის აუქციონის წესით გაყიდვის მოქმედ კანონში არის ასეთი მუხლი: აუქციონის გამოცხადების დროს მამაპაპური მიწების პირველმესყიდვის უფლება სოფლის მკვიდრ მოსახლეობას აქვს. საქართველოს მთიანეთის სოფლების უმეტესობა იმდენად მცირერიცხოვანია, კომლები იმდენად ლატაკები არიან, შთამომავლობით გადმოცემული მიწისსაყიდლად არავითარსახსარიარმოეპოვებათ. თან სოფელი გათითოკაცებულია, სრულ ანარქიაშია და ჯერჯერობით რაიმე ორგანიზებული სახე

ვერ მიიღო. აქედან გამომდინარე, საქართველოს მთიანეთი აგონიაშია და სიკვდილ-სოცოცხლის ზღვარზეა მისული. ამ ეროვნულ საფრთხეს თუ დღეს არ გავაცნობიერებთ, ხვალ გვიან იქნება!

როცა მრავალძლის გაყიდვის ჯერი დადგა, ერთადერთი სხირტლაძეთა საგვარეულო კავშირი აღმოჩნდა, რომელსაც ეს მოვლენა ეტკინა და თბილისში მცხოვრები სხირტლაძეები ფეხზე დადგნენ, ძირითადად ახალგაზრდობა. სრულიად საქართველოს საგვარეულოთა კავშირს – „გვარი და გვარიშვილობას“ მიაკითხეს, სამების ტაძარში რამდენჯერმე შეიკრიბნენ და მტკიცედ გადაწყვიტეს, რომ მშობლიური სოფლის მიწის არცერთი მტკაველი სხვისთვის არ დაეთმოთ...

მოხდა ის, რაც უნდა მომხდარიყო, ყველას გასაკვირად, რომ არავინ ელოდა, ონის მუნიციპალიტეტის შენობაში, მრავალძლის გაყიდვის აუქციონზე გამოცხადნენ: ხათუნა ჯიმის ასული სხირტლაძე – სხირტლაძეთა საგვარეულო კავშირის წინამძღოლი, გამგეობის წევრები: თემურ, დათუნა, ლაშა და შალვა სხირტლაძეები. ვაჭრობა დიდხანს არ გაგრძელებულა, სხირტლაძეების საგვარეულო კავშირმა 3200 ლარად იყიდა შთამომავლობით საკუთარი, მამაპაპური მიწები, რატომღაც სახელმწიფოს მიერ ჩამორთმეული.

გაიკითხეთ და გააკვირეთ – ბარად ვინახაბი რომ გქონდათ, მათ ვინ მოუახტრონა. არსებითი ბოჯი ვინა არ უნდა ღათოთო, თორკა მონაბარი, შთამოგაპლოგა შეგაჩვენებთ, ღვართი არ გაპატიებთ!

„სოსევას“ და „ხიხამთის“ სანახებს ამიერიდან გადამთიელები, შეიხები, ჩინელები, ბეგები და ბეგთა ბეგები ვეღარ დაეპატრონებიან. სულ 425 ჰექტარი შეიძინეს. საჭირო თანხა თბილისში მცხოვრებმა სხირტლაძეების 80 ოჯახმა შეაგროვა. ლუკმა გაყვეს, ჩასაცემელ-დასახურავი მოიკლეს, დასვენებასა და მკურნალობაზე უარი თქვეს და წინაპართა სისხლით და ოფლით გაჟღენთილი, ძვლებით მოკირწყლული მშობლიური წმინდა მიწა ვილაც ვიგინდარებს არ დაუთმეს.

ბედის ირონიაა, რომ მიწების შესყიდვას 3200 ლარი დასჭირდა, ხოლო ამბროლაურში – სამხარეო ცენტრში მოქმედმა კერძო ფირმამ აზომვითი სამუშაოებისათვის სხირტლაძეებს 4800 ლარი გადაახდევინა... ვერ გეტყვით სადაური სამართალია, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება...

სხირტლაძეებმა ცხრა პირი ტყავი გაიძვრეს

გაი თუ ვინმე მოვიდეს და...

და სულზე უტკბესი სოფელი არავის დაუთმეს. ნელს მინისძვრით განადგურებული ტაძრის აღდგენა-რესტავრაციაც დამთავრდა, სასაფლაოც მოაწესრიგეს და მარიამობაც შესაფერისად იზეიმეს. მიუხედავად იმისა, რომ თბილისიდან ონში ჩასვლა ერთ კაცს 20 ლარი უჯდება. ხოლო ონიდან მრავალძალში ასვლა სამჯერ ამდენი...

მიუხედავად ამისა, სხირტლაძეებმა ყველა დაბრკოლება გადალახეს და მომავალი თაობების წინაშევალი პირნათლად მოიხადეს, რის შედეგადაც, მრავალძალში მათი მოდგმა მინცივ იქნება.

ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ, სხირტლაძეებო!

ბარაქალა თქვენს შემართებას და თავდადებას!

სწორედ სხირტლაძეებზეა ნათქვამი სულმნათი პოეტის რაფიელ ერისთავის უკვდავი სტრიქონები:

არ გაუცვლი სალსა კლდეებსა

უკვდავებისა სეხედა,

არ გაუცვლი მე ჩემს სამშობლოს,

სსვა ქვეყნის სამოთხეყდა.

ვისაც სამშობლო უყვარს, ადგილის დედის მაღლი აცხია, საკუთარ ფუძეს უნდა მიხედოს. წმინდა, მშობლიური მიწის ის მონაკვეთი არავის დაუთმოს, სადაც მისი წინაპრების და შთამომავლობის ჯერ კიდევ ცოცხალი ფესვები ფეთქავს და აღმოცენების იმედი არ ჩაქრობია. სწორედ ამ მ იზნით გაერთიანდნენ რაჭის მეორე მაღალმთიანი სოფლის უშოლთის (სოფელი შქმერი სამი სოფლისგან შედგება უშოლთა, შუა შქმერი და ხარისთვალი) გვარები დაუშვილები, გვიმრაძეები და ჭარელები. მათ სათემო კავშირი ჩამოაყალიბეს. უშოლთაში ეკლესია ააგეს და ქრისტიანულ-მართმადიდებლურ რწმენაში დაბრუნებულნი ჩამქრალი კერების ამგზნებარებას ცდილობენ. ყველა შქმერელი შქმერს რომ დაუბრუნდეს, მათ მამაპაპათა ნაამაგარში ფეხის დასადგამი მიწა არ ეყოფათ, ამიტომ ყველას გასაგონად ვამბობ – შქმერს და რაჭის არცერთ სოფელს გასაყიდი მიწა არა აქვს. ეს კარგად იცის უშოლთელების ახლადშექმნილმა სათემო კავშირმა. ღების სადროშოც, იაგო გოგრიჭიანის წინამძღოლობით, არ დაუშვებს ღებელების საარსებო მამულის გაბნევა-გაყიდვას.

გაიღვიძეთ რაჭველებო! ნიკორწმინდელებო, ხონჭიორელებო, ზედა შავრელებო, ყველა მაღალმთიანი სოფლის მცხოვრებლებო! გაიკითხეთ და გაარკვიეთ – ბარად ვენახები რომ გქონდათ, მათ ვინ მოეპატრონა. არცერთი გოჯი მიწა არ უნდა დათმოთ, თორემ მონაგარი, შთამომავლობა შეგაჩვენებთ, ღმერთი არ გაპატიებთ!

საუკუნეთა მანძილზე ყოველ ტრადიციულ ქართულ სოფელს მტკიცედ განსაზღვრული საარსებო გარემო ჰქონდა, მეზობელ დასახლებებიდან გამიჯნულ-დასამანებული. სოფელთა შორის საზვრების ურყეობას თვით მეფე იცავდა. XX ს-ის 50-იან წლებში ეს ყოველივე აირია კოლმეურნეობათა ხელაღებით დამსხვილება-შეერთებით. აქედან გამომდინარე, დამოუკიდებლობის პირველ წლებშივე აუცილებელი იყო სოფლის სტატუსი განსაზღვრულიყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს არ გაკეთდა. გაუცნობიერებელი დრო შეუბრალებელია, მდგომარეობა თანდათან უფრო რთულდება. სოფლები თავიანთ ეროვნულ სახეს კარგავენ და შეთხელებული მოსახლეობა იმ ბუნებრივ-ეკოლოგიურ გარემოს წყდება, საიდანაც უხსოვარი დროიდან საზრდოობდა და სულდგმულობდა. ერთხელ კიდევ უაღრესი გულისტკივილით უნდა აღვნიშნოთ, რომ მარჩენალი მიწა ფუნქციას კარგავს და მიწის გაუცხოება საშიშ ხასიათს იღებს. ვიდრე აგრარული რეფორმა ქართველი ერის სასარგებლოდ მოწესრიგდებოდა, ვიდრე თაობათა შორის კავშირი არ განყვეტილა, ვიდრე ფუძის, ადგილის დედის მაღლი არ წაშლილა, წინაპართა საფლავების ხსოვნა, სახლ-კარობის, ეზო-მიდამოს სიყვარული არ წარხოცილა, შეველა ჯერ კიდევ შეიძლება, ამიტომ მშობლიური სოფლის გადარჩენისათვის ზრუნვა საუფლო და საერო ღვაწლია. ვიმედოვნებ, ჩვენი ხელისუფლება ამ ინიციატივას არა მარტო მხარს დაუჭერს, არამედ წამყვან როლს შეასრულებს... მით უმეტეს, ამ საშვილიშვილო საქმის პრაქტიკულად გადწყვეტისათვის საკუთარ ძალისხმევას არ იშურებს საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია მეორე.

ყველა მიმართულების კოორდინაციისათვის სასურველია შეიქმნას სამეცნიერო-საკონსულტაციო სამსახური, რომელიც თითოეულ სოფელში არსებულ ვითარებას, მიმდინარე პროცესებს შეისწავლის და სამოქმედო სტრატეგიას ჩამოაყალიბებს: ილია ჭავჭავაძის და ივანე ჯავახიშვილის მოძღვრებათა ამომწურავი გათვალისწინებით, ქართველ მეცნიერ-სპეციალისტებზე დაყრდნობით ახალ, ქმედით აგრარულ კანონმდებლობას შეიმუშავებს.

სარწმუნოების, სახელმწიფოს და მოსახლეობის ერთობლივი მოქმედება არსებულ კრიზისს წარმატებით დაძლევს და საქართველო მსოფლიოს ხალხთა შრომის დანაწილებაში კუთვნილ, ღირსეულ ადგილს დაიჭერს.

ლევან ფრუიკა

შაჰ-აბასის უწმინდური კვალი მრავალკალში

სიწმიხე ნანახი თუ „ნისრახისის ფენახ-გაქაფახეხური“ რეგენა მაჰ-აბასისა

70-იან წლებში რაჭაში, სოფელ მრავალკალში, სერგო იოზაშვილისაგან ერთი ლეგენდა ჩავიხარე. ზაფხულის ერთ თაყარა დღეს, მრავალკალის წმ. გიორგის ეკლესიის ეზოში, მოღვაწე ნამოსახადით და სერგო გაბუამ, შუბლზე ქუდის ჩამონევიტ, გაღმა, ჟოლევის კლდისაკენ გამახედა, - აი, ასე გადმოსულა შაჰ-აბასი და ე კლდეზე დალუპვი ჯარიო...

მოგვიანებით, სტუდენტობისას ამ ლეგენდის ვარიანტსაც მივაპვი.

კაცმა რომ თქვას, მისაკვლევიც არაფერი იყო. 1894 წელს, გაზეთ „ივერიაში“ გამოქვეყნებულ პუბლიკაციას ხელს აწერს „ქართველი ოსებში“-ამ ფსევდონიმით ცნობილი სასულიერო მოღვაწე ნესტორ ბაკურაძე. ეს ვარიანტი თქმულებისა უფრო სრულყოფილია: „ერთხელ, თამარის მეფობის შემდეგ, როდესაც ოსმალოს ჯარს საქართველოზედ გამოელაშქრა, მრავალკალის მთასაც მოჰხვედროდა მისი უწმინდური ფეხი; გადმოველოთ მთაზედ და სურდათ თურმე... მრავალკალში ჩასვლა და მისი აკლება... როდესაც ოსმალოს ჯარი დაუახლოვდა თურმე იმ სოფელს ორის ვერსის მანძილზედ, ერთბაშად დაბნელდა, ნისლ-ბურუსის ზენარი გადაეფარა იმ არე-მარეს და ჯარი ველარაფერს ჰხედავდა. აერიათ გზაკვალი. დაიწყეს უგზოუკვლოდ ხეტიალი და გადაადგნენ უზარმაზარ ჭოლევის კლდეს, რომლის ძირშიც, ერთ ალაგას, ჭაობიანი ტბა არის... ჭოლევის კლდიდან რამდენიმე ჯარისკაცი გადაციდნენ და, რადგანაც თვალით ველარას ჰხედავდნენ ბევრი გადაყვნენ ერთიერთმანეთს. ბოლოს შენიშნეს, რომ ჯარისკაცნი მიდიან და სადღაც სცივიან, ერთბაშად შესდგნენ და დაუნყეს გზას ფრთხილად სინჯვა... აღარ იცოდნენ საით გამობრუნებულიყვნენ. სწორედ ღვთის განგებაო. აქ სწორედ წმ. გიორგის სალოცავი უნდა იყოსო. ამ ფიქრის შემდეგ ოსმალოს ჯარმა დაიწყო ლოცვა: - დაგვიხსენ ამ განსაცდლისაგან, ვევედრებით შენს

დიდებას, დავსდებთ აღთქმას და სადამდინაც შენი ზარის ხმა მიაღწევს, იქ ჩიტსაც არ ავაფრენტო. ამ ლოცვის შემდეგ, ერთბაშად გადაიყარა ჯანღმა და მრავალკალის არე-მარესაც მოეფინა ჩვეულებრივი დღის სინათლე. ჯარისკაცთ გადხედეს და დაინახეს ცოტა მოშორებით საყდარი... მივიდნენ ეკლესიაზედ. ერთი დღე და ღამე ამ ეკლესიის გაღვანში დაჰყვეს ჯარისკაცთ და შესთხოვეს: - წმ. გიორგი ძლიერო, რადგანაც გადაგვარჩინე, ამ განსაცდელს დაგვიხსენი და ეგრეთი სასწაულთ მოქმედი ხარ, ჰქმენ სასწაული და ამ შენს გაღვანში მოიყვანე ის ძროხა და ხარი, რომელიც იმყოფება ჩვენი ზღვის პირზედ და უფრო მეტად დაგვიმტკიცე შენი ძლიერებაო. ძროხა და ხარი გარეული ყოფილიყვნენ, საშინელი, უზარმაზარი, რომელთაც თუმცა ჰხედავდნენ, ვერავინ ბედავდა მათ დახოცვას. ამით უნდოდათ გამოეცადათ ძლიერება ხატისა. მეორე დღეს ხარი და ძროხა, მართლაც, მისულიყვნენ და ეკლესიის კარებს მისდგომოდნენ. ეს ხარი და ძროხა ადვილად დაჰნებდა ჯარს დასაკლავად. მარჯვენა რქები ხარისა და ძროხისა მრავალკალის ეკლესიას შესწირეს. ყანნები ფერად წითელი სისხლივით არის... ყანნები ბუნებით არის ასე წითელი. ეკლესიაში, როგორც ამბობენ, ოსმალოს ჯარისკაცთაგან არის შემონირული... ჯარისკაცის ვეებერთელა რკინის ქუდი, ჩაფხუტი და ხმალი,

რომელსაც უწოდებენ ხვარასნის ხმალს; აგრეთვე შუბი და სხვა“.

მრავალძალის საომარი საჭურვლის შესახებ „ცნობისმოყვარეთათვის საინტერესო ეპიზოდებს“ პლატონ იოსელიანის წიგნში - „დიდი მოურავის, გიორგი სააკაძის ცხოვრებაშიც“ წავაწყდით: „შაჰ-აბასმა შენიშნა, ლუარსაბ მეფის ბედზე მოლაპარაკების დროს იმერეთის ელჩები გიორგი სააკაძეს წმ. გიორგის სახელითა და მისი სასწაულმოქმედი ხატით აფიცებდნენ იმერეთის დაბა მრავალძალში... ეს რომ შეიტყო, შაჰმა იმერეთის დიდებულებს მდიდრულად შემკული თავისი ხმალი გადასცა და სთხოვა, ეს საჩუქარი ტაძრის კედელზე დაჰკიდეთო. გეოგრაფი ვახუშტი აღნიშნავს, რომ ხმალი მრავალძალის ეკლესიაში ჩამოჰკიდეს, როგორც შაჰ-აბასის დიდი საჩუქარიო და დასძენს: „არა თუ სარწმუნოებით, არამედ ჰსცნან რამეთუ ხმალი ჰკიდავს მუნ“.

ამ ცნობას ვ. პოტოც ადასტურებს მე-19 საუკუნის ბოლოს გამოსულ თავის წიგნში „საქართველო და მისი ისტორიული წარსული დრო“, სადაც იგი წერს, რომ შაჰმა იმერეთის დიდებულთა არუქა თავისი ძვირფასი, ოქროთი შეჭედული ხმალი და სთხოვა, რომ ეს ხმალი, როგორც საჩუქარი, მრავალძალის წმ. გიორგის ეკლესიის კედელზე დაეკიდათ.

პლატონ იოსელიანის წიგნის „საინტერესო ეპიზოდთაგან“ კიდევ ერთი უნდა გავიხსენოთ, რომელიც ამჯერად უკვე ერთანმინდის ტაძარს ეხება. შაჰს, რომელსაც გიორგი სააკაძისგან შეუტყვია ერთანმინდის ტაძრის მნიშვნელობა ქართველი ხალხისათვის, ტაძრის დანგრევის ბრძანება გაუცია. „ჯარისკაცები ავარდნილან ტაძრის გუმბათზე და ნგრევა დაუწყიათ. ქრისტიანული სალოცავის სიძულვილით გამსჭვალულ შაჰ-აბასს, უეცრად მხედველობის თანდათან დასუსტება უგრძვნია. ამ მოულოდნელი ამბით შეძრწუნებულ შაჰს ვერაფრით აუხსნია ყოველთვის მახვილ და უტკივარ თვალთა დაკარგვა. მას დაუძინია და სიზმარში რაღაც უხილავი ძალა

უგრძვნია, რომელიც უბედურებას უქადდა. სიზმრით გაღვიძებულს ვერც სიზმრის მნიშვნელობა აუხსნია.

- მე ვნახე შუბით შეიარაღებული ბუმბერაზი, - უთქვამს შაჰს, - რომელიც მკერდის განგმირვით მემუქრებოდაო. შაჰის სიზმარი სპარსეთის სამეფო ტახტის ასტროლოგ სიზმრის ამხსნელსაც ვერ აუხსნია. მაშინ შაჰის წინაშე წამდგარა გიორგი სააკაძის ამაღლაში მყოფი, ერთანმინდის მკვიდრი, თეთრწვერა მოხუცი, გაუბედავს, დაუჩოქია შაჰისთვის და უთქვამს, დასუსტებული მხედველობა დაგებრუნდება, თუ სასწაულმოქმედი ტაძრის ნგრევას შეაჩერებო. ის ბუმბერაზი, რომელიც სიზმარში გამოგცხადებია, წმინდა ესტატე არისო. შაჰს შეუჩერებია ტაძრის ნგრევა, მოხუცს კი იგი მაშინვე მიუყვანია ტაძარში და უჩვენებია კედელზე დახატული წმ. ესტატე. შაჰი შემკრთალა, რადგან იგი ზუსტად მიუმსგავსებია სიზმარში გამოცხადებულისათვის. დიდია, - უთქვამს შაჰს მოხუცისათვის, - თქვენი წინასწარმეტყველიო. იქვე გადაუცია ერთ-ერთი დიდებულისთვის თავისი აღმოსავლური, თვალმარგალიტით მოოჭვილი ხმალი. ეფესიდაბუნისკიმოუხსნევენებია და ტაძრისთვის შეუწირავს. შაჰს მაშინვე დაბრუნებია მხედველობა და უხვად დაუჯილდოვებია მოხუცი ქართველი ასტროლოგი“.

შაჰ აბასის ხმალი მრავალძალში

მოკლედ, ქრისტიანული ტაძრებისადმი მტრისა და მომხდურის ამგვარი „მორჩილების“ მაგალითები, განსხვავებული ფორმებითა და მოტივებით, სხვა თქმულებებშიც იჩენს თავს. ფოლკლორში საყოველთაოდ გავრცელებული ჩანაცვლების პრინციპიდან გამომდინარე, მნიშვნელობა არა აქვს „შაჰ-აბასი“ იქნება ქვეყნის დამაქცეველი თუ, ზოგადად, „ოსმალო“. ერთი კი ცხადია, რომ ისტორიული თქმულებებისა და ლეგენდების საძირკველი რეალურად მომხდარ მოვლენებში ისკვნება და გმირებიც, ანუ იდეის პერსონიფიკატორებიც რეალურნი და ისტორიულად ცნობილნი არიან. ტრადიციული საზოგადოების წიაღში მომხდარი ბევრი ფაქტი და

მოვლენა სალევენდო და „საარაკო“ არ გამხდარა და ეს სრულიად ბუნებრივია, ვინაიდან ხალხის მეხსიერება წარსული ცხოვრების მხოლოდ თავისებურად მნიშვნელოვან ფაქტებს გამოარჩევს ხოლმე. ამ გამოარჩევის უპირველეს საფუძვლად თავისი ბედისწერული ნიშნით აღბეჭდილი მოვლენები უნდა მივიჩნიოთ.

შაჰ-აბასის სახელი, მართლაც იმდენად საბედისწეროა ქართველთა შეგნებაში, რომ იგი ზოგადად მტრის სინონიმად იქცა.

სწორედ ამ პოზიციიდან შევყურებთ მოვლენებს, როდესაც ვამბობთ, რომ ტრადიციული საზოგადოების შეგნება ობიექტურად ასახავს ისტორიულად მომხდარს. ამგვარი ასახვისას სრულიად დაწმენდილია ემოციური ნაკადი და ამიტომ არ ცდილობს ლევენდა მტრის დამცირებულის სახით წარმოჩენას. ამასთანავე, მტრის უძლეველობის იმგვარი განზოგადება ხდება, რომ მომავლის თვალში კიდევ უფრო ფასდება მომხდურთან შეტაკებისას დაღვრილი სისხლი. ასე ხდება, საზოგადოდ, თქმულებებში, მაგრამ ჩვენს მიერ მოხმობილი ლევენდები არც შეტაკება-შერკინებას ასახავს და არც თვალისთვის საჩინო ბატალიებს. აქ მტერთან დაპირისპირება სხვა განზომილებაში ხდება.

თვალნათლივია, მაგრამ მაინც დავაზუსტებთ, რომ საქმე გვაქვს ერთი ლევენდის ორ ვარიანტთან. ერთგან - სიზმარი და მეორეგან - „ნისლაბურუსის ზენარი“, პოეტურად მნიშვნელოვანი ერთეულებია და უხილავ სამყაროთა მიჯნას, გინა ზღვრულ სიტუაციას აღნიშნავს. ლევენდის ერთანმინდულ ვარიანტში ზღვრული ვითარება ადამიანის სულის წიად მოიაზრება, ხოლო მრავალძალურში მტარვალის მომძლავრება თითქოს ბუნებასაც აძრწუნებს და წინ აღუდგება მომხდურს. მტრის სვლა კოსმიურ მასშტაბში მოიაზრება და სამყაროს კიდევანს არყევს, ნისლის სითეთრეში ჩაკარგული ჯარი არსებითად სიბნელეშია და ამდენად - დაბრმავებული. ეს არის „სიბეცის“ მდგომარეობა, როდესაც ბრმა მზეს ვერ ხედავს, მაგრამ მზე ათბობს მას. ჯარი ამ მდგომარეობაშია მანამ, ვიდრე არ მიაყურადებს „ღვთის ხმას“. მომხდურს ინტუიცია არ ღალატობს. შინაგანი მობილიზების წყალობით ხვდება, რომ ეს განსაცდელია და მისგან თავის დაღწევის გზა იმ ძალის აღიარებაა, გარემოში რომ მეუფებს. აკი შეჰყვებოდა კიდევ „ოსმალომ“ თუ „შაჰ-აბასმა“, რის შემდეგაც ჯანლმაც გადაიყარა და ჯარმაც დღის სინათლე იხილა. ისიც აღსანიშნავია, რომ ეს არ უნდა იყოს „ჩვეულებრივი დღის სინათლე“. იგი ლოგოსის ნათელსაც უნდა

ნიშნავდეს და ღვთის გამოვლინებასაც.

ნისლეული სითეთრიდან (იგივე სიბნელიდან), „თეთრი ამინდიდან“ - როგორც პოეტი იტყვის, - თავდაღწევა ხელახლა შობაა, ვიზიონერული უნარის შექმნაა. ამ უნარმა გადაარჩინა შავეთში მოხვედრილი ჯარი.

ერთანმინდასთან დაკავშირებით სერგი მაკალათიას ნაშრომიც გასახსენებელია, სადაც იგი წერს: „ის ადგილი, სადაც ახლა ეკლესია დგას, ტყით ყოფილა დაფარული და ირმის ჯოგი თავისუფლად დადიოდა. ერთი თათარი აქ ირემზე სანადიროდ მოსულა; მას მშვილდ-ისარი მოუმარჯვებია და ირემი ნიშანში ამოულა, მაგრამ ამ დროს ირმის რქაზე ნათელი ჯვარი გამოსახულა. ამის დანახვაზე თათარი შეშინებულა, იარაღი ხელიდან გაუგდია და უთქვამს - ქრისტე მინამებიო“. ესეც ისეთივე ვიზიონია, რომლის შემდეგაც მტრული და გველური ძალა საკუთარი ბუდიდან ამოვარდება, ამაღლება თავის არსზე და დამხვედური საზოგადოების პოზიციიდან აღარც აღიქმება მტრად.

ასე ითრგუნება დევური ბუნება და აღორძინდება ადამიანური.

იმის თქმაც საგულისხმოა, რომ მტრის შემოსევები ხელს უწყობდა ადამიანთა კონსოლიდაციას და განამტკიცებდა საკრალურ შუაგულში. მრავალძალური ლევენდის მიხედვით „აქაურ მცხოვრებთ დღესაც წმინდათ სწამთ ის აზრი, რომ ამ სოფლიდან გადასახლება საცხოვრებლად სხვა სოფელში არ შეიძლება, რადგანაც სალოცავი დაჰმიზეზავს და არ უყაბულებს სხვაგან გადასახლებას“.

საერთო წარსულის ხსოვნის გარეშე, საზოგადოება არ იწოდება საზოგადოებად. ხსოვნა კრავს და ამთლიანებს სოციუმს. საზოგადოების სამყოფელი ტერიტორიის მოცილე მტერმაცილი ითრგუნება მის საკრალურ ველში მოხვედრით. ეს საკრალური სიცარიელე და ლანდშაფტი მოიცავს საზოგადოების სულსა და გონებას. ამიტომ ლანდშაფტის, ნიადაგის ხსოვნა არეგულირებს ადამიანთა ნუთისოფლურ ყოფას.

წმინდანი (წმ. გიორგი, წმ. ესტატე) თავისი ძლიერებით გამოიხსნის მიწა-წყალს მოსალოდნელი დაღუპვისაგან, მფარველობს ადამიანებს, მათს ერთობას და სამკვიდროდან გასვლას არ „უყაბულებს“.

ლევენდის ფაბულურ კონტექსტში ნათლად იგრძნობა დასაბამიერ-არქაულ მოტივთა პულსირება. ამ თვალსაზრისით არსებითი მნიშვნელობა აქვს თქმულებათა საგნობრივ სამყაროს. აქ ყველა ნივთი თავისი დანიშნულებითი, ფუნქციური

ღირებულების გარდა „უცხო რამ ელვის“ დამტყვევცაა. მხედველობაში მაქვს ეკლესიისადმი შეწირული „რკინის ქუდი, ჩაფხუტი და ხმალი, რომელსაც უწოდებენ ხვარასნის ხმალს“, აგრეთვე სხვა საომარი საჭურველი და ხარ-ძროხის რქები.

არქაული ცნობიერებისათვის საგანი არის არა ოდენ მოსახმარი რამ, არა ინსტრუმენტი მხოლოდ, არამედ იგი თავისი არსით აჭარბებს პრაქტიკულ დანიშნულებას. როგორც არ შეიძლება ვილაპარაკოთ თასზე, როგორც მხოლოდ სასმისზე, ასევე არ შეიძლება საჭურველში მისი მხოლოდ საბრძოლო დანიშნულება დაგინახოთ. ის არის მისი მფლობელის არსში წილდებული. გმირის დავლათიანობა თუ ნაწილიანობა მის საჭურველშიც ძევს. ის არის ნიშანი - მფლობელის არსის აღმნიშვნელი. ამდენად საჭურველი - ფართო გაგებითა და მნიშვნელობით - ტექსტად წარმოგვიდგება. ეს არის ტექსტი, რომელიც თავისი გრაფიკული მონახაზითა თუ ფუნქციური ელემენტებით აღაგზნებს საზოგადოების სულს და შთააგონებს თუ ჩააგონებს (სუგესტია) მას. საგულისხმოა, რომ მარკირებული ნივთები შესაბამის სულისკვეთებას ბადებს არქაულ ცნობიერებაში და იბადება ლეგენდა ურჯულო მომხდურის „მოქცევის“ შესახებ. საზოგადოება ცდილობს „ახსნას“ მიზეზი საგანთა მის თვალსაწიერში მოხვედრისა და არსებობისა. მის შეგნებაში პულსირებს კითხვა, რომელიც პასუხს მოითხოვს. პასუხი კი ლეგენდის ფორმით წარმოიშვის; ლეგენდისა, რომელიც შემდგომ გადადის თაობებში, დაიმატებს სოციალურად მყდერადნაკადს და იმსჭვალებაეთოსით, რომელიც, თავის მხრივ, არის ერთ-ერთი გარანტი თქმულების თაობათა წიაღ გაღწევისა. ის რიტუალური ბირთვი, რომელიც ადამიანის ანთროპოლოგიურ არსში ლევივის, თქმულებაში არ გამოსჩანს, მაგრამ „გონების თვალთ“ დამკვირვებლისათვის შედეგიდან მიზეზის მოხელთება მაინც ხერხდება და ხორცშესხმულ ლეგენდაში წმინდა იდეის წყაროსთვალს ანუ არქეტიპი იჩენს თავს. ამიტომ, ლეგენდის საგნობრივ სამყაროზე დაკვირვების გარეშე საერთოდ ვერ ავხსნით მის არსს, ანუ ვერ გავითვალსაწინოებთ მხატვრული ტექსტის წარმოშობის მექანიზმს.

ზემოთხსენებული ნივთების ეკლესიაში მოხვედრის, ვიეთთა მიერ შეწირვისა თუ ნაა-ლაფარის მოტანის ფაქტები ხალხის მეხსიერების მიღმა რჩება. საზოგადოებამ არაფერი უწყის უცხოური წარმოშობის საომარი საჭურველის წმინდა სალოცავში მოხვედრის თაობაზე და ამიტომაც

ამ „ინფორმაციული ვაკუუმით“ გულწყებული ადამიანების სულში ამოიფინება ლეგენდა ურჯულო მტრის დამორჩილებისა და სალოცავისათვის დაყმევებისა.

ლეგენდის დაბადება უფრო თვალსაწინოვდება თუ ფაქტობრივ, ისტორიულ ცნობებსაც გავა-დევენებთ მზერას. იარაღის წარმომავლობა კი დოკუმენტურადაა ცნობილი და ამდენად, ჩვენ, ტრადიციულ საზოგადოებასთან შედარებით „მომგებიან“ პოზიციაში ვიმყოფებით. ვიცით ლეგენდა და ვუწყით სინამდვილეც. სინამდვილე კი ასეთია: არც შაჰ-აბასს და არც ოსმალოებს ქრისტიანული ეკლესიებისათვის არაფერი შეუწირავთ. უცხოური წარმოშობის საჭურველი თუ სხვა რამ ნივთები, სულ სხვა გზით ხვდებოდა ეკლესია-მონასტრებში. ისინი ტროფეებია უპირველესად.

თედო ჟორდანიას „ქრონიკებში“ მოტანილ ამირეჯიბთა გვაროვნული სიგელიდან ვიგებთ, რომ ქართველები ჯალალ-ედინის ჯარს „მინდორს შევებენით და ამოვსწყვიტეთ, მივართვით დროშა და თავი თავთან მაღლის სულთანისა და გვეო წყალობა და გვიბოძა ჯილდოდ რაც ვიაჯეთ... და დროშაცა (ამ ომში ნაშოვნის — თ.ყ.) შევწირეთ მეხოიშნესა ჩვენსასა (ე.ი. რუსუდან მეფეს — თ.ყ.) და თავი მრავალ ძალას“. როგორც ამ დოკუმენტური მასალიდან ჩანს, ჯალალ-ედინის თავი მრავალძალისთვის შეუწირავს ქუცნა ამირეჯიბს. რაიმეგვარი აღრევა რომ არ გამოიწვიოს, შევნიშნავთ, რომ თავი იგივე ჩაღმაა. მრავალძალური ლეგენდის საჭურველში კი რკინის ჩაფხუტი ანუ მუზარადია მოხსენიებული. ამის თაობაზე საჭურველმცოდნე კოტე ჩოლოყაშვილი აღნიშნავს, რომ „ამირეჯიბები „ძალის სულთნის“ მუზარადს თავს უწოდებდნენ“.

დამპყრობლის მუზარადის სალოცავში შეწირვის წესი საყოველთაოდ იყო გავრცელებული. ვაჟა-ფშაველა აფხუშობის დღეობის აღწერისას ამბობს, რომ „ლაჭაურა სახალხო გმირია, რომელსაც მოუკლავს ერთი ხანი და იმის მუზარადი აფხუშოს ხატისთვის შეუწირავს. აფხუშოს დღეობისას ამ მუზარადით დიდი და პატარა ლაჭაურას შესანდობარს სვამსო“. საგულისხმოა, რომ მუზარადი აქ თასის ფუნქციითაა ჩანაცვლებული. ნივთმა დაკარგა სრულიად კონკრეტული, საბრძოლო ფუნქცია და შეიძინა რიტუალური სტატუსი. შეიძლება ასეც გვეთქვა, რომ იგი სადაგი ყოფიდან მაღალ, გინა ჭემმარიტ რეალობამდე ამაღლდა...

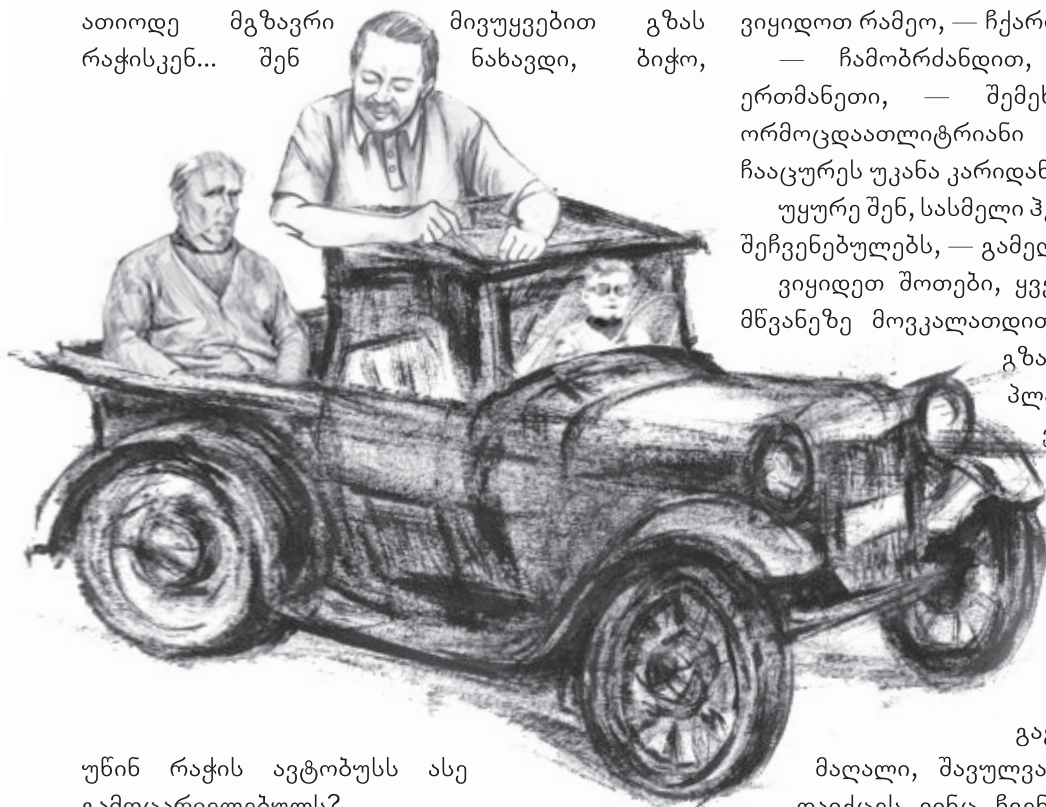
სოლომონ ტაბუცაძე

ნაჭველბისა და ოსების ამბავი

როგორც იქნა, მოვიხელთე ფული და ვიფიქრე, ჩავალ ერთი უწერაში, სიდედრსაც მოვიწახულებ და სიმინდსაც გავამოროდებ-მეთქი.

...მიდის, მიხრიგინობს დაჩამიჩებული „ლაზი“, ქსიტინებს, კვნესის...

თითქმის ცარიელია ავტობუსი —
ათიოდე მგზავრი მივუყვებით გზას
რაჭისკენ... შენ ნახავდი, ბიჭო,

უნინ რაჭის ავტობუსს ასე
გამოცარიელებულს?

იცოცხლე, საქმე გვიანდება სოფელში, მაგრამ წასვლა-წამოსვლის სახსარი აღარ აქვს ხალხს... თითქოს არც ღირს წვალეზად, მაგრამ იმ ძირისა და ფესვის, იმ მამაპაპისეული კარ-მიდამოს დახილს რას უშვები?

მოკლედ, მივდივართ, უკანა „სიდენიაზე“ რამდენიმე კაცი მოკალათებულა, შორიახლო კი ორმოცდაათლიტრიანი „კანლისტრა“ უდგათ. მხიარული ბიჭები ჩანან — არ ელევათ სიმღერა და ანეგდოტი.

ცხინვალით მივდივართ, „ოსეთის“ ტერიტორიით. იმდენად ხიფათიანი აღარაა ეს გზა.

ჩამოცხა ავტობუსში.

— აი, აქ გააჩერე ერთი, თუ ძმა ხარ, ამ ადგილას შევისვენოთ, — ეძახიან მძღოლს ბიჭები და ისიც მოედანზე გამართული ბაზრობის სიახლოვეს აყენებს ავტობუსს.

— აბა, ჩავედით, ჩავედით, შესაყოლებელი ვიყიდოთ რამეო, — ჩქარობენ ბიჭები.

— ჩამობრძანდით, ჩვენი ძმა გავიცნოთ ერთმანეთი, — შემეხმიანენ მეც და თან ორმოცდაათლიტრიანი „კანლისტრა“ ნელ-ნელა ჩააცურეს უკანა კარიდან.

უყურე შენ, სასმელი ჰქონიათ „კანლისტრაში“ ამ შეჩვენებულებს, — გამელიმა გულში.

ვიყიდეთ შოთები, ყველი, ძეხვი, მწვანილი და მწვანეზე მოვკალათდით. დავილოცეთ, შეევსოთ გზაში ნაჯანჯღარევი ღვინო პლასტმასის სასმისებით...

ვბედავთ, რამდენიმე ახალგაზრდა კაცი გვიახლოვდება, აბა, როგორ არ მოვიპატიჟოთ? ოსები აღმოჩნდნენ, კვაისში მიდიოდნენ, მივანოდეთ სასმისები. გავგიმარჯოსო, — ამბობს

მაღალი, შავუღვაშა, — მათი სახლ-კარი დაიქცეს ვინც ჩვენ ოსები და ქართველები ერთმანეთს გადაგვიკიდაო, სულ პოლიტიკოსების ბრალია, ჩვენ რომ ერთმანეთის სისხლი დავღვარეთო, ღმერთმა ქნას, ჩვენი საუკუნო ძმობა აღმდგარიყოსო...

ვკოცნეთ ერთმანეთი, ავათრიეთ ავტობუსში დანაკლულებული ღვინის ჭურჭელი, კვაისამდე სულ ქართულ-ოსური სიმღერები ვჭექეთ და ასე დავცილდით ერთმანეთს.

— მანგური ჯოხაძე, უნდა გესტუმროთ უწერაშიო, — დამანიეს ჩასულებმა.

აბა, ასეთ ურთიერთობას რაიმე სჯობს, ძმაო?!
ვიღენ მარდალეიშვილი

ჩაჭვდობი ჩაჭას შენატორი

გვიყვება და გვიყვება ქვემო რაჭის ამბებს ბონდო მიქიაშვილი, ანდა, რა მონაცემს, უკვე რამდენიმე წელია მშობლიურ გარემოში, ამბროლაურის რაიონის სოფელ ზნაკვაში ოჯახური მდგომარეობის გამო ველარ ჩავიდა ჩვენი ბონდო — „ალექსანდრეს ბალის“ „პარლამენტის“ ღირსეული წევრი და კეთილშობილი რაჭველი კაცი...

მოვითქვი სული, ბიჭებო (რალა ბიჭებო ვართ, თვითონაც ბარე 75 წლისაა), ჰაერი გინდა, წყალი გინდა, ხილი გინდა, ყველი გინდა, ხორცი გინდა, მწვანილი გინდა... ყველაფერია — ალალი და უსაყვედურო, ოღონდ ცოტა ხელი გაანძრიოს კაცმაო... „ალექსანდროულს“, დალოცვილს, ისე ასხია, ველარსად იტევენ, დატვირთული ტოტები იმტვრევა სიმძიმისგანო...

— ე, კაცო, გადავიდეთ ზნაკვაში, რა ჯანდაბას მივჩერებივართ ამ თბილისშიო, — თვალს გვიკრავს ნოპე.

— იცინე შენ, მე სექტემბრის ბოლოს

ისევ წავალ და კარგად მეყოლეთ, შობამდე აქეთ აღარ გამოვიხედავო, — არ იბნევა ბონდო და განაგრძობს: — ნეტა იცოდეთ, რამდენი ხილი ულპებათ და უფუჭდებათ იქაურებს, ააშენოს ვინმემ ამბროლაურში საკონსერვო ქარხანა, ჩააბარებს ხალხი ხილს, იყო კომუნისტების დროს საკონსერვო ქარხანა ამბროლაურში, მაგრამ დაინგრა და გავერანდა, ახლა კი აღარავინ აქცევს ყურადღებას... ერთი ასი კილო ვაშლი მაინც გადავყარე თხრილში წამოსვლის წინ...

კარგი, ახლა საქმე: თქვენ აქ დამიცადეთ, ახლავე მოვალ, რაჭიდან ჩამოტანილი შარშანდელი „ალექსანდროული“ უნდა გაგასინჯოთ...

— მაგით დაგენყო, შე კაცო! — სახე ეხსნებათ ბონდო ჩვამანიას, ირაკლისა და ზაზას, — აგაშენა ღმერთმა!

და ბონდოს ველოდებით მოუთმენლად ნეკერჩხლის ძირში.

ვილენ მარდალაიშვილი

ზოდიაო ხომასურიძე

საბტირაღი

მუდამ გაჭედილი ავტობუსი, ორმაგად იყო გადატვირთული. მძღოლი მაინც წყნარად იჯდა, რალაც ქალაქებში იქექებოდა და მანქანის დაქოქვას არ ჩქარობდა.

— ე, ბიჭო! დაქოქე ახლა და წადი, ვერა ყუროფ მზე ამოდის!

— მოთმინების ძაფი გაუნყდა ცალ ფეხზე მდგომ, წვერგაუპარსავ კაცს.

— რავა, რო დაქოქო, მზეს გავაჩერეფ? — მხრები აყარა წვერებიანმა, უკანა კარებში ჩაჭედდლმა, საზეიმოდ გამონყობილმა, ინტელიგენტური გარეგნობის მოხუცმა.

— მეჩემი გრაფიკი მაქვ, ეს ავტობუსი ქელეხისთვის კი არ არის დანიშნული, — ისევ აულელვებლად უპასუხა მძღოლმა და სიგარეტს მოუკიდა.

ავტობუსი სკასავით აზუზუნდა:

— ჩვენზე გაჭირვებული ხეში მატლი არა არი, ასე წვალეებით უნდა ვიაროთ იქით-აქეთ?

— კაცო, ე ავტობუსში თავგის შემოსაძრომი ადგილი აღარ არის და ქვე რალა გრაფიქს უყურეფ!

— ფეხსალაგში გავლა მაინც მომესწრო, რა გაძლებს ორი საათი?

— კვერცხები მაინც არ მეყიდა კაცო, ნახევარი თუ ევიტანე, კაი უნდა.

— შე კაცო, სოფელში დაბერდი და კვერცხები ქალაქიდან მიგაქ, ქათმები კი არ გყავს?

— ქათმები რავა არ მყავს, ოცზე მეტი დავზარდე, მარა სუყველა მამლები გამოდგენ, ი დასაწყვეტები.

მანქანა დაიძრა. მგზავრები შეთქმულებივით ერთდროულად გაყუნდენ. ოციოდე მეტრიც არ ქონდათ გავლილი, ორი პოლიციელი დაუდგათ წინ.

— რაშია საქმე? — კაბინიდან თავი გამოყო მძღოლმა.

— ჩეჩენ ბოევიკებს დავეძებთ! — მოკლედ მოუჭრეს პოლიციელებმა.

— რას ამბობ კაცო, ჩვენ ავტობუსში მეზობელი სოფლის ხალხს არ ვაჯენთ და ქვე ჩეჩენებს შემოუშვებდით? — შეიცხადა შუა გასასვლელში ჩადგმულ ღვინის კასრზე შემოსკუპულმა ტანმორჩილმა კაცმა.

— კაი, ჰო, დაგიჯერეთმ მარა ელმეურნეობის ხალხი მაინც უნდა წაიყოლოთ როგორმე.

— მაგათ რალა უნდათ, მთვარიდან ხომ არა არიან?

— რა მთვარიდან კაცო, გადასახადები აქვთ ამოსალეები.

— აბა, მთვარის მეტი ჩვენ არაფერი გვინათებს და მაგაში თუ გვახდევინებენ გადასახადს, რა ვიცი, — აქტიურობდა კასრზე შემოსკუპებული.

— მტერი გელაპარაკათ თქვენ. თუ კაცი ხარ წადი, ფრთხილად იარე, ეს ხალხი არსად გადაყარო, — მძღოლს წასვლის ნება დართო პილიციელმა. მანქანა გაჭირვებით დაიძრა და კარბურატორის ცხიკინით

გაუდგა გზას.

— ვანო! მა ღვინოს კი არ გაგვასინჯეფ? — შეეკითხა წვერებიანი, კასრზე შემომჯდარს.

— მაგაზე უარს რავა გეტყვით, ამისთანა კაი ხალხს, მარა ზევიდან სხვისი ღვინო მისხია, — არც ჩაფიქრებულა, ისე უპასუხა ტანმორჩილმა.

— ისე, რბილად მაინც დაგვეფინა რამე მაგ ბიორკაზე, დეგენაყება ყველაფერი სოფელში ასვლამდე!

— მაგის დარდი ნუ გაქ, დაბამბული შარვალი მაცვია, — ისევე მომზადებული შეხვდა ტანმორჩილი.

ცოტა ხნით დუმილი ჩამოვარდა.

— მამა, რათა გაქმაგდენიჭაღარა? — მოულოდნელი შეკითხვა დაუსვა წინა სკამზე მჯდომ კაცს, კალთაში მჯდომმა ბიჭუნამ, მამა ცოტა ხანს ჩაფიქრდა და დამრიგებლური ტონით აუხსნა: — არაფერს რო არ მიჯერებ, რო არ სწავლობ და სულ მამაძაღლობაზე გიჭირავს თვალი, იმიტომ გამითეთრდა თმები.

— სანყალი ბებიარჩემი, ქე არ მოგიკლავს? — დაუფიქრებლად მიახალა ბიჭუნამ.

ავტობუსი სიცილმა შეაზანზარა.

— მამა, კამფეტი მინდააა! — მოულოდნელად ატირდა მეორე მგზავრის კალთაში მჯდომი, პირველ ბიჭუნაზე უფრო პატარა ბავშვი.

— რა დროს კამფეტია ბიჭო, ადრე ვერ მითხარი, სანამ ძირს ვიყავით?

— კამფეტი მინდააა! უფრო ხმამაღლა აღრიალდა ბიჭუნა.

— არიქა, გაჩუმდი თუ არა, დაგახეთქე კვახივით! — მოთმინებიდან გამოვიდა კაცი, — კვახი მინდააა! — უფრო ხმამაღლა აღრიალდა შვილი.

— ე, ბიჭო! აგერ მაქ ორი ცალი კამფეტი, პირის გასასველებლათ ჩავიდე ჯიბეში. მიეცი და გააჩუმე, — მიანოდა გვერდით მჯდომმა კამფეტი. ზოგმა ვაშლი ამოაძვრინა ჯიბიდან, ზოგმა ნიგოზი და ბიჭუნამ ენერგიულად აამუშავა ყბები.

ავტობუსი აღმართს შეუყვა. ზამთრის პირი, უფრო სწორად, გვიანი შემოდგომა იყო. ტყე წითელყვითლად აფერადებულიყო.

— გრიშა, ყუროფ, რავა გაყვითლებულა ე ცაცხვის ფოთოლი? ახლა, რაც აი დიდ ხეს ასხია, ოქროთ რო გააქცია, ქე არ გავკეთებოდი? — ბეჭი მიარტყა თეთრწვერა მოხუცმა გვერდით მჯდომ, ნახევრად ჩაძინებულ მგზავრს. გრიშამ გამოიფხიზლა, გვერდით მჯდომს მიუბრუნდა და სინანულით უთხრა: — მაგის ბედი ქვე ვინ მოგვცა, ჩემო ლეო, მარა, მართლა რო აგისრულდეს და ე ფოთლები ოქროებად რო გადაიქცეს, ნახევარს კი არ გამიყოფ?

ლეომ გაკვირვებით ახედ-დახედა გრიშას და

სერიოზულად გაბრაზებულმა მიახალა: — შე კაცო, მე რო არ მოხვოვ ოროს გაყოფა, ხეები მეტი რა არი? მიდი და შენც ქვე ინატრე, — გრიშამ კამათის გაგრძელება უაზროდ ჩათვალა, ხელი ჩაიქნია, თვალები მიხუჭა და თვლემა გააგრძელა.

— მაგათი დედავატირე, მაგათი! — მოულოდნელად იყვირა ლეომ, — გრიშა ისევე გამოფხიზლდა.

— ვის აგინებ კაცო?

— ვის და ბელურებს.

— ბელურებთან რალა გინდა, კაცო?

— რავა რა მინდა, პურის მარცვალის დაყრას ვერ ვასწრებ ქათმებისათვის. ჩამოფრინდებიან ხეებიდან, ნახევარს შეუჭამენ, შემოსხდებიან ისევე ახლომახლო და დაინყებენ ჟივ-ჟივ-ჟივ, ჟივ-ჟივ-იომ-ჟივიომაო!

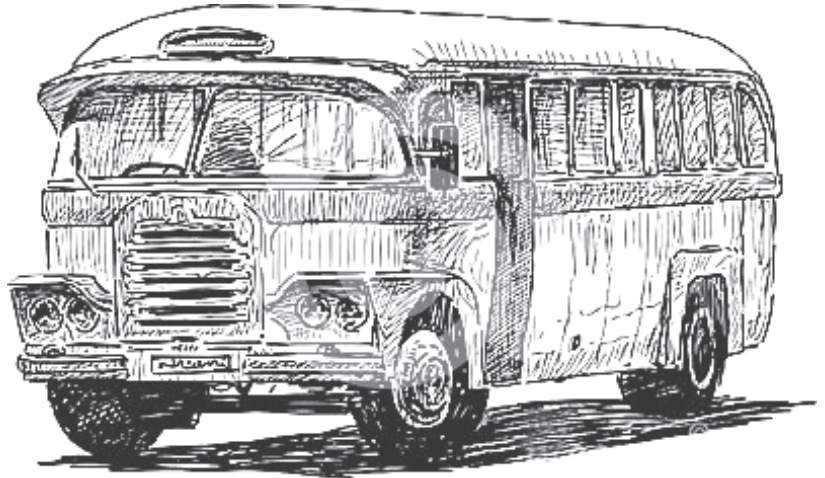
— შენც ადექი და სიმინდის მარცვლეული დაუყარე, იმას ხომ ველარ აკენკავენ.

— სიმინდი ძვირია ნამეტანი.

— დღეს რალაცა ვერ ხარ ხასიათზე ლეო, გლახა ფეხზე ხარ ამდგარი, გეტყობა.

— გლახა ხასიათზე ვარ, აპა, რა იქნება, ელვათი გაუგზავნე ი ჩემ ძმას დეპეშა, იმის დასახვედრად ვიყავი ჩამოსული, მარა მაინც ცარიელი ჩამოვიდა.

— ადრესი დანერა უნდა სწორათ, ჩემო ლეო, თუ

არა, ელვათი კი არა, თუ გინდა ბრუხუნით გაგზავნე, მაინც ვერ მიიღებს, — ულაგებში ჩაიღიმა გრიშამ. ლეომ აღმაცერად გახედა გვერდით მჯდომს.

— კაცო, რითი მოკვდა ეს ჩვენი ბიბო, მთლად ბებერი კი არ იყო მაინცდამაინც, — ხმის ამოღება აღარ აცალა გრიშამ.

— ბედითი რო იყო ყოველთვის. ხეზე ასულა შეში მოსაჭრელად, ტოტი მოუტყდა და ჩამოვარდა.

— სანყალი, ინდაურის წონა იყო და ტოტი რაფერ მოუტყდა?

— ხო გითხარი, დაბდური იყო. საბძლი კიბეზე ძლივს ადიოდა და ხეზე რამ აიყვანა?

— კაი ახლა, მიცვალეზულზე გლახა ლაპარაკი, მაინც არ შეიძლება.

— შენ რა გენაღვლება, სანამ მოკვდებოდა 30 ლარი ვასესხე და ახლა ვილას მოვთხოვო?

— შენც ადექი, შესანვარს ნულარ მიიტან და გასტუმრებული გეყოლება. ჯერ ჯვარი გენეროს და კაი ხნის მერე რო მოკვდები, იქ მაინც გაგისწორებს ვალს, — ისედაც უხასიათოდ მყოფ ლეოს, გრიშას ნათქვამი ეწყინა, მაგრამ პასუხის გაცემა ვეღარ მოასწრო. ავტობუსი სოფლის ცენტრში შეთუხთუხდა და მონყევით გაჩერდა.

ავტობუსიდან ჩამოცლილი მგზავრების ერთი ნაწილი თავის სახლებისკენ გაუდგა გზას. ნაწილმა კი, ან გარდაცვლილი ბიბოს სახლს მიაშურა. ეზოში უამრავ ხალხს მოეყარა თავი, სახელდახელოდ მონყობილ ფანჩატურში გაჭიმულ სუფრაზე, განაფული ხელით აწყობდნენ პურმარილს მისახმარებლად მისული გასათხოვარი გოგოები და ახალგაზრდა რძლები. სახლის გვერდით ჩადგმული ფარდულიდან, ლურჯი კვამლი ამოდიოდა. დახურულ კარს მიღმა, შეზარხოშებული მზარეულების და მათი მოხალისე დამხმარეების ყაყანი ისმოდა.

ავტობუსით მოსული ჭირისუფლების ჯგუფი, ერთ მწკრივად დაენყო. წინ ქალები მიდიოდნენ, უკან სახედამწუხრებული მამაკაცები. მიცვალებული მეორე სართულის დიდ სასტუმრო დარბაზში ესვენა, რომელსაც ბიბოს გარდაცვალებამდე, ძირითადად, ხილის შესანახად იყენებდნენ. კედლების გასწვრივ სკამები ჩაემწკრივებინათ. კედელზე ჩამოკიდებული შავი ბარხატის ფარდასთან, ბიბოს პირველი ცოლისგან დარჩენილი ქალიშვილები და სიბერეში მოყვანილი მეორე ცოლიც ისხდნენ და რიგრიგობით დაატარებდნენ ხოლმე მიცვალებულს, რაც მისი განვლილი ცხოვრებიდან გაახსენდებოდათ. ქალაქიდან ამოსულმა ჭირისულებმა სასვენებელში ჩაწვენილი ბიბო ძლივსლა იცნეს, მუდამ სამუშაო ტანსაცმელში ჩაცმული, ახლა, ახალთახალ, უხმარ კოსტიუმში, თეთრ პერანგში და შავ ლაკის ტუფლებში გამონკეპილი, სუფთად გაპარსული და დავარცხნილი ინვა თავისთვის.

უცხო ხალხის დანახვაზე, ბიბოს თანამეცხოვრემ ახალი მონოლოგი წამოიწყო:

— ბიბოო... სიცოცხლეშიც დაფასებული კაცი იყავი და ახლაც რავა გაფასებს ხალხი, გაახილე თვალე და დეინახე, რავარი საპატიო სტუმრები მევიდნენ შენს დასაფასებლად, — ბიბოს მეორე ცოლი იმერელი იყო, — რავა გიყვარდა შე უბედურო სტუმრები და ქეიფი, იმათაც რავა უყვარდათ იმერეთიდან მოტანილი ღვინო. ვინლა უმასპინძლებს ახლა იმათ შენ მაგიერ, შე უბედურო... — აუწია ხმას და მალულად ბიბოს პირველი ცოლისგან დარჩენილი, უცოლო შვილისკენ გააპარა თვალი, — ბიბოო... გააგრძელა ისევ,

— რავა გლახა დროს მოგვატიე შე უნამუსო, რა

დროის სიკვდილი იყო, შეშის და თივის მოტანა მაინც მეგესწრო, რა გვეშველება, ცივ ზამთარში..?

— ისევ გერისკენ გააპარა თვალი. ბიბოს ერთადერთი ვაჟიშვილი მოთმინებით იტანდა დედინაცვლის შემოტევას და ჯიუტად მისჩერებოდა ერთ წერტილს.

დასატირებლად გადმოსულმა ერთ-ერთმა მეზობელმა პაუზით ისარგებლა და ბიბოს თხოვნა დააბარა:

— ბიბო, შენი ჭირიმე, ხო იცი რავა უყვარდი საცოდავ ჩემ ქმარს, ფეხმოტეხილი წავიდა ამ ქვეყნიდან და აბა შენ იცი, რავა მიმიხედავ, შენი იმედი მაქ.

— რას ამბოფ ქალო, ხო გედეირიე! — იყვირა ბიბოს ქვრივმა, — ჩემი ბიბო თვითონ დანტრეული წვეიდა საიქიოს და შენი ფეხმოტეხილი ქმრის პორწიალის თავი ექნებაა?!

— ჩემო ბიბო! — დაიწყო ახლა სხვა მოტირალმა, — აქეთ აღარ მოიხედო, მშვიდობა დაუტოვე შენს ოჯახს და მეზობლებს. ჩემს ქმარს რო ნახავ გადაეცი, შენი მონაგარი კარგად არის თქვა, ბიჭი უმაღლესში მოეწყო, ნაბლამ სახარე ხო მოიგო თქვაა!..

— უიმე, გადამრევს ეს ხალხი, — იყვირა ისევ მთავარმა ჭირისუფალმა, — რავა, მერე ამდენ რამეს რო აბარებთ, რაფერ დეიმასსოვრებს? სიცოცხლეში, თოხზე რო გავაგზავნიდი, კიბე მოქონდა ხოლმე, ცხონებულს. მაგას ჯობია, მკვდარს მიხეხედოთ ახლა. მევიდა უკვე გასვენების დრო. რამე უნდა ჩავაყოლოთ სასახლეში. ნადირობა უყვარდა გაჭირვებულს ნამეტანი და აგერ, თოფი რო კიდია კედელზე, ჩამეიღეთ, დოუდეთ გვერდზე, — თან ისევ გერს გახედა ნიშნის მოგებით.

ეს კი ვეღარ მოითმინა ბიბოს გვარის გამგრძელებელმა და დედინაცვალს გაკვირვებულმა მიახალა:

— რომელი მონადირე მამაჩემი იყო, შე ქალო, ერთი ყვავი და ორი ჩხართვი თუ ყავდა მოკლული. ისე, თოფზე უფრო, ძალეები უყვარდა და ბარემ ისინიც ჩაყოლეთ, თუ ძალიან გინდათ! — კარში გამოვარდა და კიბეები ხმაურით ჩაირბინა. ქალებმა სიცილი ვეღარ შეიკავეს, თავსაფრის ბოლოებით მალავდნენ ღიმილს.

— კაით ახლა, გეყოფათ ტირილი, ნახევარი საათი გადაცდა ორს. გადით ახლა ქალები გარეთ და ჩვენ მივხედავთ მიცვალებულს... — საქმიანად განაცხადა კირზის ჩექმებში და პიჯაკში გამონყობილმა კაცმა.

ქალები ხმაურით წამოიშალნენ, გაჯიუტებული ქვრივი ძალით მოაცილეს ბიბოს ცხედარს და გაკავებული ჩამოიყვანეს ეზოში. მამაკაცებმა თავის საქმე გააკეთეს, ბიბო სამჯერ შემოატარეს ტახტის გარშემო, სასვენებელი სამჯერ მიაჯახუნეს კარზე, ეზოში ჩაიტანეს და წინასწარ გამზადებულ სკამებზე დაასვენეს.

— ბიბოო!.. სად მიდიხარ, ვის ამარა მტიებ მე საცოდავს? — ლოყებზე ფაქიზად ჩამოისვა ფრჩხილებდაჭრილი თითები ქვრივმა, — საფარებელი გადახადეთ, უკანასკნელად დაანახვეთ თავის ეზო-კარი საცოდავს!

— რამე ჩააყოლეთ, ისე არ გაიყვანოთ ეზოდან!

— თოფი დაგავინყდათ, თოფი! — ისმოდა აქეთ-იქიდან. თოფის ხსენებაზე ქვრივმა ტირილი შეწყვიტა დახალხს თვალი მოავლო. მზერა ერთ-ერთ მეზობელზე შეაჩერა და მიაძახა: — არიქა კაკო, ეირბინე ზევით, კედელზე კიდეა და ჩემიტიანე, თუ კაცი ხარ!

კაკომ სწრაფად აირბინა კიბეები, თოფი ჩამოიტანა და მარჯვენა მხარეს დაუდო მიცვალებულს.

— ვაზნებიც თუ არ გააყოლეთ, რათ უნდა ცარიელი თოფი, მონკავშირის მალაზია კი არ არის საიქიოს, — ხმადაბლა ჩაილაპარაკა ვილაცამ. თავშეკავებულმა სიცილმა გადაურბინა შეკრებილებს. ამ დროს, დაგვიანებული ჭირისუფალი შემოვიდა ეზოში, ბიბოს გარე ბიძაშვილი. შორიდანვე თავში წაიშინა ხელები და ხმამაღალი მოთქმით მიუახლოვდა კუბოს.

— რა დროს შენი სიკვდილი იყო ბიჭო, შენ მოგიკვდი!.. შენ მოგიკვდი!.. შენ მოგიკვდი!.. — გაიმეორა რამდენჯერმე. ამ დროს ვილაცამ ხმამაღლა დააცემინა. მოტირალი უცებ გაჩუმდა, მერე უმისამართოდ მიაძახა: — ჯვარი გენეროს, შე ოხერო! ქვე რალა ახლა მოგინდა დამცხინკება?

— ე ბიჭო, ნევიყვანოთ დროზე, თუ არა, მოვიდა სალამო, — შეახსენათ შუახანს გადაცილებულმა კაცმა. იერზე და გამომეტყველებაზე ეტყობოდა, სოფლის თავკაცობაზე დებდა თავს. როგორც იქნა გამოასვენეს ეზოდან თოფს ჩახუტებული ბიბო. პატარა მანძილზე ხელით ატარეს, ორღობეს რომ გასცდნენ და შარავზე გავიდნენ, წინასწარ გამზადებულ ურემზე დაუდეს და რახრახით გაუყენეს სოფლისგან გვარიანად დაცილებულ სასაფლაოსკენ. გზაში რამდენჯერმე მოასულიერეს ბიბოს „გულშემოყრილი“ მეუღლე.

სანამდე გაჭრილ საფლავში ჩაასვენებდნენ, სოფლის თავკაცმა, გამოსათხოვარი სიტყვა უთხრა ბიბოს. მესაფლავებმა ქალებს ერთხელ კიდეც მისცეს გამომშვიდობების საშუალება, სასვენებელს თავი დაახურეს და გამოაცხადეს: — წადით ახლა თქვენ და ამას ჩვენ მოვუვლით.

უკან გამობრუნებული პროცესია ჩქარი სვლით ბრუნდებოდა სოფელში. მათ სმენას ყრუდ სწვდებოდა ბიბოს სასვენებლის სახურავზე დაყრილი ქვების და მიწის გორბების ბრაგა-ბრუგის ხმა.

— ჩვენც ასე მოგვაყრიან ქვას და ლოდს, როცა მოკვდებით? — ეკითხება შვილიშვილი ბაბუას.

— არა, ბებიამენისამ, ჩვენ გაცრილს მოგვაფრევენ!

— უარი არ გვითხრაო, ოჯახის თხოვნაა, სუფრას თქვენ უნდა გაუძღვეთ, — ხმადაბლა ეუბნება სოფლის

თავკაცი ქალაქიდან ჩამოსულ, ბიბოს შორეულ ნათესავს.

— რავა გეკადრებათ, ბატონო! თქვენზე უკეთ ვინ გაუძღვება ამ საქმეს, თქვენ უკეთ არ იცით ბიბოს ოჯახის და სოფლის ავ-კარგი?

— მაგაზე კი არ არის საქმე, თქვენ რომ გამართულად იტყვიოთ, მე მაგდენი სად შემიძლია?

— დამიჯერეთ, თქვენგან უფრო უპრიანია. თანაც ჭირის დღესავით მეჯავრება ამისთანა ამბავში თამადობა. იმდენი ტყუილების თქმა გჭირდება კაცს, მაგარი გაძლება უნდა. თუ ყველაფერს მორტალს იტყვი, არც ჭირისუფალს მოსწონთ და არც სუფრის ნევრებს.

— რა ვქნა აბა, მე დამავალეს თქვენთვის მეთხოვა და ახლა რაფერ ვუთხრა მე ვითამადებ თქვა? — მოლბა სოფლის თავკაცი.

— მაგის დარდი ნუ გექნებათ, მე თვითონ მოველაპარაკები ოჯახს.

— კაი, ბატონო, რავარც გენებოთ! — ხმაში კმაყოფილება დაეტყო პერსექტიულ თამადას.

პატარ-პატარა თავპატიყისა და მინე-მონევის შემდეგ, როგორც იქნა, დალაგდა ხალხი გაშლილ სუფრასთან. ბიბოს ვაჟიშვილმა თამადა დაასახელა და ქელები ძალაში შევიდა.

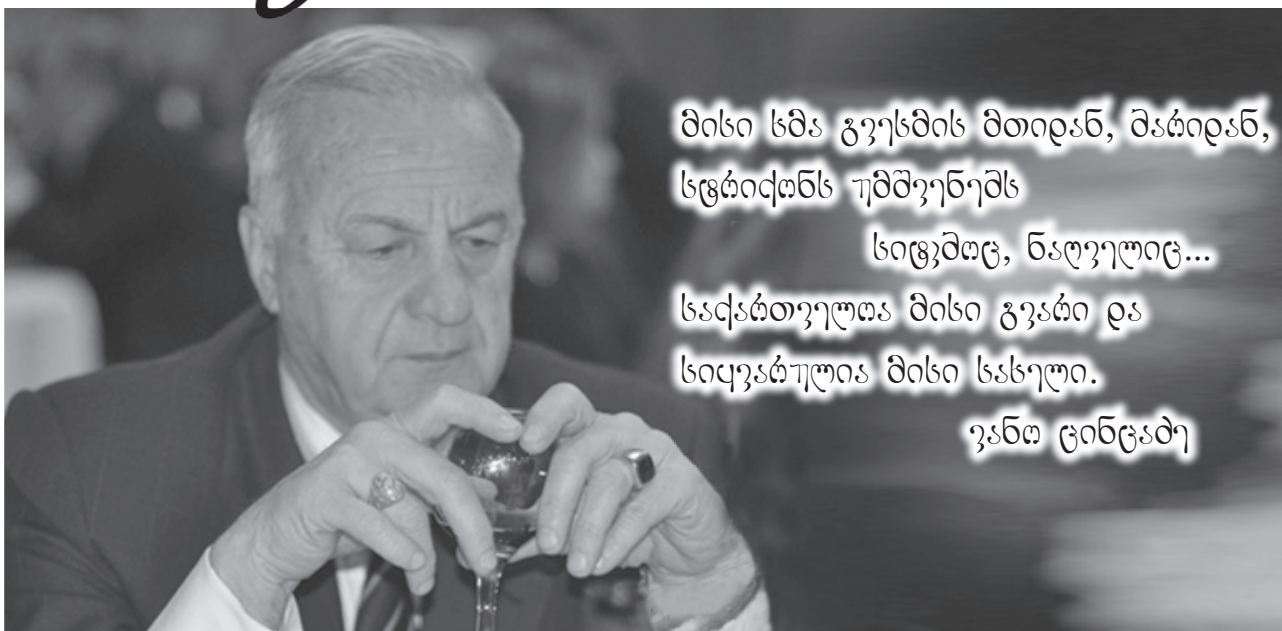
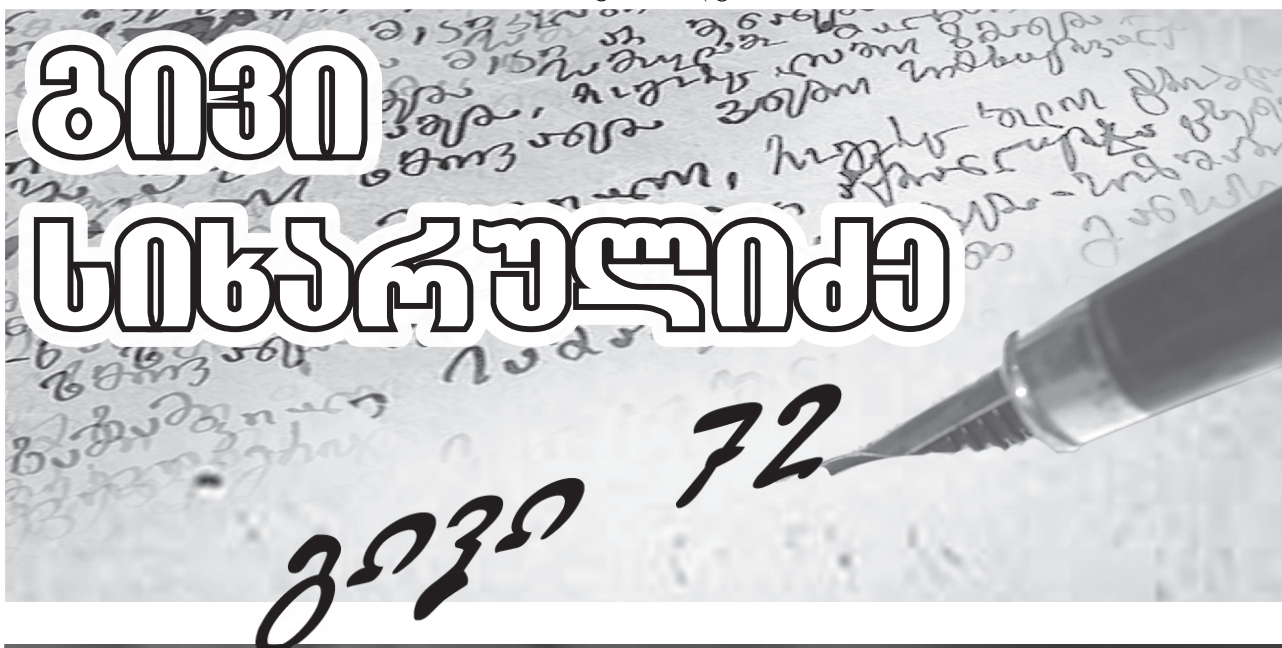
რამდენიმე სადღეგრელოს ყურადღებით მოუსმინეს. მერე თანდათან იმატა ხმაურმა. ყოველ ახალ სადღეგრძელოზე თამადა ხმას თანდათან მალლა უნევდა, მაგრამ შეზარხოშებული სუფრა ყურს აღარ უგდებდა. თერჯოლიდან მოტანილმა, საქელებო ღვინომ, თავისი ქნა. ზოგს ძილი მოერია, ზოგი პირიქით, ხასიათზე მოვიდა. კაცებზე მეტად, ქალები ხმაურობდნენ. აღარც მიცვალებული ახსოვდა ვინმეს, აღარც ჭირისუფალი.

— სახლო სალხინოდ და ჩადგმულოო! — მთელი ხმით წამოიწყო სიმღერა ბიბოს კარის მეზობელმა, — თავი ქორნილში ეგონა ალბათ, პირზე ხელი რომ არ აეფარებინათ, ბოლომდე ჩამათავრებდა მელოდიას. სამმა კაცმა ძლივს გაიყვანა გარეთ.

ცოცხლების სადღეგრძელოზე ახალი გადასული იყო თამადა, ავტობუსის ძრავის ნაცნობი ხმა რომ გაისმა. ნახევარი სუფრა საცერში ჩასხმული წყალივით უეცრად დაცარიელდა. ქალაქში მიმავალი მგზავრები, ავტობუსში ასვლას ერთმანეთს არ აცლიდნენ.

ქელების თამადა სუფრაზე შემორჩენილ ხალხს ემუდარებოდა, ბოლომდე ეცლიათ დაკისრებული მოვალეობის შესრულება, მაგრამ მისთვის აღარავის სცხელოდა. ერთმანეთზე გადახლართული მთვრალეები, ბანცალ-ბანცალით მიიკვლევდნენ გზას სახლებისკენ.

სოფლამდე ძლივს აღწევდა ბიბოს საფლავთან დაყუნტებული მისი ძაღლების ყმუილი.

მისი სმე გუესმის მთიდან, მადიდან,
 სცდიდნს უმბუენქმს
 სიფემტც, ნალულიც...
 სადქატუელთა მისი გვადი და
 სიყვარულია მისი სასკლი.
 ვანთ ცინცადუ

მეა შემოღგომისა

შემოდგომის გაზაფხული, ან კიდევ მართლაც და „მზე შემოდგომისა“, მზე, რომელიც სიცოცხლის ორბიტაზე ფართოდ მოკალათებულა და შემოქმედებითი აღზევების კალათას ესოდენ ძალუმად ათბობს და ანათებს. მზე მუზისა და კალმის, ფილმისა და კადრის, მზისა და მთვარის, სიკეთისა და შარმის და სხვა მრავალი ქათინაურის ტიტულთმპყრობელის — 72 ათეული წლის მიჯნაზე მდგარი ბერმუხის ბატონი გივი სიხარულიძის ფაბულის უცვლელი მეგობარია, მზე, რომელიც მის ორკესტრულ ნიჭიერებას განსაკუთრებულ ეშხსა და ლაზათს ჰმატებს.

თებერვლის მიწურულს, 28 რიცხვში ბატონ გივის 72 წელი უსრულდება. დგას შემოქმედი და მხრებგაშლილი გადასცქერის განვლილ წელთა ნუსხას, დროს, რომელსაც ვერასდროს დააბრუნებს და ვერც ვერასგზით შეცვლის, — ალბათ ყველაფერი ასე უნდა ყოფილიყო უფლისაგან, — „ჩემმა განვლილმა წლებმა შექმნეს ჩემივე პიროვნება, მადლობელი ვარ ღვთისმშობლის, რომლის მფარველობასაც ყოველ ნაბიჯზე ვგრძნობ, მადლობელი ვარ ესოდენ დიდი წყალობისა და მფარველობისათვის“, — ამბობს მწერალი და მსახიობი და ღვთისავე დაწერილი კანონის თანახმად კვლავ ახალგაზრდული შემართებით აგრძელებს შემოქმედებით ცხოვრებას.

დიდი და ლამაზი ოჯახი, მწერლობა თუ კინო კარიერა, ჟურნალისტიკა თუ მისი პირდაპირი პროფესია — ადამიანობა, 72 წლის გივი სიხარულიძის ცხოვრებისეული სამკაულია.

დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ გივი სიხარულიძე ამქვეყნიურ სიცოცხლეს უპირატეს პატივს მიაგებს, მას სიცოცხლე, თავისი ტრაგიზმითა თუ ბედნიერებით, განსაცვიფრებელი ძალით უყვარს. და იგი ადამიანური ბედნიერების ერთადერთ უმთავრეს წყაროდ მიაჩნია. უფრო სწორად, ის აღვსილი და აღტყინებულია სულის თავისუფლებით და ყოველივეს, რაც მის თავისუფლებისკენ თავდავინწყებულ ლტოლვას ზღუდავს — იქნება ეს ფარისევლობის ჭაობში ჩაფლული საზოგადოების მოთხოვნები, თუ მკაცრად განსაზღვრული და დადგენილი ეთიკურ-მორალური კანონის ჩარჩოები, ებრძვის და მათ დამსხვრევას ლამობს. მეტიც, ის შეგნებულად იქცევა გამომწვევად, რათა ამ ყალბი საზოგადოების აღშფოთება და ზიზღი გამოიწვიოს, აი ამგვარად იგი ხაზს უსვამს და წარმოაჩენს თავის სულიერ ამაღლებულებას და დასცინის იმ საზოგადოებას, რომელიც სხვათა დასანახად ისე იქცევა და ცხოვრობს, რომ თავის გარეგნული, მოჩვენებითი წესებით და მორალით ჭეშმარიტად სულიერად ამაღლებულ ადამიანებს თვალში ნაცარს აყრის.

ელიზბარ ჯაპელიძე

ძალიან ძლიერი კალამი გაქვს! შენ რომ არ წერო — სისხლის სამართლის დანაშაული იქნება. შენი სტილი ღრმად ფსიქოლოგიურია, მანერა — ორიგინალური. ეს არ არის ნოველები. არავის გავხარ. ეგ ყველაფერი არის რომანის უძლიერესი ფრაგმენტები, თანაც საოცარი...

ქართლოს პასრაძე

ნილი ნაყარია

რთული, ლაბირინთიანი გზა ცხოვრებასა და ლიტერატურაში. იგი არავის ჰგავდა. თავიდანვე რჩეულად ჩაეფიქრებინა განგებას. მწერლობაშიც ასევე შემოაბიჯა და დამკვიდრდა, დაფუძნდა. თუმცა, ეს, გვიან მოხდა... და მაინც აღესრულა განგებისმიერი ჩანაფიქ-რი; მაშინ, როდესაც სხვა მწერლები სამწერლობო მაგიდას უსხდნენ და შემოქმედებდნენ, გივი სიხარულიძე ცხოვრების ტაბლას უჯდა და მამაუფალის საგანმგებლოს აკვირდებოდა...

თიანუ შავლაძე

გაგიზონიათ გივი სიხარულიძე?!

ეს არის ბუნების ნათავხედარი კაცი არაბული ცხენივით პატარა თავით, განიერი ბეჭებით, ვეებერთელა მუშტებითა და მშვილდით მოზიდული ტანით, რომელიც თოფის წამალივით სულ ასაფეთქებლადაა მზად. ეს არის ღმერთის ნებიერა კაცი, რომელმაც ფეხის წვერებზე მოიარა მსოფლიო - ცეკვით დადის, ლექსით ლაპარაკობს, სიცილით მუშაობს.

ეს არის ჭკუის კოლოფი, რომელმაც იცის რა ვაი-უშველებელი გვჭირს ჭკუისაგან და არ მალავს არც თავის, არც ჩვენს შერეკილობას. ეს არის კაცი, რომელზეც განგებამ თავისი მაღლიანი კალთა დაიბერტყა - ერთის კი არა ათასის ნიჭი მისცა, მაგრამ არა ბედილბალი. ეს არის კაცი-გამოცანა!.. რომელზეც ახლა თვითონ ინება ამოეხსნა თავი და წერამ აიტანა.

გიგო ნიჟინანიძე

სხვა ჯიგარნი გაქვს, მეელი მძობის
ბოლო სარდალო,
არც მომავალში დაისმება
შენთვის წერტილი...
სახეზე ღიმილთ, გულში დარდით
ვის შეგადარო,
შენი სიცოცხლე სულ იქნება თავაწვევტილი.
ვაჟა ოთარაშვილი

„კახი, რომლის არავის არ ჰგავს“

წინამხდარი თებერვალი წუთებს ითვლის, წუხს, რომ არაფრის შეცვლა შეუძლია, ძალაგამოცლილი გაჰყურებს ნისლიან მომავალს და თვალს ჯადოსნური ეტლით მომავალი გაზაფხულის ელვარება სჭრის. ისიც, რომ ბუნების კანონზომიერებას წინ ვერაფერი დაუდგება და უფალს მხოლოდ ერთ რამეს ევედრება:

— თავის გვარ-სახელის უკვდავსაყოფად პირი მზისა და პირი მთვარისა — მზეჭაბუკი დედამიწისა მისი მბრძანებლობის ეპოქაში მოველინოს სამყაროს. არადა გიჟმაჟიმარტი პირმშვენიერი ქალი ეთერის მშობიარობის დროს თავის კალენდარზე ითვლის. ღმერთმა აქაც ჩაგრულის მხარე დაიჭირა. თებერვლის ვედრება ისმინა და სწორედ მისი მწუხრის ჟამს, მისსავე უკვდავსაყოფად დედას მზისა და მთვარის სადარი ჭაბუკი აჩუქა, პირმშოს თავისი — ოქროს სირმებითა და მარგალიტების თვლებით მოოჭვილი აკვანი გაუმზადა, თან ოქროსავე ზარდახმაც უბოძა, რომელსაც საუკუნის ნიშა ადევს. ღამღამობით კი მთვარე არ აკლებდა მზრუნველობას. ნებიერას ირგვლივ ანგელოზები დატრიალებდნენ და გამუდმებით მის ბედზე ბჭობდნენ. „მზისა და მთვარის“ ნაჯვარს შესაშური გული და გონება დაანათლა გამჩენმა. სილამაზით ხომ ბადალი არ ჰყავდა. პატარა მერცხალივით ბიჭს ნებიერა დაარქვეს.

ბიჭი თბილისის ერთ-ერთ ძველ უბანში იზრდებოდა, ინტელიგენტი მშობლები შესაფერის გარემოს ვერ უქმნიდნენ, ხშირად შიოდა, სწყუროდა, სციოდა, მაგრამ მის სილამაზეს ნირი არასდროს დაუკარგავს, ჭილობს მიღმა ხომ რეალური სახე არასდროს იკარგება.

ცელქი იყო, მოუსვენარი. დედამ ეკონომიური სიდუხჭირის მიუხედავად შვილის აკადემიური

აღზრდა მოინდომა, ცეკვაზე ბებიას დაჰყავდა, ხო, ვითომ ბებიას, ნებიერა წინ გარბოდა, მოხუცი ლოცვანარევი წყევლა-კრულვით მისდევდა უკან. დედის რისხვას ხშირად იმსახურებდა, სკოლაში სიარული არ უყვარდა, სწავლისგან თავი შორს ეჭირა, მაგრამ ყურადღება არასდროს არავისგან აკლდა. ბევრი ბავშვური ოცნება ჰქონდა, ხან კამფეტი ენატრებოდა და ხან ველოსიპეტი, მამა გადასახლებული ჰყავდა. დედა და ბებია ნებიერასთვის ცხოვრობდნენ, მაგრამ მეტი საშუალება არ ჰქონდათ.

გავიდა დრო. ნებიერას წლებთან ერთად სილამაზე და იშვიათი აღნაგობა უფრო და უფრო თვალისმომჭრელი ხდებოდა. მზეჭაბუკი მიხვდა, რომ მის განუმეორებელ ეშხსადასილამაზეს მეტი ინტელექტი დასჭირდებოდა, საკუთარ თავზე მუშაობა დაიწყო. ჭრელი და საინტერესო ცხოვრება განვლო. ქუჩიდან დაიწყო და გზად შემხვედრი ყველა ბარიერი წარმატებით გადალახა. მას შემდეგ, რაც ოთხი ათეული წელი ცხოვრების ტაბლას უფეშქაშა, თავის რჩეულს ღმერთმა კალამი გამოუგზავნა და ყურში ჩასჩურჩულა, ეს არის შენი მეგზური, ეს არის ის, რაც შენს პიროვნებას კვარცხლბეგს უმზადებს. მას შემდეგ კალამი და კინო-ობიექტივი ძერწავს ნებიერას სულიერ მეს და დღეს იგი მსოფლიოს საკუთრებაა. ნებიერა ყველა ენაზე ერთნაირად ჟღერს განსხვავებით მისი შემოქმედებისა, რომელიც არაერთ ენაზე ითარგმნა. მას ხან ადამიანი გამოცანა დაარქვეს, ხან ადამიანი ორკესტრი, ხან კვიცს შეადარეს... ფაქტი კი ერთია, დღეს ნებიერა ცხოვრების ოქროსფერი შემოდგომის კარიბჭის ზღურბლზე დგას, დატვირთული შემოქმედებითი წარმატებებით. ცხოვრების სიმძიმეს მისი წლებისთვის ვერა დაუკლია რა, კვლავ მხრებგამლილი, არწივივით გადაჰყურებს განვლილ 72 ათეულ წელს და ახალგაზრდული შემართებით სჭვრეტს მომავალს, მას წინ კვლავ უამრავი საქმე ელის. უფლის ნებით მზისგან ნაჩუქარი ზარდახმა ხომ საუკუნის შემდეგ უნდა დაილუქოს. მისი სიცოცხლის ნაძვის ხე ავტორს 100 ბურთულის ადგილს უმზადებს.

ღვთისმშობლის კალთაზე მონანავე ნებიერას ბედი საუკუნისთვისაა გამიზნული.

ავტორი უცნობია, გატონ გივის ნოველა ერთ-ერთი შეხვედრაზე გადასცეს.

ცეფსობა ბაბაშვიდი

მმა და კაი უმა

გელა გულითადის-ძე ლობჯანიძეს

„მხესავით თბილო ვაჟკაცო,
 დღესაც ცოცხლობ და კაშკაშობ,
 ჩვენ უშენობამ დაგვაზრო,
 შენ უჩვენობამ დაგაცხრო.
 გარინდდა წუთით სოფელი,
 წლები წამებმა დალია,
 რასაც არ გინდა მოცილდე,-
 მასთან მოწვევება ჩქარია...
 აჩქარდა მდორე დროება,
 წაღეკა წიურმის წაღკოტი.
 გაუფერულდა ცხოვრება
 რასაც შენ ასე ამკობდი...
 გულს გვიხარებდა ძმავე, კაცო,
 შენი მიმოსვლა რწეული,
 ლეგიონებშიც იყავი
 რაღაცით გამორჩეული.
 გქონდა კაცური გული და
 გქონდა სისხლი და ჯივარი.

შენნაირების ძებნაში
 თვალებით, მხერა ილაღვის.
 დროს ცოტა მოაქვს კაცური,-
 ისე წახდა და დაეცა,
 უღირს თვალები მაცდური
 აკრძალულისკენ გაექცა...
 „შენ არ ჩაჭრილხარ რამეში,
 ეველასთან იყავ ხალის,
 სიკეთით სავსე ვაჟკაცი,-
 ძეგლი დედის და მამასი...
 ტოლ-სწორებს გულითადობდი
 ხშირად თავ-მოფი ღნინშიაც,
 ეველაფერს გულით ამბობდი
 გრძნობდი, - კაცობა სისხლშია...
 ევარობდი შენს დიდ გარსაგის
 იყავი კაცი ერთგული.
 გქონდა მიმოსვრა რაინდის
 და მოწყალება მეფური...

იყავი სამძოს მშვენება,
 და დედობი იმედის.
 სიკეთეს სამართლიანად.
 მართალ კაცს უნაპირებდი...
 და არ გვეგონა განგება
 თუ ასე უცებ ხათოვდა.
 და დანაზრობდა იმ ერთ კაცს
 ვინც რომ ათასებს ათობდა...
 დაგვაკლდი, როგორც სხვაც ბევრი,
 კარგი გოგო და კაი-უმა
 იქნებ კვლავ ბევრი გაფურჩქნოს
 შენნაირები გაისმა.
 მშვიდობით გულითადის _ძევე,
 ბადიშო იორდანესი...
 გზას მადაც კარვად გაიკვლევე,-
 შიშით არ ძრწოდი ღამეში...

17-XI-2015

შენს სუფრასე

შალვა სპანდოს ძე გავაშელს

„ეველაფერი ისე იყო
 როგორც ადამით და წესით...
 კი, სუფრასე ოქროც იყო,
 გაიწკრიბებდა ვერცხლიც.
 მოვიგონეთ ეველა ჩვენი
 უდროით თუ დროით მკვდარი,
 იყო გულის გაგლეჯა და
 იყო წმინდა ცრემლის ღვარი.
 იყო წრფელი სინანული,
 და სიცილიც აქ-იქ იყო.
 რა დაუღევს ღვინონასვამს
 სინანულს და საქილიკოს.

იყო მსჯელობა სიკვდილზე,-
 ძველებურიც, ახლებურიც,
 იყო გაუფრთხილებლობა
 და ეოფა წინდანედულიც...
 ღვინომ აზრები არია,
 და ჩვენ ერთხმად ვაღიარეთ,
 რომ ის გზა გამოცდა არის
 რაც ჩვენ ქვეყნად გავიარეთ...
 და გავდივართ ამ ქვეყნიდან
 ვინ შესატყვის ზღანეტასე
 სხვა, რანაირად იცნოვრა,
 რა დატოვა განვლილ გზასე...

ბოლოს, როცა ბრძენობით და
 ღვინის სმითაც დავიღალეთ,
 მაგრამ, ერთურთის გულისთვის
 ვიდექით, არ დავიშალეთ,
 ვთქვი, - ახლი რომ თვითონ იუოს
 აქ თამადათ მაგიდაზე,
 შალვა, ნეტავ, რას იტყოდან,
 ან ჩვენსე ან თავისთავსე.
 ზოგმა ეს თქვა, ზოგმა - ის თქვა
 აზრიანიც, უიდეოც...
 მე „არ მინდა რომა გტოვებთ
 მაგრამ, უნდა წავიდეთ“.

27.062014.

რისი პატიება უეუქლია თამარ სხირტლაძეს?

თამარ სხირტლაძეს ასაკი სულაც არ უშლის ხელს იმაში, რომ მთელი თავისი არსებით აკეთოს საყვარელი საქმე და ერთვულ მაყურებელს სიამოვნება მიანიჭოს. ახალგაზრდას დღემდე უკვირთ მისი შამართება და ენერჯია, მაგრამ როგორც თავად ამბობს, სხვაგვარად არ შეუძლია.

მიუხედავად იმისა, რომ თამარ სხირტლაძეს კინოშიც უშუაშავია, მისთვის მთავარი მაინც თეატრია, რადგან თეატრი ცოცხალი ორგანიზმია, რომელიც ყოველ ჯერზე განუზომელ სიამოვნებას ანიჭებს არტისტს.

თეატრზე უარი ვერც იმ უდიდესმა ტკივილმა ათქმევინა, რასაც ერთადერთი შვილის გარდაცვალება ჰქვია, თაზო თოლორაია, რომელიც მაყურებელში ზოლოდზე ღიმილის ზიჭად დარჩა, მძიმე სენით გარდაიცვალა, მაგრამ ტკივილისგან განადგურებულმა დედამ შექლო და თეატრსა და კინოში მუშაობა გააგრძელა.

ოჯახის ტრაგედია და ჩაშლილი ქორწილი

„19 წლის ვიყავი, როცა დედა გავხდი. თეატრის გამო ერთადერთი შვილის ამარა დავჩი. ერთხელ ჩვენს მეზობლად საფრანგეთში მცხოვრები ქართველები გადმოვიდნენ. თაზო ამ ოჯახში ფრანგულში ემზადებოდა. ამ ქალს რომ არ ეცალა, თაზო მისმა შვილმა ამეცადინა. თაზო ალენილი ჩამოვიდა, ეგლა მაკლია, იმ ნიპუკამ მამეცადინოსო, მაგრამ კალატოზიშვილების უმცროს ქალიშვილს ნინოს და თაზოს ერთმანეთი შეუყვარდათ და ბათუმში გაიპარნენ. მაშინ თაზო 19 წლის იყო, მათ გაუჩნდათ ქალიშვილი რუსი. ნინომ და თაზომ ექვსი წელი იცხოვრეს ერთად. თაზო ძალიან პოპულარული იყო. მისი პირველი ოჯახის დანგრევაც ამან გამოიწვია. ძალიან განვიცადე.“

მერე თაზომ მარინა ნულუკიძე შეერთო ცოლად. მარინა კინომსახიობთა თეატრში კონცერტმეისტერად მუშაობდა. მას თაზოზე ეხუმრებოდნენ და მასაც ეტყობა გრძნობა გაუჩნდა, ერთხელაც ზუგდიდში გაიპარნენ, მერე კი გაუჩნდათ თაკო“.

„თაზოს უკურნებელი სენის შესახებ თავიდან არ ვიცოდით, რომ გავიგე, ჩემი მეუღლისათვის არ მითქვამს. კოტე ყველაფერი იყო თაზოსთვის, დედაც და მამაც, ამიტომ გამიჭირდა თქმა. ერთი თვე მარტო ვატარე ტკივილი. თაზოს

გარდაცვალებამდე ორი კვირით ადრე, სულ უფრო და უფრო უკან-უკან რომ მიდიოდა მისი ჯანმრთელობა, კოტემ გამწარებულმა უთხრა ექიმს. „რა გახდა მისი მორჩენა, კიბო ხომ არა აქვსო?“ ექიმმა თავი დაუქნია, ჩემი ქმარი ლოგინად ჩავარდა, ნერვების ანთება დავმართა. 40 დღე ტკივილისგან კიოდა. თაკო თხოვდებოდა, კაბა მზად ჰქონდა, თაზო რომ გარდაიცვალა ქორწილი ჩაეშალა, თაზოს გარდაცვალების დროს მისი ორივე შვილი თაკოც და რუსოც ფეხმძიმედ იყვნენ.“

მემოზრების თანადგომით...

იმ პერიოდში მე და მედიკო ჩახავა სამეფომ უბნის თეატრში ვთამაშობდით „აქ, ამ სავანეში“, რომელიც თემურ ჩხეიძემ დადგა. თემურს დავურეკე, მე, ალბათ ველარ შევძლებ თამაშს მეთქი. მაგრამ მედიკო და თემური გვერდით დამიდგნენ, ძალა დამატანეს. კოტემ ტელეფონში რომ გაიგონა ეს ლაპარაკი, მითხრა, თუ გინდა კარგად გავხდე, წადი რეპეტიციასზეო, მედიკომ გადამატანინა ეს დიდი ტკივილი, შვილზე თუ დავინყებდი ლაპარაკს, სხვა თემაზე სასაუბროდ მიწვევდა.

„რუსთაველის თეატრში რომ ვთამაშობდი სპექტაკლს „ექვსი შინაბერა და ერთი მამაკაცი“, აკაკი ვასაძე იყო ამ სპექტაკლში დაკავებული. მოულოდნელად გარდაიცვალა ერთადერთი ვაჟი,

დაკრძალვის მეორე დღეს მსახიობები შევიკრიბეთ თეატრში და ვასაძეც მოვიდა, ჩვენ გაოგნებული სახეები გვექონდა, მან კი გვითხრა, „გიკვირთ, რომ მე გუშინ შვილი დავასაფლავე და აქ მოვედი? მე ჩემ შვილს როცა მინდა და სადაც მინდა იქ ვიტირებ, მაგრამ ეს ჩემი საქმეა, რომელსაც ვერ ვუღალატებო“. წინათ ვამტყუნებდი ერთადერთი შვილი მოუკვდა და როგორ არის-მეთქი? ნურავინ იტყვის ამას წინასწარ, ჩემ შვილს ღამე ვიტირებ თუ სასაფლაოზე, ამას სხვა ველარ მოისმენს“.

წლის, რომელსაც დაკერებული ფეხსაცმელები ჩააცვებს, ომის პერიოდი იყო და მაშინ ფეხსაცმელს ვერსად იყიდდი, სიზმარში ვნახე, ბავშვი ვიყავი, მაგრამ მაინც კარგად მახსოვს, სიბნელეში იჯდა და ფეხსაცმელებს კერავდა.

აუხდენელი სიზმარი

ერთხელ ხერხემლის მალა მქონდა გატეხილი, საოპერაციო ვიყავი, მაგრამ სპექტაკლებს მაინც ვთამაშობდი, ექიმმა გოგლიკო მალალაშვილმა, რომ იტყვიან, ოპერაციის გაკეთება „დამაძალა“. ოპერაციის წინ დამესიზმრა, კიბეზე ავდიოდი და თაზო დავინახე, სინათლეში იყო, ამდენ ხანს გალოდინე, ძლივს მოვალნიე-მეთქი, ვუთხარი. მეგონა წამიყვანდა მაგრამ, დიდი ოპერაცია გადავიტანე და არაფერი დამემართა.

... მე კი არ მჯერა

მშობლისთვის ძალიან ძნელია შვილის სიკვდილი და ეს დიდი ტრაგედიაა. ერთმა მშობელმა მითხრა, იცით, რა ბედნიერი ვარ, ჩემი შვილი გარდაიცვალა და ახლა სამოთხეში არისო. იმ ქალისა და ჩემ შორის ხომ არის განსხვავება?! იმ ქალს ასე სწამს და სჯერა, მე კი არ მჯერა.

ძალიან მიჭირს ამის დაჯერება, ფარისევლობა ღმერთთან არ შემიძლია. კოტესაც რამეს თუ ვეტყვი, მაშინვე ღმერთო, მაპატიე-მეთქი, ვეუბნები“.

მონატრება, სიზმარი და რეალობა

ერთადერთი, რაც დრო გადის, უფრო მეტად მჭირდებადამენატრებაჩემიშვილი.ესამოუფსებელი ტკივილი და მშობლისთვის მოუშუშებელი იარაა. კოტე მისთვის სულ ლოცულობს. მეც ვლოცულობ, მაგრამ კოტე ნამეტანს შვრება. მწამს, მაგრამ როცა გრძნობ, რომ არ ხარ ეკლესიური და არ ხარ ამას მიჩვეული, ძალიან ძნელია, უცებ ამ ყველაფერს მიეჩვიო. ფარისევლობის ღმერთთან ძალიან მეშინია. კოტე სულ კითხულობს ლოცვებს, მაგრამ როცა სახლში არ არის, ჩემი შვილის გამო სანთელს ვანთებ,წავიკითხავ იმ ლოცვასაც, მაგრამ ღებულობს თუ არა ღმერთი ამ ჩემს ლოცვას, არც კი ვიცი. შვილის სასაფლაოზე სიარული ძალიან მიჭირს. მეგონა, მარტო მე ვიყავი ასე, მაგრამ მედიკო ჩახავა მომიყვა, რომ საერთოდ არ ყოფილა იმ შვილის სასაფლაოზე, რომელიც 32 წლის ასაკში გარდაიცვალა. მჯერა, რომ ჭირისუფალმა ბევრი არ უნდა იტიროს. დედაჩემი სანთელსაც კი არ ანთებდა. მერე მეზობლებმა უთხრეს, სანთელი მაინც აანთე ხანდახანო, ძმა გარდამეცვალა 21

მიუღებელი?!

იცით რა არის ჩემთვის მიუღებელი?! მაინცდამაინც ვილაც უნდა გარდაგეცვალოს, რომ ეკლესიაში სიარული დაინყო? ბევრი მერე იწყებს სანთლის ანთებას, სასაფლაოზე სიარულს და ლოცვას, ეს არის ეკლესიურობა. ჩემთვის მიუღებელია ის ადამიანები, რომელსაც ჯვარი უკეთია გულზე და შეუძლია კაცი მოკლას. არ მჯერა იმ ადამიანების, როცა სამნი სცემენ ერთს და ჯვრები უკეთიათ გულზე. კოტე მართლა სუფთა კაცია, მას აქვს იმის უფლება, რომ სანთელი აანთოს და ილოცოს, მაგრამ ყველას არ აქვს უფლება არც ჯვრის ტარების, არც ტაძარში შესვლის და არც სანთლის ანთების, თუ ადამიანმა შეგნებულად გამამწარა, ცუდი გამიკეთა და მთელი ცხოვრება შეგნებულად მებრძვის, რაღა უნდა ვაპატიო? ცუდი არ გამიკეთებია, არ გადამიხდია სამაგიერო, არც კი მითქვამს, ღმერთო, ცუდად გახადე-მეთქი.

არ შემიძლია ასეთ ადამიანს ვაპატიო და ჩავიხუტო გულში“.

წდობა

დეფიციტი თუ რეაღობა

ნამდვილი ამბავი

დრო ქმნის პიროვნებებს, დროის ფაქტორი განაპირობებს თითოეული ჩვენგანის ხვალისდელ დღეს, თუმცა აღზრდა და სულიერი მე დროსთან ჭიდილის უცხადესი იარაღია. ბიძგი სიკეთისკენ, ბიძგი ავის ქმნისკენ, ეს ჩვენი პირადი ნებისყოფის პრობლემაა. ცდუნება გაჭირვების გამო?! თუნდაც, მაგრამ ავ ხნეს და სულის წაწყმენდას გამართლება არ აქვს.

სწორედ ეს აზრი მიტრიალებდა თავში, როდესაც ჩემი რესპონდენტების მიერ არაერთი სატელეფონო შეტყობინება მივიღე:

– ქალბატონო ნინო, ჩვენ თქვენს წარმომადგენელს თანხა გამოვატანეთ.

აღნიშნულ ტექსტს მეტი დელიკატურობისთვის წინ საახალწლო მილოცვა უძღვოდა. აღმოჩნდა, რომ ეს ჩემი წარმომადგენელი არ იყო. ეს იყო ადამიანი და ჯგუფი ადამიანებისა, ვინც ჩემი და რედაქციის სახელით კონკრეტული რაოდენობის თანხის გამოძალვას ცდილობდნენ.

რესპონდენტმა, ბატონმა... მითხრა, რომ საქმის გარკვევაში დამეხმარებოდა. დაიბარა ეგრეთწოდებული „ჩემი რედაქციის წარმომადგენელი“ და აღნიშნულ დროს მეც მივედი.

გაოცებული დავრჩი, თაღლითის როლში ლოგიკიდან გამომდინარე, უფრო მცირე ასაკის პიროვნებას ველოდი, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ქალბატონი საკმაოდ ასაკოვანია. მის უკან ვინ დგას, ესეც ცნობილია ჩემთვის?!

რასაკვირველია, სათქმელი ვუთხარი, ხნეობისა და მორალისკენ მოვუწოდე, ვუთხარი, რომ ის შემსრულებელია, ვიცი დამკვეთიც. მაგრამ, იქიდან გამომდინარე, რომ წინასახალწლო პერიოდი და ყველაზე მეტი _ ქალები ვართ, ამუამად ეს უმსგავსობა მიპატიებია. მსგავსი შემთხვევის განმეორებისას საქმე უკვირიდიული კუთხით განიხილებოდა.

ეს იმდენი არაფერია, რაც პრობლემის გლობალურობა. ძნელია, როცა ადამიანს შენად მიიღებ, ითავისებ, პატივს სცემ და უცბათ ზურგიდან ლახვარს ჩაგცემს.

საშინელებაა, როდესაც ადამიანების ნდობის კოეფიციენტი ნულის ტოლია. მე არ ვიცი გასულ ეპოქაში როგორ იყო, მაგრამ ამბობენ მეტინდობა, სიყვარული და ერთგულება მეფობდაო ირგვლივ. მაშ, ჩვენ რა გვემართება?! ცივილიზაციამ ჩვენი მეობის ვექტორი უხნეობისკენ გადახარა? სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ ნდობა და პატიოსნება XXI საუკუნის დეფიციტად იქცა!

ნინო რეხვიაშვილი

შედეგი, რომელიც საუტილებლად მოვს...

ნელი ჩხარტიშვილი

„ყველაფერი, რისკენაც შენმიისწრაფი, უთუოდ მოვა, თუ შენ მოემზადები და დაელოდები მას“, — ეს არის ფრაზა ნიგნიდან „მონაზონი, რომელმაც გაყიდა თავის „ფერარი“, ფრაზა, რომელიც ამ ნიგნის ფაბულაა, შემდგომში ხორცშესხმული. ნიგნი ცნობილ ამერიკელ ორატორს, ლიდერობისა და ცხოვრების სრულყოფის სფეროში ბრწყინვალე ვარსკვლავს, რობინ შარმს ეკუთვნის, რომელიც ნიჭიერმა დარეალისტურად მოაზროვნე მშვენიერმა ქალბატონმა, ფილოლოგმა ნელი ჩხარტიშვილმა თარგმნა.

ნიგნი გარდა იმისა, რომ არაჩვეულებრივი თარგმანია, მისი შინაარსი ყოველი ადამიანის ცხოვრებისეული გაკვეთილია, ეს არის თითოეული ოჯახისთვის სამადიგო ნიგნი, მაგალითი იმისა, თუ როგორ უნდა მიაღწიო წარმატებას, იყო კეთილშობილი დარეალიზებული. ნიგნი შირეალიზში, ფილოსოფია და ფსიქოლოგია ჯაჭვისებურად ებმის ერთმანეთს და ვიღებთ საოცარ შედეგს. ამ ნიგნით ვსწავლობთ ცხოვრების ლაბირინთებში მოძრაობის ნესებს და საკუთარი თავის აღმოჩენის უნარს.

გარდა ამისა, აღსანაშნავია, რომ ქალბატონმა ნელიმ ქართველ მკითხველს, განსაკუთრებით ქალბატონებს, შესანიშნავი საჩუქარი გაუკეთათ, რუსულიდან თარგმნა ნიგნი, „გახდომა სწრაფად, სუნთქვით და უდიეტოდ“. ეს არის პროგრამა, რომელიც გრირ ჩაილდერსმა, 53 წლის ქალმა, სამი შვილის დედამ შექმნა და „ბოდიფლექსი“ დაარქვა. ამ პროგრამის საფუძველზე ქალმა 56 ზომა 44-ით შეცვალა.

ბოლო 20 წელია ის აღნიშნული პროგრამით ასწავლის საავადმყოფოებში, სემინარებზე და დიდი წარმატებითაც სარგებლობს.

ქალბატონმა ნელიმ, რომელიც ხუთი შვილის დედაა, პროგრამა საკუთარ თავზე გამოსცა და ისედაც მშვენიერი ქალბატონი დღესაც საუკეთესოდ გამოიყურება, სწორედ აღნიშნული პროგრამით შეძლო მისთვის ჩვეული სინატიფის დაბრუნება.

პროგრამა მოითხოვს ნებისყოფას, რწმენას და მოტივაციას.

თუ გაქვთ საზომი ლენტი და 15 წუთი დღეში, ე.ი.

ნოვაცია

თქვენ მზად ხართ პროგრამა „ბოდიფლექსისათვის“.
 დანარჩენ სასწაულებს ამ წიგნის საშუალებით
 შეიტყობთ და თუ
 ქალბატონ გირის
 და ქალბატონ ნელის
 დ ა ვ უ ჯ ე რ ე ბ თ ,

გნამდეთ, რომ ძველებურ იერსახეს აუცილებლად
 დაიბრუნებთ, თანაც ზედმეტი დროისა და
 ფინანსების ხარჯვის გარეშე.

ეს ნამდვილად რეალური პროგრამაა.
 ქალბატონი ნელი კი ის ადამიანია, ვინც არა
 მარტო თავის, სხვათა სიამოვნებისთვისაც
 ზრუნავს. ამიტომ გადმოგვიქართულა უცხოური
 ტექსტი და გადმოგვცა
 სახელმძღვანელოდ.

ნელი ჩხარტიშვილს
 ხუთინიგნიანსა თარგმნი.
 არც სამომავლოდ აპირებს
 კალმის დადებას, უყვარს
 როდესაც თავის დაბადების
 დღეზე მისივე ახალ ნაშრომს
 მიუტანენ.

წარმატებას გისურვებთ,
 მშენიერო ქალბატონო!

ნიკო რაქვიაშვილი

ოთარ სოხაძის არჩევანი

მთას დაუბნუნდა მთიული

მზე ამოიწვერა და სოფელს სინათლის სხივი
 მოჰფინა. ქალაქელი ბიჭი ოთარ სოხაძე უკვე ფეხზე
 დგას. ის ყოველ დღით მზეს ეგებება, მისი მადლარი
 სხივებით ენერგიას იკრებს და გულში ისედაც
 სითბოჩაღვრილი, კეთილშობილებით აღსავსე
 ახალგაზრდა ჭაბუკი თავისი და სხვისი საქმის

კეთებას ერთნაირი შემართებით იწყებს. მისთვის
 ხომ დღე გარიჟრაჟით იწყება. სოფელში უამრავი
 საქმეა, საოჯახო მეურნეობა, ამას დამატებული
 სამსახური, ორი წელია ტყის მცველად მუშაობს.
 სამსახურში წასვლამდე ოჯახში დილის საქმე
 უნდა გააკეთოს. მეზობლებსაც უნდა შეეხმინოს,

იქნებ ვინმეს სჭირდება მისი მარჯვენა ხელი. ოთარი ხომ სოფელში მარტოდ დარჩენილი მოხუცების ერთადერთი იმედია. ამ ყველაფრის შემდეგ ოთო სამსახურში მიდის. ეს მისი ყოველდღიური ცხოვრებაა, ეს მისი არჩევანია!

ოთარი თბილისში დაიბადა და გაიზარდა. სოფელს სხვა ქალაქელი ბავშვების მსგავსად მხოლოდ ზაფხულობით სტუმრობდა, ყოველთვის ინტერესიანი იყო, ოთარი ბაბუას თან დასდევდა, ხელეგში უყურებდა, რაღაც მოსწონდა, რაღაც უნდოდა, მაგრამ მშობლები ამას ჩვეულებრივ ბებია-ბაბუისა და მშობლიურ სოფლის სიყვარულით ხსნიდნენ, ვინ იფიქრებდა, რომ XXI საუკუნის ეპოქაში, როდესაც უდიდესი დემოგრაფიული კრიზისია, 21 წლის ბიჭი ქალაქის ხმაურიან, ხალისიან, საინტერესო და თანამედროვე ცხოვრებას ხელს კრავდა და წინაპართა კერისკენ გაექცეოდა თვალი. 21 წლის ბიჭმა თბილისის ღიმილი უძღვნა, მადლობა მოუხადა და უპირატესობა სისხლის ყვილსა და ფესვთა სავანეს, მშობლიურ სოფელს მიანიჭა.

ოთარი დღეს სოფელში მარტო ცხოვრობს, ამბობს, რომ აქ ყველაფერი ამისი ბედნიერებისთვის, უკვირს თანატოლების და ვერაფრით აუხსნია

ბოქლომდადებული სახლების ერთადერთი იმედი

აქ ყველაფერს რას ბედნიერებისთვის მტოვდება

რატომ უნდა უკვირდეთ მისი.

ოთარი უვლის სახლ-კარს, — „ბაბუას ნაშენები კერა როდემდე გაძლებს, მას ხომ განახლება სჭირდება“, ამბობს საამაყო შვილოშვილი და ბაბუის დანატოვარ სამუშაო იარაღებს საუკეთესოდ იყენებს. ქვაზე მუშაობა და კალატოზობა ბაბუამ ასწავლა, საძირკველს ამარებს, სახლს პატარ-პატარა დეტალებს უცვლის და თვლის, რომ ამით უდიდეს საქმეს აკეთებს.

ეზოში შვიდი ჯიშის ვაზი უდგას. აპირებს ვენახის გაფართოებას, უნდა მეურნეობა გაზარდოს. რგავს ხეხილს, როგორც თავის, ასევე დაკეტილი სახლების ეზოებში, წლების შემდეგ იქნებ ვინმემ დაბრუნება მოინდომოს და ხეხილი წამოზრდილი დახვდებათო, ამბობს. ოთარი ბოქლომდადებული სახლების ერთადერთი იმედია. ოთარი სოფლის იმედია, ყველა მომსვლელის დამხვდური და მასპინძელია.

იგი უკვე 28 წლისაა. ოჯახის შექმნა უნდა, მაგრამ სოფელში ახალგაზრდა აღარავინ არის, იცის რომ ქალაქიდან არავინ ნაყვება.

ამდენად, ცხოვრებით კმაყოფილი საამაყო შვილი რაჭის მთებში აგრძელებს ცხოვრებას.

აი, ასეთია ქალაქში გაზრდილი ოთარ სოხადის არჩევანი.

ნიკო რახვიაშვილი

სრულიად საქართველოს მეცნობს

2015 წელს დაფინანსებული პროექტები

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის გამგებელი მალსაზ ლომთაძე

რეგიონალური პროექტების ფონდიდან

- ◆ სოფ. ბუგეულში საბავშვო ბაღის მშენებლობა
- ◆ სოფ. სხვადა-ფუტიეთში წყალმომარაგების შიდა ქსელის მოწყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ. ხოტევის წყალმომარაგების ცენტრალური მაგისტრალის და სათავე ნაგებობის მოწყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ. ბოსტანა-ღვიარის წყალსადენის რეაბილიტაციის სამუშაოები
- ◆ სოფ. ლიხეთის წყალმომარაგების სათავე ნაგებობის რეაბილიტაციისა და ბემიძეების უბნის წყალმომარაგების მოწყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ. ხოტევის ყრუაშვილების უბნის წყალსადენის სისტემის რეაბილიტაციისა და ახალსოფლის სათავე ნაგებობის მიერთების სამუშაოები
- ◆ სოფ. ხოტევში სახიდე გადასასვლელების რეაბილიტაცია (მდინარე ხოტეურაზე 2 ხიდი და შარაბიძეების უბნის ბოგირი)
- ◆ მდ. რიონზე სოფ. მუხლის ხიდის რეაბილიტაცია
- ◆ ხოტევი- კვირიკენმინდა- ველევი-ბეთლევის სასოფლო გზის რეაბილიტაცია
- ◆ სოფ. ხვანჭკარის საუბნო გზების რეაბილიტაცია

- ◆ მდ. ლუხუნზე სოფ. წესში ბარაკონის ტაძართან ნაპირსამაგრის მოწყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ. ნიკორწმინდის დამატებითი წყალმომარაგების სამუშაოები
- ◆ სოფ. ზედა ღვარდიის წყალსადენის რეაბილიტაციის სამუშაოები
- ◆ სოფ. სადმელის წყალსადენის რეაბილიტაციის სამუშაოები
- ◆ სოფ. აგარაში აბუთიძეების უბნის წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაციის სამუშაოები

ადგილობრივი ბიუჯეტიდან

- ◆ სოფ ლიხეთის წყალსადენის რეაბილიტაციის მეორე რიგის სამუშაოები
- ◆ სოფ კვაცხუთში წყალსადენების მოვლა-შენახვის სამუშაოები
- ◆ სოფ ღვიარაში წყალსადენების მოვლა-შენახვის სამუშაოები
- ◆ სოფ ჭყვიშში წყალსადენების მოვლა-შენახვის სამუშაოები
- ◆ სოფ ბოსტანაში წყალსადენების მოვლა-შენახვის სამუშაოები
- ◆ სოფ ხოტევში წყალსადენების მოვლა-შენახვის სამუშაოები

რეგიონის ზმა

- ◆ სოფ ქელიაღელეს საავტომობილო გზაზე მენყრისაგან დაზიანებული მონაკვეთის სარეაბილიტაციო სამუშაოები
- ◆ ქელიშის მონასტრის გზა
- ◆ სოფ პირველ ტოლაში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ კლდისუბანში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ ბოსტანში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ მოტყიარში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ წესში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ პატარაონში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ ხიმში გარეგანათების მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ.ჭრებალოს კულტურის სახლის შენობის სარეაბილიტაციო სამუშაოები
- ◆ სოფ.სადმელის ბიბლიოთეკის შენობის სარეაბილიტაციო სამუშაოები
- ◆ სოფ.ურავში საუბნო („ჩასავალას უბანი” და „ოტიანახულები”) და სასაფლაოსთან მისასვლელი გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები
- ◆ კლდისუბანში შარაბიძეების უბნის წყალსადენის ახალი მაგისტრალის დაერთების სამუშაოები
- ◆ სოფ ლიხეთში მდ ხეორზე გადასასვლელი ხიდ-ბოგირის მონყობის სამუშაოები
- ◆ სოფ ჭყვიში ქვიშარის წყალსადენის ქსელი
- ◆ ლაშიდელის ხიდის ბურჯის დამცავი გაბიონი
- ◆ განი გზის და ფრუიძეების ხიდ ბოგირი
- ◆ ჩარკვიანების ეზოს მიმდებარედ სანიღვრე არხი
- ◆ სოფ გენდუშში სავარგულეებში გასასვლელი ხიდ-ბოგირი
- ◆ სოფ ჭრებალოს სანიღვრე არხები
- ◆ სოფ ქვედა ჟოშხის წყალსადენის ქსელი
- ◆ სოფ ქვედა ჟოშხა,ზედა ჟოშხა,გენდუშის ცენტრალური და საუბნო გზები
- ◆ სოფ ბაჯის საუბნო და სასოფლო გზები
- ◆ სოფ ქვედა შავრის საუბნო და სასოფლო გზები
- ◆ სოფ ლასიშის საუბნო გზები
- ◆ სოფ პატარაონი-ტბეთი-ცახის საავტომობილო გზა
- ◆ სოფ პატარაონის საუბნო გზა
- ◆ სოფ ბარეულში ღელეზე გადასასვლელი ხიდი
- ◆ სოფ ბარეულის სასოფლო და საუბნო გზები
- ◆ სოფ გორისუბნის სასოფლო და საუბნო გზები
- ◆ სოფ პირველი ტოლის სასოფლო და საუბნო გზები
- ◆ სოფ მეორე ტოლის სასოფლო და საუბნო გზები
- ◆ სოფ ქვედა ღვარდის მისასვლელი გზა
- ◆ სოფ ზედა ღვარდის მისასვლელი გზა
- ◆ სოფ ღვიარა გოგოლათის დამაკავსირებელი გზა
- ◆ სოფ გოგოლათი ცახის დამაკავსირებელი გზა
- ◆ მეტონიძეების უბანში სანიღვრე არხი
- ◆ მდ შარეულას ხიდის რეაბილიტაცია
- ◆ სოფ ბუგეულში ნაპირსამაგრი

სტიქიის ოპიქტები

- ◆ სოფ ქვიშარი ჭყვიში ზედა ჭყვიშის სასოფლო გზა
- ◆ სოფ ქვიშარი ჭყვიშის და ზედა ჭყვიშის საუბნო გზები

სოციალური პროექტები

- ◆ დაფინანსდა-68 ახალშობილის ოჯახი.
- ◆ დაფინანსდა-95 მრავალშვილიანი ოჯახი.
- ◆ დაფინანსდა-45 მარჩენალდაკარგული ოჯახი.
- ◆ დაფინანსდა-11 შეზღუდული შესაძლებლობის 18 წლამდე ასაკის ბენეფიციარი.
- ◆ დაფინანსდა-6 დედ-მამით ობოლი ბავშვი.
- ◆ დაფინანსდა- 5 გარდაცვლილი ომის ვეტერანთა ოჯახები.
- ◆ დაფინანსდა-14 ომის ვეტერანი (მეორე მსოფლიო ომი).
- ◆ დაფინანსდა-საარდგომოდ 89 და საახალწლოდ 110 ოჯახს მიეცათ სასაჩქრე სასურსათო პაკეტი.
- ◆ 210 სოციალურად დაუცველ ოჯახს ერიცხებოდა 5 ლარიანი შეღავათი ელექტრო ენერგიაზე.
- ◆ საშემე მერქნით დაკმაყოფილდა სოციალურად დაუცველი 310 ოჯახი.
- ◆ ხანძრისგან დაზარალებული 5 ოჯახი მუნიციპალიტეტისგან თითოეული დაფინანსდა 7000 ლარით.
- ◆ დაფინანსდა-81 ბენეფიციარის სამედიცინო მომსახურება.
- ◆ დაფინანსდა-17 ოჯახი რომელთა სახლებიც დაზიანებული და საცხოვრებლად უვარგისია.

**მასალა მოგვანოდა
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტმა**

ვასილ ლოზჟანიძე „ბრივის“ ოფიციალური ნაწილი გახდა

რაჭულ ფესვებზე, ჯიშისა და ჯილაგზე დანამყენებული ახალგაზრდა ჭაბუკი ვასილ ლოზჟანიძე ერის სიამაყე და გაცისკროვნებაა. მან სახელოვან რაგბისტა შორის ბრწყინვალეობის კვარცხლბეკზე ასვლა შეძლო, ახლახანს იგი ტოპ 14-ის ერთ-ერთი ლიდერის „ბრივის“ ოფიციალური წევრი გახდა.

ამრიგად, საფრანგეთის პირველი ელიტარული დივიზიონში ქართული ლეგიონი ერთი მოთამაშით გაიზარდა და რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, ის შერკინების პირველხაზელი კი არა, ნახევარდაცვის მოთამაშია. მთლიანობაში, თითებზე ჩამოსათვლელი არიან უკანა ხაზის მოთამაშეები, რომელთაც ამ დონეზე უთამაშიათ, 9 ნომერი კი, არათუ პირველ, მეორე ელიტარულ ლიგაშიც არ გვევლინება.

ესაა ლოგიკური შედეგი იმ პროგრესისა, რომელიც ლოზჟანიძემ ბოლო 1 წლის განმავლობაში განიცადა. ის ეროვნულ ნაკრებში 2015 წლის დასაწყისში გამოჩნდა და ერთა თასის ექვსივე შეხვედრაში მიიღო მონაწილეობა, მერე 20-წლამდელთა გუნდთან ერთად მსოფლიო თასის „ალაფის“ მოგებაში უდიდესი წვლილი შეიტანა, 18 წლისა და 340 დღისას კი, დებიუტი ჰქონდა მსოფლიო თასზე და გახდა ყველაზე ახალგაზრდა მოთამაშე, რომელმაც ამ ტურნირში ითამაშა.

მაგრამ მსოფლიო თასზე მისი თამაშისას მხოლოდ დებიუტზე საუბარი არ არის. ის იყო წარმატებული გუნდის, „ბორჯღალოსნების“ ძირითადი 9 ნომერი და ოთხივე მატჩში მიიღო მონაწილეობა - ტონგასთან, არგენტინასთან და ნამიბიასთან სასტარტო შემადგენლობაში იყო, ხოლო მსოფლიოს ჩემპიონ

ახალ ზელანდიასთან შეცვლაზე ითამაშა. ლოზჟანიძე მოხვდა მსოფლიო თასის საუკეთესო ახალგაზრდა მორაგბეთა ნომინაციაში, სამ საუკეთესო მორაგბეს შორის და ფაქტობრივად, ოქტომბერშივე გადაწყდა, რომ კარიერას „ბრივში“ გააგრძელებდა, მაგრამ ამ დრომდე მშობლიურ კლუბში, თბილისის „არმაზში“ თამაშობდა და ძალები მგეზავადაც მოსინჯა.

ახლა ახალგაზრდა ქართველი, რომლის ანგარიშზეც უკვე 10 სანაკრებო კეპია, ოფიციალურად გახდა „ბრივის“ წევრი, რომელთანაც 3-წლიანი კონტრაქტი გააფორმა და შეუერთდა ამ გუნდის სამ ქართველ ლეგიონერს - კარლენ ასიეშვილს, გიორგი ჟღენტს და გოდერძი შველიძეს. ლოზჟანიძეს კლუბთან „ესპუარების“ კონტრაქტი აქვს გაფორმებული, მაგრამ ეს მას პირველ გუნდში თამაშში ხელს არ შეუშლის.

ორი წელი გავიდა ჩვენო ძვირფასო მეგობარო, ბატონო ვარდენ რაც ჩვენთან აღარ ხარ. ძნელი ყოფილა ასეთი ახლობელი ადამიანის დაკარგვა. შენი სახელი დაუფინყარია ჩვენთვის. შენ ეს დაიმსახურე დიდი ადამიანობით, კეთილი გულით, შენ იყავი სოფლის, რაიონის კოლორიტი რჩეული ადამიანი. იყავი დიდი სპეციალისტი „ვეტერინარი ექიმი“, წლების განმავლობაში მუშაობდით აფენის ზონის ვეტერინალური სამსახურის უფროსად, გვერდში ედექი იქ მაცხოვრებელ სოფლის მოსახლეობას. შენთან მოსული ადამიანი უკმაყოფილოდ არასოდეს დაგიტოვებია, ეკონომიკურად გაჭირვებულებს წამალს შელავათიან ფასებში აძლევდი, ზოგიერთს უფასოდაც კი, ყველა გაჭირვებულს მხარში უდექი.

ჩვენო გამორჩეული საყვარელო მეგობარო, ვარდენ, შენი ოჯახი, მეგობრები, ახლო ნათესავები, თანასოფლელები შენზედ ლოცულობენ, გლოცავენ, რომ თქვენ სასუფეველში დაიმკვიდროთ ადგილი დარწმუნებული იყავით, რომ თქვენი სახელი თაობიდან თაობას გადაეცემა. თქვენი სახელი დაუფინყარი იქნება. მშვიდად განისვენეთ, თბილი და რბილი ყოფილიყოს თქვენთვის მშობლიური სოფლის-გიორგეთის მინა, რომელიც შენ აგრერიგად გიყვარდა.

შენი ოჯახი, მეგობრები:
რაჰლენ ლოპხანიძე, ანგი მატრაქვილი, გიორგი მაისურაძე

პირველ მსოფლიო ომში 1916 წელს რუსეთის მეფის არმიას ბევრი ქართველი ახალგაზრდა იქნა განვეული. მათ შორის იყო მინა მაისურაძე, რომელიც უფროსი ძმის, ექვთიმეს ნაცვლად ნავიდა ფრონტზე. მინამ უთხრა ძმას შენ ცოლშვილიანი ხარ, ოჯახს მიხედე და შენს მაგივრად მე ნავალ ომშიო. ოცოდე, რომ შენ არასდროს შეგარცხვენო. მართლაც ასე მოხდა, მინა მაისურაძე სულ მალე დაეუფლა სამხედრო ხელოვნებას, ჩამოყალიბდა როგორც უშიშარი მებრძოლი, სარდლობა სადაც კი მას გააგზავნიდა იქ გამარჯვება გარდაუვალი იყო, ამიტომ სულ მალე მინას ანიჭებენ „უნტერ უმცროსის ნოდებას“ და ასეულის უფროსად აწინაურებენ, პირველი ბრძოლები მინას თურქებთან მოუხდა, მინას ასეულის გამორჩენაზე მტერი საგონებელში ვარდებოდა და უკან იხევდა. იმ დროისათვის მინა მაისურაძის ასეულის წარმატებაზე ქართულ პრესაში ვრცელი წერილები იბეჭდებოდა. მისი გმირობით არა მარტო რაჭველები, არამედ მთელი საქართველო ამაყობდა. ომში გამორჩენილი გმირობისთვის და მამაცობისთვის მთავრობამ ბატონი მინა ოთხჯერ „გიორგიევსკის ორდენით“ დაჯილდოვა, რაც იმ დროისათვის იშვიათი შემთხვევა იყო. ომის დამთავრების შემდეგ ორდენებით მკერდდამშვენებული, იარაღის ტარების უფლებით, გამარჯვებული ბრუნდება საქართველოში.

მინა მაისურაძე 1919 წელს ცხოვრებას რაჭველების მიერ ახლად დაარსებულ სოფ. გიორგეთში (ლაგოდეხის რაიონი) იწყებს, სადაც ცოლად შეირთო ჩიკვილადის ქალბატონი და მასთან ერთად შექმნა შესანიშნავი ოჯახი, სამშობლოს აღუზარდეს ოთხი შვილი — ორი ქალი და ორი ვაჟი.

ჩემს ახალგაზრდობაში მახსოვს ბატონი მინა ლამაზად ჩაცმული ჩინმედლებით მკერდდამშვენებული, ვალმოხდილი ადამიანი სამშობლოს წინაშე, ბრწყინვალე მოხუცი, როგორ ლამაზად ესაუბრებოდა როგორც ხანდაზმულებს, ისე ახალგაზრდებს, რომლებთან მეგობრობა ძალიან მოსწონდა. ბოლო წლებში სოფელში მინა საკოლმეურნეო შრომაში მონაწილეობდა, სადაც უმუშავია ყველგან გამორჩეული და წარუშლელი კვალი დატოვა.

მინას შვილებმა, შვილიშვილებმა, შვილთაშვილებმა, მისმა დიდმა მონაგარმა იციან ვისი შთამომავლები არიან, საიდან მოდიან, ამიტომ წინაპართა სახელს უფრთხილდებიან. მინას უფროსი ვაჟი კოლია, ნათელში იყოს მისი სული, სავაჭრო სისტემაში მუშაობდა, წესიერი, პატიოსანი ადამიანი იყო, კარგი მუშაობისათვის არაერთხელ იქნა დაჯილდოვებული. მრავალი ქებისიგელით, აგრეთვე სამომხმარებლო კოოპერაციის წარჩინებული მუშაკის სამკერდე ნიშნით, უმცროსი ვაჟი- ტარიელი წლების განმავლობაში საქართველოში უდიდესი სავაჭრო ორგანიზაციის „ვაზის“ ერთ-ერთი ხელმძღვანელი იყო. მინას შვილიშვილი ავთანდილი მინათომონყოზია, მისი მეუღლე, სკოლის დირექტორი, შვილიშვილი უჩა კი საქართველოს და ევროპის არაერთგზის ჩემპიონია ხელ-ბურთში. იხარონ და გამრავლდენ სახელოვანი კაცის მინა მაისურაძის შთამომავლები.

რაჰლენ ლოპხანიძე.

ოსტატი

ბუდე რეხვიაშვილი

ბუდე რეხვიაშვილი ოქროს ხელებიანი ხელოვანი ადამიანია. ხეზე კვეთა მისი საყვარელი საქმეა. აკეთებს ყველაფერს, რაც ვიზუალურად მოეწონება. ხეს ყველაფერი უხდებაო, ამბობს. მის მიერ გაკეთებულ ნივთებს არაფერი შეედრება. ბუდუს ხელით ნაკვეთ ნარდს ბადალი არა აქვს. თავის პირველ ნამუშევარს რომ იხსენებს, ელიძეა, თუმცა შრომამ და დრომ გამოკვეთა ის, თუ რა და როგორ უნდა ეკეთებინა.

განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ფერებს, ხეებს შორის კონტრასტს, რომ გამოსახულება მკაფიოდ გამოჩნდეს. თითო ნივთის დასამზადებლად დაახლოებით ერთი თვე ან ცოტა მეტი სჭირდება. ბუდე რეხვიაშვილი ხის მესაიდუმლეა, იცის რა მასალას, რა ფერი და ფორმა უნდა მისცეს. ბუდე ხეზე კვეთის საუკეთესო დიდოსტატია.

**წინდა
ნიკოლოზის
სახელობის
ბაქარი
ქრებულაძე**

2016

იანვარი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

თებერვალი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29						

მარტი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

აპრილი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

მაისი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ივნისი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

ივლისი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

აგვისტო

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

სექტემბერი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

ოქტომბერი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

ნოემბერი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

დეკემბერი

ორ	სამ	ოთხ	ხუთ	პარ	შაბ	კვი
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	